

Praktični vodnik o največji koristi otroka v okviru mednarodne zaščite



Praktični vodnik o največji koristi otroka v okviru mednarodne zaščite

Marec 2026

Evropski azilni podporni urad (EASO) se je 19. januarja 2022 preimenoval v Agencijo Evropske unije za azil (EUAA). Vsa sklicevanja na urad EASO ter njegovo gradivo in organe je treba torej razumeti kot sklicevanja na agencijo EUAA.



Rokopis je bil dokončan februarja 2026.

Druga izdaja

Niti Agencija Evropske unije za azil (EUAA) niti osebe, ki delujejo v njenem imenu, niso odgovorne za uporabo podatkov iz te publikacije.

Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije, 2026

Print	ISBN 978-92-9418-751-2	doi:10.2847/6151193	BZ-01-26-026-SL-C
PDF	ISBN 978-92-9418-750-5	doi:10.2847/1001997	BZ-01-26-026-SL-N

© Agencija Evropske unije za azil (EUAA), 2026

Reprodukcija je dovoljena ob navedbi vira.

Za uporabo ali reprodukcijo elementov, ki niso last EUAA, je morda treba za dovoljenje zaprositi neposredno imetnike pravic. EUAA ni imetnica avtorskih pravic v zvezi z naslednjimi elementi:

- Fotografija na naslovnici: #1236374223, ©Adobe Stock, 2026.
- Stran 23: ikone ©EUAA

O vodniku

Zakaj je ta vodnik nastal? Poslanstvo Agencije Evropske unije za azil (EUAA) je olajšati in podpreti dejavnosti držav članic EU in pridruženih schengenskih držav (držav EU+ ⁽¹⁾) pri izvajanju skupnega evropskega azilnega sistema (CEAS). Agencija EUAA v skladu s svojim splošnim ciljem spodbujati pravilno in učinkovito izvajanje CEAS ter omogočiti zbliževanje pripravlja skupne operativne standarde, kazalnike, smernice in praktična orodja.

Kako je ta vodnik nastal? Ta vodnik so pripravili strokovnjaki iz celotne agencije EUAA z dragocenim prispevkom Evropske komisije, Agencije Evropske unije za temeljne pravice (FRA), Visokega komisarja Združenih narodov za begunce (UNHCR) in Unicefa ⁽²⁾. Praktični vodnik je pripravila agencija EUAA z delovno skupino strokovnjakov, ki je imela svetovalno vlogo, in sicer Danskega urada za priseljevanje (Helle Andersen, posebna svetovalka), SolidarityNow (Domniki Georgopoulou, vodja razvoja programa), METAdrasi (Eudokia Efcharis Grillaki, strokovnjakinja s področja zaščite otrok), Nidos (Kaat Hogendoorn, pravna svetovalka), Mednarodne organizacije za migracije – IOM (Stylianos (Stelios) Arvanitidis, strokovnjak s področja zaščite) in organizacije Save the Children (Federica Toscano, svetovalka s področja zagovorništva, Children on the move). Preden je bil vodnik dokončan, je bilo v okviru mreže strokovnjakov EUAA za ranljivost z vsemi državami EU+ opravljeno posvetovanje v zvezi z njim. Upravni odbor agencije EUAA je vodnik sprejel marca 2026.

Kdo naj uporablja ta vodnik? Vodnik je namenjen predvsem uradnikom za sprejem, uradnikom za upravljanje azila in migracij, uradnim osebam, ki vodijo azilne postopke, osebam, ki vodijo razgovore, skrbnikom, nosilcem odločanja in strokovnjakom, ki delajo v službah za zaščito otrok ali podpornih organih, pristojnih za odločanje o azilu. Pomemben je tudi za oblikovalce politik v nacionalnih organih za presojo, odgovornih za presojo in obravnavanje prošenj za azil. Poleg tega je koristen vir za uradnike za kakovost, pravne svetovalce, organe, ki odločajo na drugi stopnji, in druge strokovnjake, ki delujejo na področju zaščite otrok in pravnega zastopanja v okviru mednarodne zaščite EU.

Kako uporabljati ta vodnik? Ta vodnik je zasnovan tako, da ponuja praktična navodila po korakih o tem, kako upoštevati največjo korist otroka v azilnem postopku in postopku sprejema. V njem so opisani ključni pravni okviri, postopkovni zaščitni ukrepi in operativni vidiki za zagotavljanje odločanja, ki temelji na pravicah in je prilagojeno otrokovim potrebam.

Ta vodnik se lahko uporablja skupaj z [obrazcem za ugotavljanje največje otrokove koristi](#), ki je dopolnilno orodje za oceno in zaščito največje koristi otroka v azilnem okolju in okolju za sprejem. Priloge vključujejo dodatno referenčno gradivo, ki bo organom pomagalo izvajati dosledne in učinkovite ukrepe za zaščito otrok.

⁽¹⁾ 27 držav članic EU ter Islandija, Lihtenštajn, Norveška in Švica.

⁽²⁾ Upoštevati je treba, da končna različica vodnika ne odraža nujno stališč UNHCR in Unicefa.

Kako se ta vodnik navezuje na nacionalno zakonodajo in prakso? Praktični

vodnik zagotavlja splošne smernice in se lahko uporablja kot referenčno merilo ali vir navdiha za posodobitev in/ali izboljšanje posebnih standardnih operativnih postopkov, razvitih za otroke na nacionalni ravni. Vodnik je mehko konvergenčno orodje.

Kako se ta vodnik navezuje na druga orodja agencije EUAA? Praktični

vodnik agencije EUAA o *največji koristi otroka v okviru mednarodne zaščite* je treba uporabljati v povezavi z drugimi razpoložljivimi praktičnimi vodniki in orodji. Vsa praktična orodja agencije EUAA so objavljena na spletnem mestu: <https://euaa.europa.eu/practical-tools-and-guides>.

Izjava o omejitvi odgovornosti

Ta vodnik je bil pripravljen brez poseganja v načelo, da lahko le Sodišče Evropske unije poda veljavno razlago prava Unije.

Po začetnem obdobju izvajanja pakta bo morda treba ta dokument posodobiti.



Vsebina

Seznam okrajev.....	6
1. Uvod	8
1.1. Terminologija.....	9
2. Pojem največje koristi otroka.....	12
2.1. Pakt in uporaba največje koristi otroka	14
2.1.1. Ugotavljanja največje koristi.....	18
2.1.2. Večdisciplinarni pristop in integriran sistem za zaščito otrok	23
3. Največja korist otroka med preverjanjem	29
3.1. Uporaba največje koristi otroka med preverjanjem.....	30
4. Največja korist otroka v azilnem postopku	34
4.1. Uporaba največje koristi otroka med azilnim postopkom	35
4.1.1. Podaja prošnje	35
4.1.2. Registracija in vložitev prošnje za azil	36
4.1.3. Osebni razgovor in obravnavanje prošnje	41
4.1.4. Pritožba zoper zavrnilno odločbo	46
5. Največja korist otroka v okviru upravljanja azila in migracij	50
5.1. Skupni okvir za upravljanje migracij.....	50
5.2. Jasna pravila za določitev odgovorne države članice	50
5.3. Upoštevni postopkovni zaščitni ukrepi v uredbi o upravljanju azila in migracij	54
5.3.1. Namen ugotavljanja največje otrokove koristi v okviru uredbe o upravljanju azila in migracij	56
6. Največja korist otroka pri sprejemu	62
6.1. Pojem največje koristi otroka v direktivi o pogojih za sprejem iz leta 2024	62
6.2. Uporaba največje koristi otroka pri sprejemu	63
6.2.1. Nastanitev, zdravje in izobraževanje.....	65
6.3. Dodatni zaščitni ukrepi za otroke brez spremstva pri sprejemu	66
6.4. Pridržanje in alternative pridržanju.....	70
Priloge	74
Priloga I – Osebni razgovor za azil z otrokom.....	74
Priloga II – Zaščitni ukrepi in odgovornost.....	76
Priloga III – Pristop k ugotavljanju starosti, ki temelji na največji koristi otroka.....	80
Priloga IV – Primeri prilagojene podpore otrokom pri sprejemu v skladu z načelom največje koristi otroka	82
Priloga V – Obrazec za ugotavljanje največje otrokove koristi	84





Seznam okrajšav

Okrajšava	Opredelitev
uredba o upravljanju azila in migracij	Uredba (EU) 2024/1351 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. maja 2024 o upravljanju azila in migracij, spremembi uredb (EU) 2021/1147 in (EU) 2021/1060 ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 604/2013
CEAS	skupni evropski azilni sistem
direktiva o pogojih za sprejem iz leta 2024	Direktiva (EU) 2024/1346 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. maja 2024 o standardih za sprejem prosilcev za mednarodno zaščito
države članice	države članice EU
države EU+	države članice EU ter Islandija, Lihtenštajn, Norveška in Švica
EU	Evropska unija
EUAA	Agencija Evropske unije za azil
Konvencija o beguncih	Konvencija o statusu beguncev iz leta 1951 in njen Protokol iz leta 1967 (v azilni zakonodaji EU in na Sodišču EU se zanj uporablja izraz Ženevska konvencija)
KOP	Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah
Listina EU o temeljnih pravicah	Listina Evropske unije o temeljnih pravicah
otrok brez spremstva	Otrok brez spremstva: uporablja se kot sopomenka pojmu mladoletnik brez spremstva in pomeni otroka/mladoletnika, ki prispe na ozemlje držav EU+ brez spremstva odrasle osebe, ki je zanj odgovorna na podlagi zakonodaje ali prakse zadevne države, in sicer vse dokler taka oseba/odrasla oseba dejansko ne prevzame skrbi zanj. Vključuje otroka/mladoletnika, ki je ostal brez spremstva po vstopu na ozemlje EU+ ⁽³⁾ . Izraz zajema tudi ločene otroke, kar pomeni otroke, ki jih spremljajo sorodniki ali drugi odrasli družinski člani, ki niso njihovi starši ali zakoniti skrbniki.
UNHCR	Visoki komisariat Združenih narodov za begunce
uredba o azilnem postopku	Uredba (EU) 2024/1348 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. maja 2024 o vzpostavitvi skupnega postopka za mednarodno zaščito v Uniji in razveljavitvi Direktive 2013/32/EU

⁽³⁾ Navedeno v členu 3, točka (7), uredbe o azilnem postopku in členu 3, točka (11), uredbe o pogojih za azil.





Okrajšava	Opredelitev
uredba o pogojih za azil	Uredba (EU) 2024/1347 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. maja 2024 o standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da so upravičeni do mednarodne zaščite, glede enotnega statusa beguncev ali oseb, upravičenih do subsidiarne zaščite, in glede vsebine te zaščite ter spremembi Direktive Sveta 2003/109/ES in razveljavitvi Direktive 2011/95/EU Evropskega parlamenta in Sveta



1. Uvod

Otroci, vključno s tistimi, ki prispejo brez staršev ali dejanskih skrbnikov, so del prebivalstva, ki prihaja v Evropo v iskanju mednarodne zaščite. Okoliščine, potrebe in želje teh otrok so zelo različne. Za delovanje pravičnega in učinkovitega azilnega sistema je ključno, da jih pravilno razumemo in obravnavamo.

Člen 3(3) Pogodbe o Evropski uniji (PEU) določa cilj Unije, da se **spodbuja varstvo pravic otrok** ⁽⁴⁾. Ta splošni cilj je nato podrobneje opredeljen v hierarhično nižjih pravnih besedilih, kot je na primer sporočilo Komisije iz leta 2017 o zaščiti otrok pri migracijah ⁽⁵⁾, v katerem je poudarjena največja korist otroka. Poleg tega je Komisija leta 2024 oblikovala priporočilo o razvoju in krepitvi integriranih sistemov za zaščito otrok v njihovo korist ⁽⁶⁾, ki ga je mogoče šteti za pomembno tudi za izvajanje pakta.

Več direktiv in uredb EU, tudi tiste iz **pakta o migracijah in azilu** ⁽⁷⁾, poudarja varovanje in zaščito otrok, načelo največje koristi otroka pa vzpostavlja kot najpomembnejše vodilo držav članic.

Junija 2022 je Svet Evropske unije sprejel **sklep o otrokovih pravicah** ⁽⁸⁾, v katerem se je osredotočil zlasti na **varstvo otrokovih pravic v kriznih razmerah** ali izrednih razmerah in države članice pozval, naj izboljšajo zaščito takšnih otrok.

Evropska unija je še dodatno okrepila svoj okvir za otroke pri migracijah z vrsto dopolnilnih zakonodajnih aktov, politik in pobud, tudi z revidirano direktivo o boju proti trgovini z ljudmi ⁽⁹⁾, sprejeto maja 2024, ter širšimi politikami EU, katerih cilj je izboljšanje dobrobiti otrok in krepitev usklajevanja med sistemi za zaščito.

Poleg takojšnje zaščite in postopkovnih zaščitnih ukrepov se v zakonodaji EU vse bolj priznava pomen tega, da se otrokom zagotovi neprekinjena podpora v celotnem azilnem postopku in tudi po njem. To vključuje spodbujanje njihove socialne vključenosti in dolgoročneje integracije v skladu z največjo koristjo otroka.

V tem kontekstu je v uvodni izjavi 52 direktive o pogojih za sprejem (direktiva o pogojih za sprejem iz leta 2024) ⁽¹⁰⁾ izrecno poudarjen pomen integracijskih ukrepov, v akcijskem načrtu

⁽⁴⁾ Konsolidirana različica Pogodbe o Evropski uniji, UL C 326/17, 26. oktober 2012, člen 3, <https://link.europa.eu/xgcjkM>.

⁽⁵⁾ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu: Zaščita otrok pri migracijah, COM/2017/0211 final z dne 12. aprila 2017, <https://link.europa.eu/HD7bdY>.

⁽⁶⁾ Priporočilo Komisije (EU) 2024/1238 o razvoju in krepitvi integriranih sistemov za zaščito otrok v njihovo korist – Posebni ukrepi za zaščito otrok migrantov, točke 55 do 58, <http://data.europa.eu/eli/reco/2024/1238/oj>.

⁽⁷⁾ Evropska komisija: Generalni direktorat za migracije in notranje zadeve, pakt o migracijah in azilu, https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_en.

⁽⁸⁾ Glejte Svet EU, sporočilo za javnost z dne 9. junija 2022: Svet sprejel sklepe o otrokovih pravicah, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/06/09/council-adopts-conclusions-rights-child/>.

⁽⁹⁾ Direktiva (EU) 2024/1712 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. junija 2024 o spremembi Direktive 2011/36/EU o preprečevanju trgovine z ljudmi in boju proti njej ter zaščiti njenih žrtev, <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1712/oj>.

⁽¹⁰⁾ Direktiva (EU) 2024/1346 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. maja 2024 o standardih za sprejem prosilcev za mednarodno zaščito (UL L, 2024/1346, 22.5.2024), <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1346/oj>.



za integracijo in vključevanje (2021-2027) ⁽¹¹⁾ pa so dodatno predlagani konkretni ukrepi za podporo pri premagovanju izzivov, povezanih z integracijo.

Ti razvojni trendi, če jih gledamo kot celoto, kažejo, da obstaja potreba, da se dodatno krepijo **sistemi za zaščito otrok** prek **integriranega sistema za obravnavanje zadev** ter okrepljenega **sodelovanja in usklajevanja** med deležniki, da se zagotovita zaščita in varnost vseh otrok v Uniji.

Skratka, z več medsebojno povezanimi zakonodajnimi elementi v **paktu o migracijah in azilu**, ki je začel veljati junija 2026, so določena celovita pravila za upravljanje migracij in vzpostavitev skupnega evropskega azilnega sistema, da se zagotovi pravičen in učinkovitejši način upravljanja migracij ⁽¹²⁾.

1.1. Terminologija

V zakonodaji EU o azilu in migracijah se izraza „**otrok**“ in „**mladoletnik**“ uporabljata za katero koli osebo, **mlajšo od 18 let**. Vendar se v skladu z načelom mednarodnega prava o največji koristi otroka, ki izhaja iz Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah (KOP) ⁽¹³⁾, v tem vodniku raje uporablja izraz „otrok“.

Čeprav otroci, ki so prosilci za azil, lahko prispejo v spremstvu skrbnikov – v tem primeru se zanje uporablja izraz „**otrok s spremstvom**“ –, lahko prispejo tudi sami. Izraz „**otrok brez spremstva**“ pomeni mladoletnika, ki prispe na ozemlje države članice in ga ne spremlja odrasla oseba, ki je zanj odgovorna po zakonu ali v skladu s prakso zadevne države članice, dokler taka odrasla oseba dejansko ne prevzame skrbi zanj, vključno z mladoletnikom, ki ostane brez spremstva, potem ko je vstopil na ozemlje države članice ⁽¹⁴⁾. V pravnem redu EU na področju azila **ločeni otroci** spadajo v kategorijo otrok brez spremstva.

Ker se nanaša na **družinske člane**, je pakt osredotočen na pravne instrumente v zvezi z jedrno družino, npr. v zvezi z zakoncem ali zunajzakonskim partnerjem (v skladu z zakonodajo ali prakso države članice) ter mladoletnimi ali polnoletnimi vzdrževanimi otroki teh parov ⁽¹⁵⁾. V zvezi z otroki brez spremstva morajo države članice ustrezno ukrepati, da na ozemlju držav

⁽¹¹⁾ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Akcijski načrt za integracijo in vključevanje za obdobje 2021–2027, COM(2020) 758 final z dne 24. novembra 2020, <https://link.europa.eu/j4RGjh>.

⁽¹²⁾ Evropska komisija: Generalni direktorat za migracije in notranje zadeve, Vprašanja in odgovori o paktu o migracijah in azilu, <https://link.europa.eu/ntqVbf>.

⁽¹³⁾ Generalna skupščina Združenih narodov, *Konvencija o otrokovih pravicah*, *Združeni narodi*, Zbirka pogodb, zv. 1577, str. 3, 20. november 1989, <https://www.refworld.org/legal/agreements/unga/1989/en/18815>.

⁽¹⁴⁾ Člen 2, točka (11), Uredbe (EU) 2024/1356 (uredba o preverjanju), <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1356/oj>, člen 3, točka (7), Uredbe (EU) 2024/1348 (uredba o azilnem postopku), <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1348/oj>, člen 2, točka (11), Uredbe (EU) 2024/1351 (uredba o upravljanju azila in migracij), <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1351/oj>, in člen 2, točka (5), direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽¹⁵⁾ Za več podrobnosti glejte tudi uvodno izjavo 9 Direktive 2003/86/ES o pravici do združitve družine, <http://data.europa.eu/eli/dir/2003/86/oj>, člen 2(8), točke (a) do (d), uredbe o upravljanju azila in migracij ter člen 2(3), točki (a) in (b), direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.



članic najdejo družinske člane, sorojence ali sorodnike mladoletnika brez spremstva, pri čemer varujejo največjo korist otroka ⁽¹⁶⁾.

Odbor ZN za otrokove pravice navaja, da lahko družina vključuje biološke starše, posvojitelje ali rejnike, sorojence ali zakonca, kjer je to primerno, ter člane širše družine ali skupnosti ⁽¹⁷⁾.

V tem vodniku se izraz **družina** nanaša na **biološke starše, ožje sorodnike, ki izvajajo starševsko skrb**, ali **osebe, ki so zakonsko odgovorne**, da skrbijo za mladoletnika (npr. posvojitelje) ⁽¹⁸⁾. Pri otrocih brez spremstva to vključuje njihove starše, sorojence ali druge sorodnike ⁽¹⁹⁾.

Vsak otrok brez spremstva ima pravico do **skrbnika** ⁽²⁰⁾ ali **zastopnika** ⁽²¹⁾. Izraza „zastopnik“ in „skrbnik“ se v zakonodajnem okviru uporabljata kot sopomenki, in sicer za imenovanje **usposobljenega neodvisnega posameznika**, ki je odgovoren za to, da otroka zastopa in deluje v njegovem imenu, da se zaščiti največja korist otroka in splošna dobrobit. Zaradi doslednosti se v tem vodniku vseskozi uporablja izraz „skrbnik“. Pri sklicevanju na začasna imenovanja ⁽²²⁾ se namesto tega uporablja izraz „oseba, primerna za začasno zastopanje“.

Imenovanje takšne usposobljene neodvisne osebe je ključno za zagotovitev splošne zaščite otroka. **V sistemu za zaščito otrok** se sprejemajo ustrezni ukrepi in oblikuje strategije, ki **preprečujejo škodo** otrokom ter po potrebi za otroke, ki se znajdejo v težkih razmerah in/ali so bili žrtve zanemarjanja, izkoriščanja in/ali nasilja, omogočajo pravočasen **odziv, ki je osredotočen na otroka in temelji na potrebah**. Mehanizmi za preprečevanje in odzivanje so vključeni v postopek obravnavanja zadev.

⁽¹⁶⁾ Člena 23 in 25 uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽¹⁷⁾ Odbor ZN za otrokove pravice, *Splošna pripomba št. 6 (2005) o ravnanju z otroki brez spremstva in ločenimi otroki zunaj njihove države izvora*, 2005, CRC/GC/2005/6, <https://digitallibrary.un.org/record/566055?v=pdf>.

⁽¹⁸⁾ Za več podrobnosti in podrobnosti glejte tudi uvodno izjavo 9 Direktive 2003/86/ES, glejte opombo 15, člen 2(8), točke (a) do (d), uredbe o upravljanju azila in migracij ter člen 2(3), točki (a) in (b), direktive o pogojih za sprejem (EU).

⁽¹⁹⁾ Glejte tudi člene 2, 23 in 25 uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽²⁰⁾ V skladu s členom 3, točka (18), uredbe o pogojih za azil „skrbnik“ pomeni fizično osebo ali organizacijo, vključno z javnim organom, ki jo določijo pristojni organi za pomoč in zastopanje mladoletnika brez spremstva ter delovanje v njegovem imenu, kot je ustrezno, da se zagotovi, da mladoletnik brez spremstva lahko uveljavlja pravice in izpolnjuje obveznosti iz te uredbe, pri čemer ščiti njegovo največjo korist in splošno dobrobit“.

⁽²¹⁾ Izraz „zastopnik“ se uporablja v direktivi o standardih za sprejem iz leta 2024, uredbi o azilnem postopku, uredbi o upravljanju azila in migracij, uredbi o preverjanju in uredbi Eurodac III. V uvodni izjavi 25 uredbe o preverjanju je navedeno: „Imenovati bi bilo treba zastopnika, ki med preverjanjem zastopa mladoletnika brez spremstva in mu pomaga, oziroma, kadar zastopnik ni imenovan, bi bilo treba določiti osebo, usposobljeno za varovanje koristi in splošne dobrobiti mladoletnika.“ Člen 13 uredbe o preverjanju določa še: „Zastopnik ima potrebna znanja in izkušnje, tudi glede obravnave in posebnih potreb mladoletnikov.“ Podobne navedbe so v členu 23 uredbe o azilnem postopku in členu 2, točka (13), direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024: „zastopnik“ pomeni fizično osebo ali organizacijo, vključno z javnim organom, s potrebnimi veščinami in strokovnim znanjem, tudi glede obravnavanja posebnih potreb mladoletnikov, ki so jo pristojni organi imenovali, da mladoletnika brez spremstva zastopa, mu pomaga in nastopa v njegovem imenu, kot je ustrezno, da se zaščiti njegova največja korist in splošna dobrobit“. Člen 2 uredbe o upravljanju azila in migracij opredeljuje zastopnika kot „osebo ali organizacijo, ki so jo pristojni organi imenovali, da mladoletniku brez spremstva pomaga in ga zastopa v postopkih iz te uredbe, da zagotovi upoštevanje otrokove največje koristi, in zanj po potrebi izvaja pravna dejanja“. Izraz „skrbnik“ se uporablja v okviru uredbe o pogojih za azil. V skladu z ustreznimi opredelitvami bosta imela enako vlogo, vendar različne naloge. Vendar je lahko, da se zagotovi neprekinjeno zastopanje mladoletnika brez spremstva, skrbnik v okviru uredbe o pogojih za azil ista oseba kot zastopnik, imenovan v okviru direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024 in uredbe o azilnem postopku.

⁽²²⁾ Člen 13(3) uredbe o preverjanju.



Član osebja za zaščito otrok je strokovnjak, zaposlen pri pristojnem organu ali drugem organu, ki neposredno sodeluje z otrokom, njegovimi družinskimi člani in skrbniki, da se zagotovi največja korist otroka. Naloga uradnika za zaščito otrok je zagotoviti, da se otrokove potrebe ocenijo in obravnavajo pravočasno, na način, ki je osredotočen na otroka in temelji na njegovih pravicah, tako da se zagotovita otrokova splošna zaščita in varnost ter se v največji možni meri preprečijo in obvladujejo tveganja.

Odvisno od nacionalnega okvira so lahko uradniki za zaščito otrok povezani s službo za zaščito otrok, sodiščem za mladoletnike, uradom za socialno varstvo ali drugim ustreznim upravnim organom, zadolženim za varstvo otrokovih pravic.

Tudi drugim uradnikom, ki so v stiku z otroki, kot so delavci na področju zaščite na lokalni ravni ter tisti, ki so odgovorni za registracijo ali ugotavljanje statusa begunca, je treba omogočiti, da zagotovijo največjo korist otroka.

Načelo največje koristi otroka se uporablja v celotnem azilnem postopku in postopku sprejema, **ugotavljanje največje otrokove koristi** pa nanaša na postopek, v katerem se opredelijo, presodijo, ovrednotijo in pretehtajo vsi upoštevni elementi, ki naj pomagajo organom pri odločanju v konkretni zadevi, ki se nanaša na posameznega otroka ali, kadar je ustrezno, na skupino otrok. Ugotavljanje največje otrokove koristi izvedeta nosilec odločanja in njegovo osebje – tudi v okviru multidisciplinarne skupine – vsakič, ko organi sprejmejo odločitve, ki bi lahko vplivala na otrokove pravice, dobrobit ali razvoj, kar zajema tudi ključne faze postopka ali sprejema; pri njej morata biti udeležena otrok in skrbnik ⁽²³⁾.

Načelo največje koristi otroka skupaj s povezanimi postopki ugotavljanja največje otrokove koristi in po potrebi določanjem največje otrokove koristi zagotavlja okvir za zagotovitev, da so vse odločitve v zvezi z otroki, ki potrebujejo mednarodno zaščito, dosledno sprejete v njihovo največjo korist. **Določanje največje otrokove koristi** je uradni postopek s strogimi postopkovnimi zaščitnimi ukrepi, namenjen temu, da se ugotovi največja korist otroka glede posebej **pomembnih odločitev** (npr. glede preselitve). V postopku je treba upoštevati različne dejavnike, tudi mnenje otroka in drugih ustreznih nosilcev odločanja ter rezultat ugotavljanja največje otrokove koristi. Ker se določanje največje otrokove koristi nanaša na odločitve o trajnih rešitvah za otroke brez spremstva in ločene otroke, ne spada na področje uporabe tega vodnika ⁽²⁴⁾.

⁽²³⁾ Odbor ZN za otrokove pravice, *Splošna pripomba št. 14 (2013) o pravici otroka, da se kot glavno vodilo upošteva njegova največja korist* (člen 3(1)), 2013, CRC/C/GC/14, https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/gc/crc_c_gc_14_eng.pdf.

⁽²⁴⁾ Glejte UNHCR, *Smernice za določanje največje koristi otroka*, 2008, <https://www.unhcr.org/sites/default/files/legacy-pdf/4566b16b2.pdf>. Glejte tudi Odbor ZN za otrokove pravice, *Splošna pripomba št. 14 (2013)*, glejte opombo 23 zgoraj, v kateri je navedeno, da „[n]amen ugotavljanja največje koristi otroka ali otrok v ranljivem položaju ne sme biti povezan zgolj s polnim uživanjem vseh pravic iz Konvencije, temveč tudi z drugimi normami na področju človekovih pravic, ki se nanašajo na te konkretne položaje, kot so med drugim tisti, ki jih zajemata Konvencija o pravicah invalidov in Konvencija o statusu beguncev“, in da „elementov, ki so v nasprotju s pravicami, zapisanimi v Konvenciji, ali ki bi imeli učinek, ki bi nasprotoval pravicam iz Konvencije, ni mogoče šteti za veljavne pri oceni, kaj je najbolje za otroka ali otroke“.



2. Pojem največje koristi otroka

Pravice otrok so zavarovane z mednarodnim pravom in **Konvencijo Združenih narodov o pravicah otrok (KOP)** ⁽²⁵⁾. Kot podpisnice KOP morajo države članice spoštovati, varovati in uresničevati otrokove pravice iz Konvencije za vsakega otroka, ne glede na njegovo državljanstvo ali status prebivanja.

KOP in Listina Evropske unije o temeljnih pravicah (Listina EU o temeljnih pravicah) ⁽²⁶⁾ skupaj opredeljujeta vrsto temeljnih pravic, do katerih so upravičeni vsi otroci ter katerih glavni cilj je zagotoviti njihovo zaščito in dobrobit. Te pravice so se posebej pomembne v kontekstu azila, v katerem so otroci lahko izpostavljeni večjim tveganjem in ranljivosti. Nekatere od teh ključnih pravic so opisane v nadaljevanju.



Pravica do nediskriminacije (člen 2 KOP in člen 21 Listine EU o temeljnih pravicah)

Vsakogar je treba obravnavati objektivno in presojaati posamično. Ključno je, da se pri ugotavljanju starosti izognemo vnaprejšnjim predstavam o določenih narodnostih, etnični pripadnosti ali spolu.



Pravica do identitete (členi 1, 7 in 8 KOP)

Starost je prav tako del identitete posameznika kot njegovo ime, narodnost, državljanstvo in družinski status. Določa pravice in obveznosti osebe ter obveznosti države do te osebe.



Pravica do svobodnega izražanja lastnega mnenja in pravica do izjave (člena 12 in 14 KOP ter člena 24 in 41 Listine EU o temeljnih pravicah)

To je temeljna pravica z daljnosežnimi učinki. Zajema pravico otroka, da svobodno izrazi svoje mnenje, in pravico, da se njegovo mnenje upošteva in presoja v skladu z njegovo starostjo in zrelostjo.



Pravica do družinskega življenja (člena 9 in 10 KOP ter člen 7 Listine EU o temeljnih pravicah)

S to pravico je zagotovljeno, da lahko otroci uživajo družinsko življenje in da otrok ni ločen od staršev proti svoji volji, razen kadar je ločitev potrebna zaradi največje koristi otroka in kadar je to podprto s potrebnimi priporočili, ki temeljijo na ugotavljanju največje otrokove koristi, ki ga opravijo pristojni organi.

⁽²⁵⁾ Generalna skupščina Združenih narodov, *Konvencija o otrokovih pravicah*, *Združeni narodi*, Zbirka pogodb, zv. 1577, str. 3, 20. november 1989, <https://www.refworld.org/legal/agreements/unga/1989/en/18815>.

⁽²⁶⁾ Evropska unija, Listina Evropske unije o temeljnih pravicah, 26. oktober 2012, 2012/C 326/02, http://data.europa.eu/eli/treaty/char_2012/oj.



Poleg teh konkretnih pravic se načelo največje koristi otroka horizontalno uporablja za vsa ravnanja, odločitve in postopke, ki zadevajo otroke. V členu 3(1) KOP je navedena obveznost podpisnic, da jamčijo, da je **pri vseh dejavnostih v zvezi z otroki glavno vodilo največja korist otroka** – kar je poudarjeno tudi v členu 24 **Listine EU o temeljnih pravicah** –, in je pojasnjeno, da to velja ne glede na to, ali takšne dejavnosti vodijo državni organi ali zasebne ustanove. Tako KOP kot Listina EU o temeljnih pravicah se uporabljata za vse otroke v EU – za tiste, ki so državljani, za otroke migrantov in tiste, ki v Evropi prosijo za azil.

Odbor ZN za otrokove pravice v **splošni pripombi št. 14 (2013)** ⁽²⁷⁾ v pravni analizi pojasnjuje, da je treba največjo korist otroka upoštevati **pri vseh dejavnostih**, kar pomeni:

„[...] da je treba pri vsakem ravnanju, ki se nanaša na otroke ali otroke, kot glavno merilo upoštevati njihovo največjo korist. Beseda ‚dejavnost‘ ne zajema le odločitev, temveč tudi vsa dejanja, ravnanja, predloge, storitve, postopke in druge ukrepe [...]“ ⁽²⁸⁾.

Odbor poudarja še, da se tudi **neukrepanje ali opustitev ukrepanja šteje za „ukrep“** (npr. če se organi socialnega varstva ne odzovejo na ugotovljene potrebe).

Po mnenju odbora je treba izraz „v zvezi z“ razumeti široko, zato se predlaga, da takšne dejavnosti vključujejo tiste, ki so usmerjene v otroke (npr. v zvezi z zdravjem, oskrbo ali izobraževanjem), pa tudi dejavnosti, ki vključujejo otroke in druge skupine prebivalstva (npr. v zvezi z okoljem, nastanitvijo ali prometom) ⁽²⁹⁾.

Kot je navedel odbor ⁽³⁰⁾, je največja korist otroka trojen pojem, kot je navedeno v nadaljevanju.

1. Materialna pravica: pravica otroka, da se njegova korist presodi in upošteva kot glavno vodilo, kadar se presojuje različni interesi, da se doseže odločitev o zadevnem vprašanju, in jamstvo, da se bo ta pravica izvajala pri vsakem odločanju v zvezi z otrokom, skupino identificiranih ali neidentificiranih otrok ali otroki na splošno.

2. Temeljno načelo razlage: če je pravno določbo mogoče razlagati na več načinov, bi bilo treba izbrati razlago, ki najučinkoviteje upošteva največjo korist otroka.

3. Postopkovno pravilo: kadar je treba sprejeti odločitev v zvezi s konkretnim otrokom, identificirano skupino otrok ali otroki na splošno, mora postopek odločanja zajemati tudi oceno možnega (pozitivnega ali negativnega) vpliva odločitve na zadevnega otroka ali otroke.

⁽²⁷⁾ Odbor ZN za otrokove pravice, [Splošna pripomba št. 14 \(2013\)](#), glejte opombo 23.

⁽²⁸⁾ Odbor ZN za otrokove pravice, [Splošna pripomba št. 14 \(2013\)](#), glejte opombo 23, odstavek 17.

⁽²⁹⁾ Glejte odstavek 13(b) dokumenta *Uresničevanje otrokovih pravic v zgodnjem otroštvu*, Odbor ZN za otrokove pravice, *Splošna pripomba št. 7 (2005): Uresničevanje otrokovih pravic v zgodnjem otroštvu*, CRC/C/GC/7/Rev.1, 20. september 2006, <https://www.refworld.org/legal/general/crc/2006/en/40994>.

⁽³⁰⁾ Odbor ZN za otrokove pravice, [Splošna pripomba št. 14 \(2013\)](#), glejte opombo 23.



Odbor ZN za otrokove pravice je poudaril še, da je pojem največje koristi otroka, uveden v skladu s členom 3 KOP, namenjen „zagotavljanju polnega in učinkovitega uveljavljanja vseh pravic, priznanih v Konvenciji, ter celostnega razvoja otroka“ ⁽³¹⁾.

2.1. Pakt in uporaba največje koristi otroka

Največja korist otroka mora biti kot vodilno načelo podlaga za vse ukrepe in odločitve organov in oseb, ki so imenovane, da otroka podpirajo v celotnem azilnem postopku in postopku sprejema.

Slika 1: Zaščitni ukrepi in jamstva za otroka v paktu

Načelo največje koristi otroka je obravnavano v vseh pravnih besedilih pakta.			
Uredba o preverjanju	Uredba o upravljanju azila in migracij	Uredba o azilnem postopku	Direktiva o pogojih za sprejem
Otroci so prepoznani kot taki ⁽³²⁾. Imenuje se primerna oseba, ki začasno deluje kot skrbnik/zastopnik ⁽³³⁾. Takoj ko otrok izrazi željo, da bi zaprosil za azil, se namesti v ustrezno nastanitev na ozemlju države članice ⁽³⁴⁾.	Za otroke brez spremstva se začne postopek iskanja družine. Po izsleditvi se lahko preuči možnost združitve družine, če je to v največjo korist otroka ⁽³⁵⁾. Zaščita pred nečloveškim in ponižujočim ravnanjem zaradi predaje ter pravica do učinkovitega pravnega sredstva ⁽³⁶⁾.	Otrok se o postopku obvešča na otroku prijazen način ⁽³⁷⁾. Organizira se ugotavljanje največje koristi (ranljivosti) ⁽³⁸⁾. Če je otrok prispel brez spremstva, se imenuje skrbnik, ki bo otroku zagotavljal podporo med postopkom ⁽³⁹⁾.	Organizira se ugotavljanje največje koristi (ranljivosti) ⁽⁴⁰⁾. Upoštevajo se osebne okoliščine otroka, otrok pa namesti v nastanitev, primerno njegovi starosti, ki omogoča njegovo telesno in čustveno oskrbo ter podpira njegov razvoj ⁽⁴¹⁾.

⁽³¹⁾ Odbor ZN za otrokove pravice, *Splošna pripomba št. 14 (2013)*, glejte opombo 23.

⁽³²⁾ Člen 12 uredbe o preverjanju: Predhodni zdravstveni pregledi in ranljivosti.

⁽³³⁾ Člen 13(3) uredbe o preverjanju.

⁽³⁴⁾ Člen 27(9) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽³⁵⁾ Člen 23 uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽³⁶⁾ Uvodna izjava 62 in člen 67(13) uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽³⁷⁾ Člen 8(2), točka (f), uredbe o azilnem postopku.

⁽³⁸⁾ Člen 20 uredbe o azilnem postopku.

⁽³⁹⁾ Uvodna izjava 35 uredbe o azilnem postopku.

⁽⁴⁰⁾ Člen 25 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽⁴¹⁾ Člen 27 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.



Uredba o preverjanju	Uredba o upravljanju azila in migracij	Uredba o azilnem postopku	Direktiva o pogojih za sprejem
Kadar obstaja resen dvom glede starosti, se o tem obvestijo pristojni organi ⁽⁴²⁾. Pri preverjanju sodelujejo službe/organi za zaščito otrok ⁽⁴³⁾. Informacije, vključno s tistimi o azilnem postopku, se zagotovijo na otroku prijazen način ⁽⁴⁴⁾. Otrok, ki zaprosi za mednarodno zaščito, ima dostop do tolmača in brezplačnega pravnega svetovanja.	Obveznost prednostnega obravnavanja vseh zadev, v katere so vključeni otroci ⁽⁴⁵⁾. Čim prej in najpozneje v 15 delovnih dneh od datuma podaje prošnje za azil je treba imenovati primerno osebo, ki bo začasno delovala kot zastopnik/skrbnik. Skrbnik mora biti vključen v celotnem azilnem postopku ⁽⁴⁶⁾. Ocenijo se tveganja, povezana z varnostjo in varovanjem otroka (npr. tveganje trgovine z ljudmi) ⁽⁴⁷⁾.	Otrok ima dostop do tolmača in brezplačnega pravnega svetovanja ⁽⁴⁸⁾. Kadar obstaja dvom glede starosti prosilca ⁽⁴⁹⁾, mora država članica ta dvom bodisi odpraviti z ugotavljanjem starosti (z najmanj invazivno metodo) ⁽⁵⁰⁾ bodisi domnevati, da je prosilec otrok ⁽⁵¹⁾. Osební razgovor vodi oseba, ki je ustrezno usposobljena za delo z otroki ⁽⁵²⁾.	Za otroka brez spremstva se v 15 delovnih dneh od datuma podaje prošnje imenuje primerna oseba, ki začasno deluje kot zastopnik/skrbnik ⁽⁵³⁾. Pravica do enotnosti družine ⁽⁵⁴⁾. Otrok ima dostop do izobraževanja, zdravstvene oskrbe in psihosocialne podpore, prostočasnih dejavnosti ⁽⁵⁵⁾ ter po potrebi do rehabilitacijskih storitev ⁽⁵⁶⁾ in drugih oblik podpore (nematerialni pogoji za sprejem).

⁽⁴²⁾ Člen 25 uredbe o azilnem postopku.

⁽⁴³⁾ Uvodna izjava 25 in člen 8(9) uredbe o preverjanju.

⁽⁴⁴⁾ Člen 11 uredbe o preverjanju.

⁽⁴⁵⁾ Člen 23(1) uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽⁴⁶⁾ Člen 23(2) uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽⁴⁷⁾ Uvodna izjava 47 uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽⁴⁸⁾ Člen 8(2), točka (d), (3) in (4) uredbe o azilnem postopku.

⁽⁴⁹⁾ Člen 25 uredbe o azilnem postopku.

⁽⁵⁰⁾ Člen 25 uredbe o azilnem postopku.

⁽⁵¹⁾ Zgolj v primeru, ko domnevni mladoletnik izpolnjuje pogoje za uporabo **obveznega** postopka na meji (člen 45 uredbe o azilnem postopku), se za prosilca med ugotavljanjem starosti začasno uvede postopek na meji. V takem primeru je treba domnevemu mladoletniku zagotoviti vsa procesna jamstva (imenovanje skrbnika; dokončanje ugotavljanja starosti v 30 dneh od podaje prošnje za zaščito v skladu s členom 23(3) uredbe o azilnem postopku in členom 25(1) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024; zagotovitev potrebne oskrbe in podpore v skladu z direktivo o pogojih za sprejem iz leta 2024 na lokaciji postopka na meji). Pomembno je, da se zagotovijo pogoji, primerni za otroke brez spremstva, kot je navedeno v členu 13(2), tretji pododstavek, direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024. Med temi pogoji so dostop do prostočasnih in rekreativnih dejavnosti, kar zajema igro, primerno njihovi starosti, dostop do strokovnjakov, usposobljenih za delo z otroki, ter zagotovitev, da mladoletniki niso nastanjeni skupaj z odraslimi osebami.

⁽⁵²⁾ Člen 22(3) uredbe o azilnem postopku.

⁽⁵³⁾ Člen 27(1), točka (b), direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽⁵⁴⁾ Člen 26(2), točka (a), direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽⁵⁵⁾ Člen 26(3) in (4) ter člen 16 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽⁵⁶⁾ Člen 26(4) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.



Uredba o preverjanju	Uredba o upravljanju azila in migracij	Uredba o azilnem postopku	Direktiva o pogojih za sprejem
Za vsakega otroka se preverijo njegove posebne potrebe in ranljivosti ⁽⁵⁷⁾. Izpolni se obrazec za preverjanje, podatki pa se posredujejo pristojnim organom, da se zagotovi nemoten prehod v postopek sprejema in azilni postopek ⁽⁵⁸⁾.	Tesno sodelovanje med državami članicami ⁽⁵⁹⁾, ker se nanaša na združitev družine in/ali druge predaje ⁽⁶⁰⁾ ali premestitve Otrok ima na dostop do tolmača ⁽⁶¹⁾ in brezplačnega pravnega svetovanja ⁽⁶²⁾.	Otrok prejme brezplačno pravno pomoč v fazi pritožbe ⁽⁶³⁾.	Otrok ima dostop do tolmača in brezplačnega pravnega svetovanja ⁽⁶⁴⁾. Otroci brez spremstva so praviloma izvzeti iz postopka na meji ⁽⁶⁵⁾ in ne smejo biti pridržani ⁽⁶⁶⁾. Dostop do informacij o sprejemu ⁽⁶⁷⁾.
Rezultati Pozitivni: prizadevanja za vključevanje ⁽⁶⁸⁾ z dostopom do izobraževanja in trga dela ⁽⁶⁹⁾. Negativni: Pravica do učinkovitega pravnega sredstva ⁽⁷⁰⁾. Dostop do brezplačne pravne pomoči in zastopanja ob vložitvi pritožbe zoper zavrnilno odločbo, kadar to ustreza največji koristi otroka ⁽⁷¹⁾. Informacije o (prostovoljni) vrnitvi. Otrok ali družina ima med postopki vračanja dostop do tolmača. Družine z otroki in otroci brez spremstva so izključeni iz namestitve v vozliščih za vračanje ⁽⁷²⁾.			

Vir: EUAA

⁽⁵⁷⁾ Člen 12 uredbe o preverjanju: Predhodni zdravstveni pregledi in ranljivosti.

⁽⁵⁸⁾ Člen 17 uredbe o preverjanju.

⁽⁵⁹⁾ Člen 60(4) uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽⁶⁰⁾ Člen 6 uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽⁶¹⁾ Člen 22(4) uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽⁶²⁾ Uvodna izjava 39, člen 19(1), točka (l), in člen 21 uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽⁶³⁾ Člen 17 uredbe o azilnem postopku.

⁽⁶⁴⁾ Uvodna izjava 26 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024: „Kadar je prosilec pridržan, bi moral imeti dejanski dostop do potrebnih procesnih jamstev, kot sta sodna preučitev in pravica do brezplačne pravne pomoči in zastopanja, kadar je to ustrezno na podlagi te direktive.“

⁽⁶⁵⁾ Člen 42(3), točka (b), in člen 53(1) uredbe o azilnem postopku, razen če glede prosilca obstajajo pomisleki glede nacionalne varnosti ali javnega reda.

⁽⁶⁶⁾ Direktiva o pogojih za sprejem iz leta 2024 se sklicuje na določena pričakovanja, na primer kadar je bilo ugotovljeno, da mladoletnik pomeni varnostno grožnjo v smislu uvodne izjave 40, v kateri je navedeno, da mladoletniki nikoli ne bi smeli biti pridržani v zaporu ali drugem objektu, ki se uporablja za namene kazenskega pregona, in v smislu člena 13(2), točka (b), direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽⁶⁷⁾ Člen 5 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽⁶⁸⁾ Uvodna izjava 43 in člen 5 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽⁶⁹⁾ Člen 16(1), drugi pododstavek, in člen 17 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024 ter uvodni izjavi 48 in 53.

⁽⁷⁰⁾ Uvodna izjava 91 uredbe o azilnem postopku.

⁽⁷¹⁾ Člen 17 uredbe o azilnem postopku.

⁽⁷²⁾ Evropska komisija, *Nov skupni evropski sistem za vračanje*, marec 2025, <https://link.europa.eu/6hRgBW>.



Na kratko

Največja korist otroka v paktu:

- je neprekinjen proces,
- otroka postavlja v središče in največjo pozornost namenja njegovemu individualnemu položaju, okoliščinam, perspektivam in potrebam,
- zahteva sistematičen in integriran pristop k zaščiti otroka.

Zlasti zadnjo točko je treba zagotoviti z ukrepi, navedenimi v nadaljevanju.

- Temelj za upoštevanje največje koristi otroka je pravilno in hitro prepoznanje osebe kot otroka. Vsak znak, da je prosilec za mednarodno zaščito morda otrok, sproži takojšnjo uporabo zaščitnih ukrepov, namenjenih otrokom, vključno z imenovanjem primerne osebe, ki začasno deluje kot zastopnik ali skrbnik za vsakega otroka brez spremstva (tudi če niso na voljo listinski dokazi o starosti, kot sta rojstni list ali osebni dokument).
- **Otrok se kot tak prepozna** ter se nemudoma ocenijo njegove potrebe, ranljivosti in morebitna tveganja.
- **Izsledki ugotavljanja največje otrokove koristi se uporabijo** za sprejemanje odločitev o ustreznih podpornih in zaščitnih ukrepih. Kadar je to mogoče, se taki ukrepi izvajajo v sodelovanju s starši, dejanskimi skrbniki ali skrbnikom, da se zagotovijo varnost otroka ter njegova telesna, čustvena in razvojna dobrobit.
- Vzpostavi se – in se stalno krepi – učinkovito sodelovanje med zadevnimi ministrstvi, organi in deležniki, odgovornimi za zaščito otrok.
- Zagotovi se trajno sistematično usklajevanje vseh ukrepov, povezanih z zaščito in dobrobitjo otroka.
- Izmenjava informacij med upoštevnimi akterji je strogo omejena na tisto, kar je potrebno, da se prepreči škoda (vključno s samopoškodovanjem) ali se omogoči ustrezen odziv, ki temelji na potrebah. To se izvaja ob polnem spoštovanju otrokove pravice do zasebnosti ter v skladu z nacionalnimi pravili o varstvu podatkov in splošno uredbo o varstvu podatkov ⁽⁷³⁾.
- Dejavno se spodbuja in zagotavlja otrokovo smiselno sodelovanje pri odločitvah, ki se nanašajo nanj, zlasti kadar niso prisotni starši ali primarni skrbnik. Pojasniti je tudi treba, kakšno vlogo ima njihovo sodelovanje v tem postopku odločanja, da se ustrezno oblikujejo pričakovanja.

⁽⁷³⁾ Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba o varstvu podatkov) (UL L 119, 4.5.2016), <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>.

2.1.1. Ugotavljanja največje koristi

Ugotavljanje največje otrokove koristi je postopek, ki ga je treba izvesti, kadar je treba sprejeti pomembne odločitve, ki vplivajo na posameznega otroka. Njegov cilj je prepoznati, ovrednotiti in pretehtati vse pomembne elemente, da se v dani situaciji določi najprimernejši način ukrepanja za posameznega otroka ali skupino otrok ⁽⁷⁴⁾.

Kadar je to primerno, vsaka ocena temelji na ugotovitvah in rezultatih morebitnih prejšnjih ocen ⁽⁷⁵⁾. S tem se zagotavlja doslednost, preprečuje podvajanje in upošteva dejstvo, da se potrebe in okoliščine otroka v času spreminjajo. Ugotovitve je treba ustrezno dokumentirati, da se prepreči podvajanje dela.

Kdaj je v skladu s paktom obvezno oceniti potrebe otrok

V celotnem azilnem postopku in postopku sprejema je treba stalno spremljati individualni položaj otroka, ne le, da se upoštevajo potrebe, ugotovljene ob prihodu, temveč tudi vse nove ranljivosti ali posebne potrebe, ki se lahko pojavijo pozneje.

V paktu so določeni vsaj trije obvezni trenutki, ko je treba oceniti otrokove posebne potrebe in ranljivosti ter ob tem upoštevati največjo korist otroka, in sicer:

1. **ob obveznih zdravstvenih pregledih in pregledih ranljivosti** v okviru preverjanja, ki jih je treba opraviti v sedmih dneh od prihoda ali prijeteja otroka ⁽⁷⁶⁾;
2. **ob oceni ranljivosti ⁽⁷⁷⁾, ki vključuje ugotavljanje največje otrokove koristi** in ki jo je treba opraviti v 30 dneh od podaje prošnje ⁽⁷⁸⁾;
3. ko se določa, katera država članica je odgovorna za obravnavanje otrokove prošnje za mednarodno zaščito, v skladu z uredbo o upravljanju azila in migracij ⁽⁷⁹⁾.

Namen teh obveznih pregledov in ocen je zagotoviti, da zbrane informacije pristojnim organom učinkovito pomagajo:

- organizirati **pravočasen odziv, ki temelji na potrebah**, da se obravnavajo vse posebne takojšnje potrebe, ki izhajajo iz osebnih okoliščin otroka, kar vključuje odločitve v zvezi z iskanjem družine, združitvijo družine, zdravstvenimi vprašanji ali drugimi zaščitnimi

⁽⁷⁴⁾ Za več informacij glejte UNHCR/UNICEF, *Safe & Sound: What States can do to ensure respect for the best interests of unaccompanied and separated children in Europe* (Živi in zdravi: kaj lahko države naredijo za zagotavljanje največjih koristi otrok brez spremstva in ločenih otrok v Evropi), oktober 2014, <https://www.refworld.org/reference/regionalreport/unhcr/2014/en/101717>.

⁽⁷⁵⁾ Glejte tudi Odbor ZN za otrokove pravice, *Splošna pripomba št. 14 (2013)*, glejte opombo 23, poglavje V, B(c), Time perception (Dojemanje časa).

⁽⁷⁶⁾ Člen 5(1), točki (a) in (b), člen 8(1), člen 12 in člen 13(1) uredbe o preverjanju. Ugotavljanje starosti se šteje za del ocene ranljivosti, zato ga je treba izvesti v istem časovnem okviru (glejte agencija EUAA, *Praktični vodnik o ugotavljanju starosti*, november 2025, <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-age-assessment-0>).

⁽⁷⁷⁾ V tem vodniku se izraz „ocena ranljivosti“ uporablja kot krovni izraz za oceno potrebe po posebnih procesnih jamstvih in oceno posebnih potreb glede sprejema v skladu s terminologijo in zahtevami iz uredbe o azilnem postopku in direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽⁷⁸⁾ Člen 22(2) uredbe o azilnem postopku ter člena 25 in 26 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽⁷⁹⁾ Člen 23, točke (3) do (5), uredbe o upravljanju azila in migracij.



ukrepi, pri čemer je treba zagotoviti, da se ustrezno upoštevajo otrokove pravice in dobrobit;

- **zmanjšati specifična potencialna tveganja** za otroka (npr. za otroke brez spremstva in morebitne žrtve trgovine z ljudmi ali drugih oblik izkoriščanja ali tveganje, da bi otrok izginil). Ta tveganja lahko izhajajo iz preteklih izkušenj, ko je otrok utrpel škodo, ali iz specifičnih ranljivosti ter se lahko med postopkom še povečajo.

Zato morajo organi pred dejansko izvedbo ugotavljanja največje otrokove koristi pojasniti njen namen.

Ugotavljanje največje otrokove koristi lahko služi **takojšnjim, kratkoročnim in dolgoročnejšim** potrebam. Pri njem se lahko upoštevajo takojšnje in spreminjajoče se potrebe otroka ter tudi potreba, da se nekatere dejavnosti določijo kot prednostne. Ugotavljanje največje otrokove koristi ne nadomešča določanja največje otrokove koristi, ki se uporablja za odločitve o trajnih rešitvah. Ugotavljanje največje otrokove koristi in določanje največje otrokove koristi je treba razumeti kot povezana elementa istega postopka odločanja, pri čemer določanje največje koristi temelji na oceni, v kateri so bili opredeljeni, proučeni in pretehtani vsi upoštevni elementi. Samostojno ugotavljanje največje otrokove koristi ni nujno formalni pogoj za določanje največje otrokove koristi. Kadar koli je to mogoče in kadar je to v največjo korist otroka, je treba v postopek vključiti starše, skrbnike ali zastopnika.

Poleg tega se priporoča, da vsak otrok brez spremstva ali otrok, ločen od družine, prejme usklajeno podporo, ki je dokumentirana v individualnem spisu o zadevi ter po potrebi v individualnem načrtu zadeve, ki je dostopen vsem upoštevni strokovnjakom, vključenim v zaščito in podporo otroka.



Dejavniki, ki jih je treba upoštevati pri ugotavljanju največje otrokove koristi (seznam ni izčrpen in ni urejen hierarhično)

- Identiteta in starost otroka
- Državljanstvo ali apatridnost
- Družinske razmere in povezave
- Mnenja otroka ob upoštevanju starosti in zrelosti
- Mnenje staršev/skrbnika/zastopnika
- Ureditev oskrbe in vsakdanje življenje
- Zdravje in psihosocialna dobrobit
- Izobraževanje in socialna vključenost
- Tveganja v zvezi z varnostjo in zaščito
- Pogoji za sprejem in življenjski pogoji
- Postopkovne zahteve v zvezi z ugotovljenimi ranljivostmi
- Zaščitni dejavniki: otrokove lastne zmožnosti in odpornost



Ugotovitve vsakega ugotavljanja največje otrokove koristi je treba sistematično dokumentirati in jih uporabiti kot podlago za **vsak ključni korak v postopku**, da se prepreči ponavljajoče se izpraševanje otroka. Za **nadgradnjo zbranih ugotovitev** se lahko uporabijo tudi predhodne ocene. Za dostop do obrazca agencije EUAA za ugotavljanje največje otrokove koristi glejte [Prilogo V](#).

Zaščitni ukrepi za sprejemanje odločitev, kadar niso prisotni starši ali zakoniti skrbniki

Kadar starši niso prisotni, morajo pristojni organi zagotoviti, da:

- se za pomoč otroku se imenuje neodvisni skrbnik;
- se otroku zagotovijo informacije na otroku prijazen način, po potrebi ob sodelovanju tolmača;
- se upoštevajo otrokova mnenja;
- je ustrezna pozornost namenjena ohranitvi enotnosti družine;
- se upošteva identiteta otroka, vključno s spolom, spolno identiteto, spolno usmerjenostjo, narodnostjo, vero in prepričanju, kulturno identiteto, osebnostjo ter ranljivostjo;
- ima otrok dostop do, odvisno od okoliščin, pravnega svetovanja, pravne pomoči in pravnega zastopanja;
- je za otroka poskrbljeno (kar zajema ustrezno nastanitev, zdravstveno oskrbo in izobraževanje), da je zaščiten in ves čas na varnem.

Na splošno velja načelo, da je treba ohraniti enotnost družine, razen če obstajajo znaki, da to ne bi bilo v največjo korist otroka. Kljub temu je lahko ugotavljanje največje otrokove koristi potrebno tudi v primeru, ko otrok prispe skupaj z družinskimi člani – na primer, če osebe v sprejemnem centru opazi znake družinskih sporov, zanemarjanja, trgovine z ljudmi, izkoriščanja ali nasilja v družini ali če se življenjske razmere družine v sprejemnem centru zdijo neprimerne. To ugotavljanje bi pomagalo določiti najvarnejše in najprimernejše ukrepe za dobrobit otroka. V takšnih primerih je treba v skladu z nacionalno zakonodajo in standardi, ki veljajo za vse otroke, obvestiti in vključiti pristojne nacionalne organe za zaščito otrok. Ugotavljanje največje otrokove koristi v okviru azilnega postopka ali postopka sprejema ne nadomešča ukrepov za zaščito otroka, temveč jih dopolnjuje, tako da zagotovi, da so na voljo ustrezne napotitve in zaščitni ukrepi.



Dodatni vidiki, ki jih je treba upoštevati pri ugotavljanju največje otrokove koristi
(seznam ni izčrpen)

Na voljo je **dovolj časa**, da se ocena smiselno izvede.

Lokacija, kjer se izvaja ugotavljanje največje otrokove koristi, je ustrezna, postopek pa je otroku prijazen (tj. zagotovljena je zasebnost, lokacija je dostopna itd.).



Imenovana je oseba, primerna za začasno zastopanje (npr. uradnik za zaščito otrok med preverjanjem), ali **skrbnik**, ki bo otroka brez spremstva podpiral v tem postopku. Če starši niso prisotni, si je treba prizadevati, da se jih po možnosti vključi v postopek.

Otroku se na način in v jeziku, ki sta mu razumljiva, sporočijo **ustrezne informacije** o tem, zakaj se izvaja ugotavljanje njegove največje koristi, kaj je namen in na kaj vpliva ter kakšno vlogo imajo osebe, vključene v to ugotavljanje. Po potrebi se zagotovi pomoč profesionalnega tolmača ali kulturnega posrednika.

Preverjeni strokovnjaki. Otroci so raznolika skupina, njihove potrebe pa lahko ustrezno ocenijo le strokovnjaki, ki imajo strokovno znanje na področjih, povezanih z razvojem otrok in mladostnikov. Pri ugotavljanju največje otrokove koristi bi morala, kolikor je to mogoče, sodelovati večdisciplinarna skupina strokovnjakov ⁽⁸⁰⁾.

Otrok ima podporo, njegovo fizično in duševno stanje pa mu omogoča, da učinkovito sodeluje, pri čemer so po potrebi zagotovljene ustrezne prilagoditve ali podporni ukrepi (npr. odmori, poenostavljena komunikacija ali prisotnost osebe, ki ji zaupa).

V primeru napotitve za nadaljnjo podporo je otrok/skrbnik v skladu z nacionalno prakso podal **soglasje**.

Otrok ima dostop do, **odvisno od okoliščin, brezplačnega pravnega svetovanja, pravne pomoči in pravnega zastopanja**.

Iskanje ravnovesja med elementi pri ugotavljanju največje otrokove koristi

Kot je prikazano na sliki 2, ugotavljanje največje otrokove koristi prispeva k iskanju ravnovesja med različnimi elementi, saj je z njim od pristojnih organov zahtevano, da pretehtajo na eni strani **potencialne koristi** postopkovne odločitve (npr. zadovoljitev takojšnjih potreb ali pojasnitev bistvenih informacij) ter na drugi strani **tveganja in morebitno škodo**, ki jo ta odločitev lahko povzroči za dobrobit otroka, njegovo varnost, enotnost družine in/ali čustveno stanje ter razvoj otroka. Za iskanje ravnovesja med elementi je potrebna celovita ugotovitev individualnih okoliščin otroka. Poleg tega je treba spoštovati mnenje otroka, pri tem pa upoštevati njegovo starost in zrelost ⁽⁸¹⁾. Zato bodo „nekateri elementi upoštevani in drugi ne“, elemente pa je treba „med sabo pretehtati“ ⁽⁸²⁾. Nekateri dejavniki so lahko za enega otroka pomembnejši kot za drugega, kar je odvisno od njegovega položaja. To pomeni, da je treba različne elemente pretehtati, saj so v posamezni zadevi nekateri lahko pomembnejši od drugih. Včasih si ti dejavniki lahko med seboj nasprotujejo. Cilj je zagotoviti, da so odločitve sorazmerne, spoštujejo otrokovo dostojanstvo in so usklajene z njegovo največjo koristjo ⁽⁸³⁾, obenem pa preprečujejo nepotrebno stisko ali škodo.

⁽⁸⁰⁾ Glejte Odbor ZN za otrokove pravice, [Splošna pripomba št. 14 \(2013\)](#), glejte opombo 23, odstavek 94.

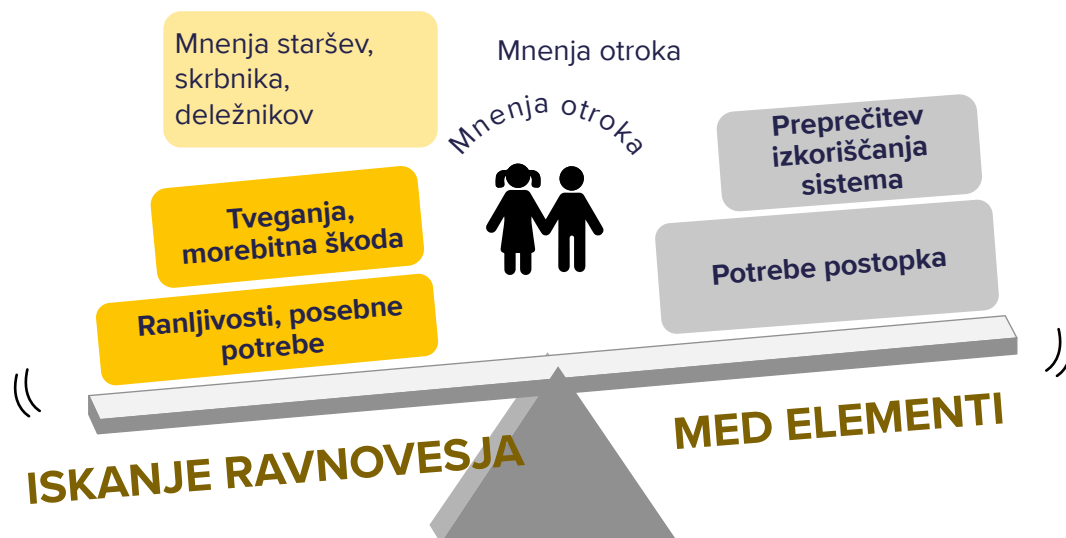
⁽⁸¹⁾ Odbor ZN za otrokove pravice je pripravil neizčrpen in nehierarhičen seznam elementov, ki bi jih lahko upošteval vsak nosilec odločanja; glejte [Splošna pripomba št. 14 \(2013\)](#), opomba 23.

⁽⁸²⁾ Odbor ZN za otrokove pravice, [Splošna pripomba št. 14 \(2013\)](#), glejte opombo 23, str. 12.

⁽⁸³⁾ V skladu z načelom najmanjšega možnega posega je treba pri odločitvah, ki vplivajo na otroka, uporabiti najmanj intruzivne in omejevalne ukrepe, prednost pa dati otrokovi največji koristi in dobrobiti. To je v skladu s členom 3 KOP, v katerem je poudarjeno, da je glavno vodilo največja otrokova korist.



Slika 2: Iskanje ravnovesja med elementi pri ugotavljanju največje koristi otroka v okviru mednarodne zaščite



Vir: EUAA



Primeri – Iskanje ravnovesja med elementi

Enotnost družine proti varnosti ob sprejemu

Če si otrok želi ostati z družinskimi člani, vendar obstajajo verodostojni znaki ogroženosti (npr. nasilje v družini, ki je bilo prijavljeno med preverjanjem), lahko pristojni organi najprej zagotovijo zaščitne ukrepe, kot je nastanitev pod nadzorom, preden se odločijo o nadaljnji namestitvi z družino. V vsakem primeru se zadeva posreduje tudi službi za zaščito otrok.

Postopkovna zahteva proti dobrobiti otroka

Če je majhen otrok po prihodu izčrpan ali v stiski, bi lahko takojšnja izvedba dolgotrajnega razgovora o ranljivosti povzročila škodo ali bila neproduktivna. Zgolj kratka dopolnitev ugotovitev preverjanja in odložitve celovitejše ocene sta lahko v največjo korist otroka.

Odločitev o namestitvi ob sprejemu

Čeprav je skupna namestitev sorojencev na splošno koristna, je, če eden od njih pomeni tveganje za drugega (npr. ko gre za vedenjske težave, povezane s travmo), morda primernejša začasna nastanitev v drugem okolju z rednimi stiki.



Komuniciranje in vsebinsko navezovanje stika z otroki

- Spoštujte njihove meje. Ne silite jih, naj govorijo o temah, ob katerih jim je neprijetno, in jih ne silite v pogovor. Molka ne razumite kot dokaz o tem, da otrok bodisi ni ranljiv bodisi da si namerno prizadeva prikriti informacije. Otroku lahko prikriva znake preteklih ali sedanjih izkušenj z nasiljem, ker se boji ali ker ne ve, da so te izkušnje nekaj nenavadnega. Krepitev zaupanja je prvi pogoj, da pride do razkritja, in bo pomagala premagati te prve izzive.



- Obravnavajte jih spoštljivo. Do otrok bodite enako spoštljivi in odkriti kot do odraslih. Ne obljublajte nečesa, kar ni realno.
- Bodite rahločutni. Govorite s sočutnim tonom in preprostimi besedami, ki jih otroci zlahka razumejo.
- Povsem se osredotočite na njih. Pri komuniciranju namenite vso pozornost otroku in mu pokažite, da ste tam in pozorno poslušate.
- Spodbujajte jih pri samoizražanju. Otrokom omogočite, da se izrazijo, vendar jih ne silite, naj podoživijo negativne izkušnje, če niso pripravljeni pripovedovati.
- Spodbujajte vsebinsko sodelovanje. Otrokom omogočite, da bodo lahko izrazili svoja stališča in mnenja, tudi o vprašanjih, ki jih zadevajo. To spodbuja samospoštovanje in lahko otroke spodbudi k pripovedi o temah, ki so zanje pomembne.
- Preverite, kaj pričakujejo. Otrokom omogočite, da vam pojasnijo, kaj so pričakovali od trenutnih razmer in kaj pričakujejo v prihodnosti.
- Bodite potrpežljivi. Zavedajte se, da izražanje razočaranja ali jeze morda ni usmerjeno proti vam, in bodite potrpežljivi do njihovih čustev. Vedite, da so lahko nekatere oblike komunikacije in vedenja povezane z odzivi na travmo. Vzemite si čas in poskusite razumeti, od kod izhaja tisto, kar bi se lahko na začetku zdelo kot moteče vedenje.
- Spodbujajte vključevanje. V komunikaciji se izogibajte stereotipom, povezanim s starostjo, raso, vero ali spolno identiteto, ter vse otroke obravnavajte enako spoštljivo in pozorno.
- Bodite pozorni na stisko in jo prepoznajte. Pazite na vztrajne znake stiske ali skrb vzbujajočega vedenja, ki lahko zahteva specializirano podporo.
- Obravnavajte otroke starosti in kulturi primerno. Bodite pozorni na starost otroka. Nekateri otroci morda delujejo zelo zrelo za svojo starost, vendar to ne pomeni, da ne potrebujejo čustvenega odziva, primerne starosti. Hkrati bo treba pri vključevanju enako upoštevati kulturno ozadje otroka ⁽⁸⁴⁾.
- Upoštevajte zaščitne dejavnike. Bodite pozorni na to, kako se otrok spopada s spremembami in stresom. Otroka spodbujajte, naj uporabi te strategije za spopadanje s težavami, in poudarite, kako močan je pri tem, hkrati pa ga spomnite, da ste tam, da mu pomagate.

2.1.2. Večdisciplinarni pristop in integriran sistem za zaščito otrok

Upoštevanje največje koristi otroka zahteva sodelovanje širokega kroga akterjev, med katerimi so organi za azil in sprejem, organi za preverjanje in priseljevanje ter službe za

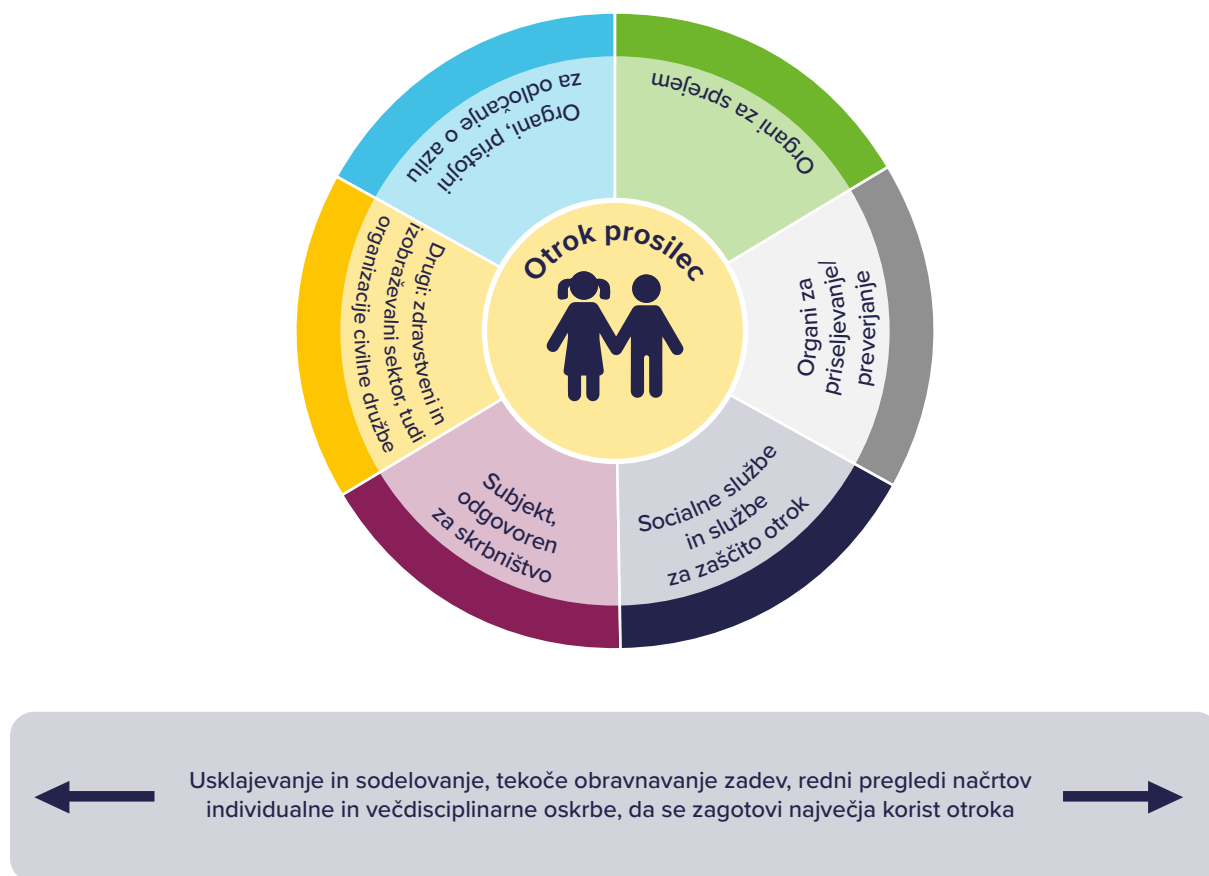
⁽⁸⁴⁾ Glejte poglavje Unaccompanied children (Otroci brez spremstva) v publikaciji agencije EUAA, *Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection: Part II – for those working in the first line* (Smernice o duševnem zdravju in dobrem počutju prosilcev za mednarodno zaščito: del II – za tiste, ki delajo v prvi vrsti), november 2024, <https://www.euaa.europa.eu/publications/mental-health-well-being-applicants-part-ii-first-line-officers>. Glejte tudi UNHCR, Tehnična navodila: *Child Friendly Procedures* (Otrokom prijazni postopki), 2021 <https://www.refworld.org/policy/opguidance/unhcr/2021/en/124121>, zlasti poglavje 3.



zdravstveno varstvo in zaščito otrok. S tem sta poudarjena pomen učinkovitega **usklajevanja in sodelovanja** ter potreba, da imajo ti strokovnjaki skupno temeljno znanje in so ozaveščeni o otrokovih pravicah, največji koristi otroka in azilnem okviru.

Komisija v priporočilu iz leta 2024 o razvoju in krepitvi integriranega **sistema za zaščito otrok v njihovo korist** ⁽⁸⁵⁾ poudarja, da morajo države članice sprejeti ustrezne ukrepe za okrepitev **usklajevanja in sodelovanja** med vsemi zadevnimi ministrstvi in sektorji ter na različnih ravneh pristojnosti – na lokalni, regionalni in nacionalni ravni ter v čezmejnih položajih. Ocenjuje se, da je **interdisciplinarni pristop** ključen za učinkovito zaščito. Pakt spodbuja usklajevanje ⁽⁸⁶⁾ in to, da se usposobljeni strokovnjaki z več ministrstev povežejo **s službami za zaščito otrok** ter drugimi mednarodnimi organizacijami v okviru različnih pravnih ureditev. Pri takem usklajevanju je treba poudariti **celosten pristop k obravnavanju zadev**, da se zagotovita nemoteno usklajevanje in spremljanje oskrbovanih oseb.

Slika 3: Usklajevanje in sodelovanje ter celosten pristop k obravnavanju zadev



Vir: EUAA

⁽⁸⁵⁾ [Priporočilo Komisije \(EU\) 2024/1238](#) o razvoju in krepitvi integriranih sistemov za zaščito otrok v njihovo korist (glejte opombo 6), točke 19–21.

⁽⁸⁶⁾ Uvodni izjavi 24 in 25 uredbe o preverjanju, člen 60(4) uredbe o upravljanju azila in migracij ter uvodna izjava 65 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.



Osebe, ki pomagajo organom pri ugotavljanju največje koristi otroka v postopku preverjanja, azilnem postopku in postopku sprejema, morajo imeti znanje in biti ozaveščene na naslednjih področjih:

- **načela zaščite otrok** in delovanje integriranega sistema za zaščito otrok;
- **temeljno poznavanje telesne in čustvene dobrobiti otrok**, tudi znakov, ki kažejo, da otrok morda potrebuje dodatno podporo;
- **temeljno znanje o kazalnikih trgovine z ljudmi, izkoriščanja, zanemarjanja in zlorabe** ter o tem, kako se varno odzvati na razkritje travmatičnih izkušenj (tudi znanje o možnosti napotitve);
- **pravni okvir na podlagi pakta**, kar vključuje zaščitne ukrepe za otroke in to, kako rezultati ugotavljanja največje otrokove koristi vplivajo na postopkovne korake in ureditev sprejema;
- **kulturna občutljivost** in ozaveščenost o vplivu migracij in razseljenosti na otroke.



Izmenjava informacij

Z informacijami, zbranimi v okviru ugotavljanja največje otrokove koristi, je treba ravnati upoštevaje zaupnost, pravila o varstvu podatkov in pravice otroka do zasebnosti. Hkrati bo morda treba nekatere informacije posredovati – strogo na podlagi potrebe po seznanitvi – pristojnim organom ali izvajalcem storitev, da se zagotovi učinkovito obravnavanje zadev, zadovoljijo ugotovljene potrebe ter preprečijo ali zmanjšajo tveganja za otroka, tudi tveganja za poškodbo ali samopoškodbo.

Odločitve o tem, **katere informacije** se posredujejo, **komu** ter **v kateri fazi**, je treba oceniti za vsak primer posebej, pri čemer je treba upoštevati predvsem največjo korist otroka in jih posredovati le glede na potrebo po seznanitvi. V zvezi s tem se državam članicam priporoča, da:

- določijo jasne protokole in postopke za izmenjavo in deljenje informacij med zadevnimi strokovnjaki in službami;
- opredelijo vloge, odgovornosti in zaščitne ukrepe, da se zagotovi, da je deljenje informacij sorazmerno, omejeno na tisto, kar je nujno potrebno, ter v skladu z veljavnimi pravili o varstvu podatkov.

Takšne ureditve omogočajo učinkovito usklajevanje med akterji ter hkrati varujejo pravice in največjo korist otrok, ki potrebujejo mednarodno zaščito. Otrok in njegovi starši, skrbniki ali zastopniki morajo biti obveščeni o praksah izmenjave podatkov ter o svojih pravicah na podlagi pravil o varstvu podatkov, po potrebi pa morajo imeti možnost, da izrazijo svoje mnenje ali dajo **soglasje** v skladu z nacionalno zakonodajo.



Primeri – Kako zagotoviti integriran pristop k zaščiti otrok

Integriran pristop, ki je osredotočen na otroka, ⁽⁸⁷⁾ **k zaščiti otrok** je ključen, da se zagotovi, da so otroci celovito zaščiteni in da se v celotnem azilnem postopku in postopku sprejema smiselno upošteva njihova največja korist. Takšen pristop poudarja tudi pomen priznavanja otrokovih močnih točk in virov ter sodelovanja z družinami, skrbniki, skupnostmi ter verskimi in kulturnimi sistemi ⁽⁸⁸⁾, kadar je to primerno, v podporo njegovi splošni dobrobiti.

Primer 1 – Odločba o varni nastanitvi

Mejni policist med preverjanjem ugotovi, da se zdi, da se 16-letno dekle brez spremstva boji moškega, ki potuje z njo.

- **Organ za preverjanje** zazna, da bi to lahko bilo problematično; **organi pregona** takoj ukrepajo, da zagotovijo varnost dekleta in začnejo preiskovati zadevo.
- Z otrokom se sestane **skrbnik**, da se prepriča, da je dekle o zadevi obveščeno na način, primeren otroku, in da dobi priložnost, da izrazi svoje mnenje.
- Skrbnik zagotovi dostop do **brezplačnega pravnega svetovanja in pravne pomoči**, kadar je to primerno, saj je otrok lahko potencialna žrtev trgovine z ljudmi.
- **Osebe, ki ocenjujejo ranljivost**, so obveščene in bodo skrbno ocenile potrebe dekleta in morebitna tveganja zanj, pri tem pa upoštevale njeno mnenje in individualne okoliščine.
- **Uradnik za sprejem** na podlagi ocene in v sodelovanju s službami za zaščito otrok organizira njeno namestitev v varno in ustrezno nastanitev, npr. v specializiran sprejemni objekt za dekleta ali zatočišče.

Primer 2 – Podpora otroku med razgovorom za azil

Med razgovorom za azil uradna oseba, ki vodi postopek, ugotovi, da ima 14-letni fant brez spremstva nočne more in težave s koncentracijo.

- **Uradna oseba, ki vodi postopek**, te informacije zabeleži kot morebitni kazalnik, ki ga je treba upoštevati pri oceni prošnje, ter opozori na stanje prosilca.
- **Uradna oseba, ki vodi azilni postopek**, ustrezno prilagodi časovni raspored in tempo razgovora.
- **Skrbnik** prosi za premore in poenostavljeno razlago vprašanj.
- **Uradna oseba, ki vodi postopek**, po razgovoru otroka napoti v skupino za presojo ranljivosti za nadaljnjo oceno; skupina za presojo ranljivosti prepozna simptome, povezane s stresom, in poda priporočila za nadaljnje ukrepanje. **Oseba, ki ocenjuje ranljivost**, nato nadalje obravnava zadevo, da prilagodi odziv na potrebe otroka;

⁽⁸⁷⁾ Integrirani sistemi za zaščito otrok so tudi del Instrumenta za tehnično podporo, vzpostavljenega z Uredbo (EU) 2021/240, <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/240/oj>, ki na zahtevo zagotavlja tehnično strokovno znanje, prilagojeno potrebam, za oblikovanje in izvajanje strukturnih reform v državah članicah. To vključuje področja izobraževanja, socialnih storitev, migracij in upravljanja meja, zdravja in pravosodja, na primer podpiranje izvajanja hiš za otroke (glejte Barnahus).

⁽⁸⁸⁾ Točka 59, Opredelitev pristopa, ki temelji na otrokovih pravicah, v: Odbor ZN za otrokove pravice (KOP), *Splošna pripomba št. 13 (2011): The right of the child to freedom from all forms of violence (Pravica otroka do zaščite pred vsemi oblikami nasilja)*, CRC/C/GC/13, 2011, <https://www.refworld.org/legal/general/crc/2011/en/82269>.



kadar je to ustrezno, se ugotavljanje največje otrokove koristi posodobi, da se upoštevajo na novo ugotovljene potrebe za zaščito dobrobiti otroka v celotnem postopku.

- **Uradnik za sprejem** je obveščen o ugotovljenih potrebah, da se zagotovita neprekinjena oskrba ter ustrezna prilagoditev pogojev za sprejem in podpornih ukrepov.

Primer 3 – Huda duševna stiska med bivanjem v sprejemnem centru

15letni fant brez spremstva že nekaj tednov biva v sprejemnem centru. Osebe je opazilo, da se ne udeležuje več šolskih dejavnosti, se umika vrstnikom in kaže znake nespečnosti.

- **Uradnik za sprejem** dokumentira ta opažanja in opozori **skrbnika, osebo, ki vodi zadevo, in po potrebi osebe, ki ocenjujejo ranljivost**.
- **Skrbnik** se sreča z otrokom, ki mu pove, da ga pogosto preganjajo spomini na dogodke v državi izvora.
- **Oseba, ki vodi zadevo**, zahteva posvetovanje z **zdravstveno enoto**, ki prepoznava tesnobo in duševno stisko ter priporoča redna srečanja s službami za psihosocialno podporo.
- Na podlagi ocene po posvetovanju z skrbnikom in osebo, ki vodi zadevo, ter po potrebi ob upoštevanju mnenja služb za zaščito otrok, organ za sprejem ukrepa, da olajša obvladovanje stiske, na primer s prilagoditvijo pogojev nastanitve otroka ali s posredovanjem v primeru sporov z vrstniki ter z zagotovitvijo dostopa do storitev psihosocialne podpore.
- **Uradna oseba, ki vodi postopek**, je bila obveščena o položaju in preloži načrtovani razgovor, da bi preprečila nepotreben stres in zagotovila, da bo otrok lahko smiselno sodeloval, ko se bo njegovo stanje stabiliziralo.



UGOTOVITVE

Sprejetje **skupnega in varnega digitalnega sistema za obravnavanje zadev** lahko okrepi sodelovanje med agencijami, saj vsem akterjem, ki so udeleženi pri oskrbi in zaščiti otroka, omogoča varen dostop do upoštevanih informacij o zadevi v realnem času. Dostop do takšnih informacij bi preprečil nedosledno ali podvojeno ukrepanje akterjev. Takšen sistem mora vključevati **stroge zaščitne ukrepe za varstvo podatkov** ter se uporabljati na podlagi načela **potrebe po seznanitvi**, s čimer bi se zagotovilo, da imajo dostop do občutljivih podatkov le strokovnjaki, ki jih potrebujejo za izpolnjevanje svojih specifičnih vlog.

Izmenjava informacij prek takšnih sistemov mora biti **sorazmerna in omejena na določen namen**, pri čemer morajo veljati jasna pravila glede dostopa, uporabe in hrambe podatkov. Kadar to zahteva nacionalna zakonodaja ter ob upoštevanju otrokove starosti in zrelosti, je treba otroka in/ali njegovega starša, skrbnika ali zastopnika **obvestiti** o praksah izmenjave podatkov, po potrebi pa je treba pridobiti tudi njihovo **soglasje**. Vsi dogovori o izmenjavi informacij morajo biti skladni z nacionalnimi pravnimi okviri in veljavnimi pravili o varstvu podatkov, hkrati pa je treba zagotoviti, da največja korist otroka ostane glavno vodilo.





Dodatni viri o največji koristi otroka

- UNHCR, *2021 UNHCR Best Interests Procedure Guidelines: Assessing and Determining the Best Interests of the Child* (Smernice UNHCR iz leta 2021 o postopku v zvezi z največjo koristjo otroka: Presoja in določanje otrokove koristi), <https://www.refworld.org/policy/opguidance/unhcr/2021/en/122648>.
- UNHCR, *Guidelines on Assessing and Determining the Best Interests of the Child* (Smernice za oceno in določanje največje otrokove koristi), <https://migrationnetwork.un.org/resources/guidelines-assessing-and-determining-best-interests-child>.
- IOM Handbook on Protection and Assistance to Migrants Vulnerable to violence, exploitation and abuse (Priročnik Mednarodne organizacije za migracije (IOM) o zaščiti in pomoči migrantom, ki so izpostavljeni nasilju, izkoriščanju in zlorabam), 2019; 6. del, UNICEF, *Guidance for the Protection, Care and Assistance of vulnerable Migrants* (Smernice za zaščito, oskrbo in pomoč ranljivim migrantom), <https://publications.iom.int/books/iom-handbook-migrants-vulnerable-violence-exploitation-and-abuse>.
- UNICEF, IOM, vozlišče za upravljanje znanja med EU in IOM, *Best Interest Determination Form* (Obrazec za določanje največje koristi otroka), 2022, <https://migrantprotection.iom.int/system/files/training-material/attachment/3-bid-form.pdf>.
- Save the Children, *Best Interests Assessment Form for Temporary Care Arrangements and Sustainable Solution* (Obrazec za ugotavljanje največje koristi otroka za ureditev začasne oskrbe in trajno rešitev), 2010, <https://resourcecentre.savethechildren.net/document/best-interest-assessment-form-temporary-care-arrangements-durable-solution>.



3. Največja korist otroka med preverjanjem

Z **uredbo o preverjanju** ⁽⁸⁹⁾ je predpisano obvezno preverjanje državljanov tretjih držav pred vstopom na zunanji meji ter v nekaterih primerih tudi na nacionalnem ozemlju, če so osebe prijetе zaradi nedovoljenega vstopa ali prisotnosti ⁽⁹⁰⁾. Preverjanje se uporablja za osebe, ki ne izpolnjujejo pogojev za vstop v EU.

Preverjanje obsega niz pregledov, med drugim preverjanje identitete, varnostno preverjanje, zdravstveni pregled in pregled ranljivosti, ki se izvajajo usklajeno in ne vplivajo na poznejša azilni postopek ali postopek vračanja. Ti pregledi prispevajo k učinkovitemu upravljanju zunanjih meja, hkrati pa zagotavljajo, da se čim prej ugotovijo ranljivosti in posebne potrebe.

V uredbi o preverjanju je določeno, da je treba preverjanje na zunanji meji izvesti „brez odlašanja, v vsakem primeru pa se zaključi **v sedmih dneh** ⁽⁹¹⁾ od prijete [...]“. Celoten postopek preverjanja obsega naslednje zaporedne korake ⁽⁹²⁾:

- **predhodni zdravstveni pregled** ⁽⁹³⁾ in **pregled ranljivosti** ⁽⁹⁴⁾;
- identifikacijo **ali preverjanje identitete** ⁽⁹⁵⁾ in varnostno preverjanje ⁽⁹⁶⁾, ki vključuje **evidentiranje biometričnih podatkov** ⁽⁹⁷⁾, če še ni bilo izvedeno;
- izpolnjevanje **obrazca za preverjanje** ⁽⁹⁸⁾, tudi z navzkrižnim preverjanjem podatkov pri prosilcu, da se omogočita popravek in prilagoditev sporočenih informacij ⁽⁹⁹⁾;
- **napotitev** na pristojni organ ⁽¹⁰⁰⁾.

V uredbi o preverjanju je tudi poudarjena **potreba po tesnem sodelovanju med pristojnimi nacionalnimi organi**, odgovornimi za azilni postopek, sprejem prosilcev, javno zdravje in zaščito otrok (kadar je to primerno) ter postopke vračanja ⁽¹⁰¹⁾.

Uredba o preverjanju se v zvezi z usklajevanjem in sodelovanjem sklicuje na **Evropsko agencijo za mejno in obalno stražo** (Frontex), **Agencijo Evropske unije za sodelovanje**

⁽⁸⁹⁾ Uredba (EU) 2024/1356 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. maja 2024 o uvedbi preverjanja državljanov tretjih držav na zunanjih mejah ter spremembi uredb (ES) št. 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 in (EU) 2019/817 PE/20/2024/REV/1 (UL L, 2024/1356, 22.5.2024), <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1356/oj>.

⁽⁹⁰⁾ Člena 5 in 7 uredbe o preverjanju.

⁽⁹¹⁾ Člen 8(3) uredbe o preverjanju.

⁽⁹²⁾ Člen 5(5) uredbe o preverjanju.

⁽⁹³⁾ Člen 12 uredbe o preverjanju.

⁽⁹⁴⁾ Člen 12 uredbe o preverjanju.

⁽⁹⁵⁾ Člen 14 uredbe o preverjanju.

⁽⁹⁶⁾ Člena 15 in 16 uredbe o preverjanju.

⁽⁹⁷⁾ Členi 15, 22 in 24 uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽⁹⁸⁾ Člen 17 uredbe o preverjanju.

⁽⁹⁹⁾ Uvodna izjava 32 uredbe o preverjanju.

⁽¹⁰⁰⁾ Člen 18 uredbe o preverjanju.

⁽¹⁰¹⁾ Uvodna izjava 24 uredbe o preverjanju: „Za dosego ciljev preverjanja bi bilo treba zagotoviti trdnjši okvir za tesno sodelovanje med pristojnimi nacionalnimi organi iz določbe o izvajanju nadzora Uredbe (EU) 2016/399, organi, odgovornimi za azilne postopke in sprejem prosilcev, organi, odgovornimi za varovanje javnega zdravja, ter organi, odgovornimi za izvajanje postopkov vračanja v skladu z Direktivo 2008/115/ES.“



na področju preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj (Europol), agencijo EUAA, nacionalne službe za zaščito otrok ter organe, pristojne za odkrivanje in prepoznavanje žrtev trgovine z ljudmi ⁽¹⁰²⁾.

Nacionalne službe za zaščito otrok imajo pomembno vlogo od najzgodnejših faz otrokovega prihoda, zlasti v primeru otrok brez spremstva. Pred imenovanjem skrbnika morajo biti one **prvi akter, ki lahko oceni takojšnje potrebe po zaščiti**, dajo pobudo za ureditev oskrbe in prispevajo k ugotavljanju največje otrokove koristi. Sodelovanje nacionalnih služb za zaščito otrok pri preverjanju, v **začetnih fazah azilnega postopka (dostop do postopka)** ter v postopkih napotitve je bistveno za zagotovitev, da so **odločitve, sprejete** v tej fazi in med bivanjem v sprejemnem centru v času preverjanja, **v skladu z načeli zaščite otrok** ter standardi EU in nacionalnimi standardi, da se že od začetka zagotovita neprekinjena oskrba in zaščita otrokovih pravic.

V uredbi o preverjanju je poudarjena tudi obveznost organov za preverjanje, da na otroku prijazen način **zagotovijo informacije** ⁽¹⁰³⁾ o namenu in trajanju preverjanja ter o pravici, da se zaprosi za azil. Ko otrok izrazi namero, da bo **zaprošil za azil**, mu je treba v skladu z uredbo o azilnem postopku zagotoviti pravočasno in ustrezno pravno svetovanje ⁽¹⁰⁴⁾.

Nazadnje je v uredbi o preverjanju poudarjen pomen **skladnosti s temeljnimi pravicami** ⁽¹⁰⁵⁾.



Portal agencije EUAA Pogovorimo se o azilu, <https://lsa.euaa.europa.eu/>

Portal agencije EUAA Pogovorimo se o azilu vsebuje metodološka navodila in praktična orodja za zagotavljanje informacij v okviru azilnih postopkov in postopka sprejema.

Na portalu bo na voljo gradivo za zagotavljanje informacij, ki ga bo agencija EUAA pripravila v smislu CEAS, organi pa ga bodo dopolnili z informacijami za posamezne države. Mednje spadajo obvezne brošure za otroke s spremstvom in otroke brez spremstva ter dopolnilni paket z zgodbami v slikah, plakati, karticami z besedami in/ali sličicami in animacijami za ranljive osebe. Na portalu bodo na voljo tudi navodila in praktični nasveti o uporabi gradiva (v pripravi).



EUAA, Praktični vodnik o brezplačnem pravnem svetovanju: Organizacija brezplačnega pravnega svetovanja, oktober 2025, <https://euaa.europa.eu/publications/practical-guide-free-legal-counselling>

3.1. Uporaba največje koristi otroka med preverjanjem

Prepoznavanje ranljivih prosilcev in prosilcev s posebnimi potrebami (tudi otrok) je ključna zakonska obveznost. Ugotovitev potreb se mora začeti čim prej po prihodu, bodisi na zunanji

⁽¹⁰²⁾ Uvodna izjava 24 uredbe o preverjanju.

⁽¹⁰³⁾ Člen 11(1) in (2) uredbe o preverjanju.

⁽¹⁰⁴⁾ Člen 15(1) uredbe o azilnem postopku.

⁽¹⁰⁵⁾ Člen 3 uredbe o preverjanju.



meji bodisi v prvem sprejemnem centru med zdravstvenim pregledom in pregledom ranljivosti. Ko prosilec navede, da je otrok, se uporablja načelo največje koristi otroka. Imenovati je treba skrbnika, ki bo otroka brez spremstva zastopal in mu pomagal pri preverjanju. Če skrbnik ni imenovan, je treba določiti osebo, primerno za začasno zastopanje ⁽¹⁰⁶⁾. Vključiti je treba službe za zaščito otrok ⁽¹⁰⁷⁾, da se otroku zagotovita takojšnja in ustrezna zaščita ter podpora, ki vključuje tudi zaščito telesnega in duševnega zdravja, dostop do nujne zdravstvene oskrbe in nujnega zdravljenja bolezni, psihosocialno podporo, zaščito pred škodo ter sprožitev ustreznih mehanizmov za nadaljnje spremljanje in napotitev. Uradniki, ki izvajajo preverjanje, bodo morali biti usposobljeni in seznanjeni s tem, kako sodelovati in se usklajevati z deležniki, da se zagotovijo dodatne podporne storitve.



Primeri – Upoštevanje največje koristi otroka med preverjanjem

Uradniki lahko med preverjanjem, zlasti pa pri **zdravstvenem pregledu in pregledu ranljivosti, ugotovijo posebne potrebe in ranljivosti**, pri katerih je treba upoštevati največjo korist otroka. Ker gre pri zdravstvenem pregledu in pregledu ranljivosti le za predhodne preglede, morajo organi v primerih takojšnje potrebe zagotoviti podporo, drugo podporo pa je treba zagotoviti v nadaljnjih postopkih. Spodaj je navedenih nekaj primerov, ki ponazarjajo položaje, do katerih lahko pride v fazi preverjanja.

Primer 1 – Oseba nima osebnih dokumentov, obstajajo pa resni dvomi glede navedene starosti otroka

Za namene preverjanja in pregleda ranljivosti že samo dejstvo, da je oseba otrok, pomeni ranljivost *per se*. Prepoznava otrok, tudi v primerih, ko obstaja dvom glede starosti, zato spada na področje ocene ranljivosti in zahteva posebne zaščitne ukrepe, povezane z največjo koristjo otroka. Če otrok nima osebnih dokumentov in se zaradi nasprotujočih si ali nedoslednih podatkov pojavijo resni dvomi glede starosti, ki jo navaja, morajo uradniki najprej preveriti, ali je mogoče te dvome takoj razjasniti (npr. s pomočjo razpoložljivih evidenc, pojasnil ali začetnih pregledov). Če ne, morajo zadevo odstopiti pristojnemu organu, ki bo odločil, ali je potrebno uradno ugotavljanje starosti ⁽¹⁰⁸⁾.

Primer 2 – Znaki, da gre za trgovino z ljudmi

Če se ugotovijo znaki, ki kažejo, da je otrok morda žrtev trgovine z ljudmi, se takoj sprožijo zaščitni ukrepi in vključijo pristojni organi za boj proti trgovini z ljudmi.

Primer 3 – Morebitna potreba, da se išče družina

Pri oceni je treba preveriti, kdaj je otrok nazadnje videl svoje starše/družinske člane, in se odločiti, ali je iskanje družine, združitve z družino ali premestitev v največjo korist otroka.

Primer 4 – Huda duševna stiska

Huda duševna stiska je lahko posledica travme, doživete v državi izvora ali med migracijsko potjo (npr. dogodki, kot so brodolomi ali akcije iskanja in reševanja, v katerih so umrli ljudje). V takšnih primerih je potrebna ocena glede ustrezne zdravstvene, psihološke ali

⁽¹⁰⁶⁾ Uvodna izjava 25 uredbe o preverjanju.

⁽¹⁰⁷⁾ Člen 8(9) in člen 12(4) uredbe o preverjanju.

⁽¹⁰⁸⁾ Za podrobne informacije o ugotavljanju starosti glejte EUAA, *Praktični vodnik o ugotavljanju starosti*, november 2025, <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-age-assessment-0>.



psihiatrične podpore, potrebne za stabilizacijo otroka, glede časa, potrebnega za počitek in okrevanje, preden lahko otrok smiselno sodeluje v azilnih ali drugih postopkih, in glede tega, ali obstajajo posebne potrebe glede nastanitve.

Primer 5 – Nejasne družinske vezi otroka s spremstvom

Policisti morajo preveriti, ali je odrasli spremljevalec dejansko odgovoren za otroka, ter biti pozorni na morebitne znake potencialnih tveganj v odnosu med odraslim in otrokom, zlasti tveganj, povezanih s trgovino z ljudmi ali spolnim nasiljem.

Primer 6 – Otrok z zdravstvenimi težavami ali motnjami

Za otroke z zdravstvenimi težavami (vključno s potrebami na področju reproduktivnega zdravja) ali s telesnimi, senzoričnimi, intelektualnimi ali psihosocialnimi motnjami je potrebna posebna ocena potreb po nastanitvi (dostopnost, lokacija, varnost nastanitvenega prostora).



Pomnite!

Otroci brez spremstva praviloma ne smejo biti vključeni v postopek na meji. V fazi preverjanja se opredelijo in dokumentirajo pomembni elementi – vključno z identifikacijo, ugotavljanjem starosti, ranljivostjo ter morebitnimi kazalniki, povezanimi z nacionalno varnostjo ali javnim redom. Čeprav se uradna odločitev o postopku, ki se uporabi, sprejme ob koncu preverjanja, so informacije, zbrane v tej fazi, odločilne, da se zagotovi, da se otroci brez spremstva ne usmerjajo v postopek na meji samodejno in da se, če do tega pride, ta postopek omeji **na izjemne položaje, v katerih otrok pomeni grožnjo za nacionalno varnost ali javni red** ⁽¹⁰⁹⁾. V vsakem primeru je treba zagotoviti ustrezne pogoje za sprejem otrok ter upoštevati vse zadevne zaščitne ukrepe ⁽¹¹⁰⁾.



Primeri – Uporaba največje koristi otroka med preverjanjem

Primer 1 – Ugotavljanje potrebe po otrokom primerni nastanitvi

Med preverjanjem uradniki ugotovijo, da se 16-letno dekle brez spremstva izogiba očesnemu stiku in se prestraši, kadar se približajo odrasli moški.

- **Uradniki, ki izvajajo preverjanje**, takoj upoštevajo največjo korist otroka in obvestijo službe za zaščito otrok.
- **Skrbnik ali oseba, primerna za začasno zastopanje**, sta obveščena in tesno sodelujeta pri vseh dejavnostih.
- Preverjanje se opravi prednostno, da je otrok lahko takoj usmerjen v ustrezen postopek.

⁽¹⁰⁹⁾ Člen 53(1) uredbe o azilnem postopku.

⁽¹¹⁰⁾ Člen 53(1) in člen 42(3), točka (b), uredbe o azilnem postopku, razen če v zvezi s prosilcem obstajajo pomisleki glede nacionalne varnosti ali javnega reda. Direktiva o pogojih za sprejem iz leta 2024 se nanaša na določene izjeme, na primer, kadar je bilo ugotovljeno, da mladoletnik pomeni varnostno grožnjo (glejte uvodno izjavo 40 in člen 13(2), točka (b)).



- Vedenje dekleta med **pregledi ranljivosti** kaže na morebitno izpostavljenost nasilju na podlagi spola. Zato morda potrebuje manjši, otrokom primeren sprejemni objekt in ne velikega centra, ki je daleč od ustreznih zdravstvenih služb, ter psihološko podporo. Pravočasno se jo napoti k specializiranim službam za psihosocialno in zdravstveno podporo.

Uporaba največje koristi otroka: zagotavljanje zgodnje namestitve v varno okolje, primerno starosti, in specializirane podporne storitve pred začetkom azilnega postopka.

Primer 2 – Odločitev, da se otrok s spremstvom ne usmeri v postopek na meji

13-letna deklica pride z mamo, ki pojasni, da ima deklica zdravstvene težave (hudo astmo in epilepsijo), zaradi katerih mora vsak dan jemati zdravila in potrebuje redno spremljanje.

- **Z zdravstvenimi pregledi** se ugotovi, da bo zdravil, ki jih je otrok prinesel s sabo, zmanjkalo.
- **Osebe, ki izvajajo preverjanje**, poskrbi za takojšnje zdravniško posvetovanje.
- Čeprav prosilki spadata v kategorijo, ki se običajno obravnava v postopku na meji, je v zdravstvenem pregledu in pregledu ranljivosti ugotovljeno, da otrokovega stanja ni mogoče varno obvladovati v objektu na meji.
- **Uradniki, ki izvajajo preverjanje**, se posvetujejo z zdravstvenimi službami, ki potrdijo, da objekt ne more zagotoviti zahtevanih pogojev.
- **Organi za sprejem** so obveščeni, naj otroka namestijo v zdravstveno ustanovo, ki lahko zagotavlja neprekinjeno oskrbo.

Ker je največja korist otroka primarna skrb, niti mama **ni usmerjena v postopek na meji**, zadeva pa se usmeri v običajni azilni postopek.

Uporaba največje koristi otroka: zagotavljanje neprekinjenega dostopa do osnovnega zdravljenja in preprečevanje poslabšanja zdravstvenega stanja. Varovanje zdravja otroka ima prednost pred postopkovno učinkovitostjo.

4. Največja korist otroka v azilnem postopku

Uredba o azilnem postopku je osrednji pravni instrument v okviru skupnega evropskega azilnega sistema (CEAS), katerega cilj je uskladiti in izboljšati azilni postopek v vseh državah članicah. Določa skupne standarde za registracijo, vložitev prošnje, razgovor, odločanje in pritožbe, s čimer zagotavlja pravičnost, učinkovitost in varstvo temeljnih pravic.

Uredba o pogojih za azil ⁽¹¹¹⁾ pa določa skupna merila za dodelitev mednarodne zaščite ter opredeljuje pravice in upravičenja, povezana z vsakim od statusov mednarodne zaščite, kot so dovoljenja za prebivanje, dostop do zdravstvenega varstva, izobraževanje in ukrepi za vključevanje.

Ti uredbi se ne obravnavata ločeno. Nasprotno, uporabljati ju je treba **v medsebojni povezavi** in usklajeno. Izkušnja otroka v azilnem sistemu ne poteka v obliki ločenih postopkovnih korakov: vsaka odločitev in vsak stik sta del neprekinjene poti. Zato bi moral biti **celosten in na otroka osredotočen pristop** ⁽¹¹²⁾, ki upošteva otrokove individualne okoliščine, ranljivosti in njegovo največjo korist, tisto, kar je vodilo za vsa dejanja na podlagi obeh uredb, tudi tista po priznanju statusa ⁽¹¹³⁾.

Z uredbo o azilnem postopku so uvedeni **posebni zaščitni ukrepi za otroke**, prilagojeni njihovim ranljivostim. Med njimi so:

- zagotovitev informacije na otroku prijazen način, po potrebi ob pomoči tolmača;
- obvezna(-e) ocena(-e) ranljivosti, otrokom prilagojene tehnike razgovora;
- prednostno obravnavanje prošenj, ki zadevajo otroke, ne da bi se ogrozila postopkovna jamstva;
- imenovanje usposobljenih skrbnikov za otroke brez spremstva.

⁽¹¹¹⁾ Uredba (EU) 2024/1347 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. maja 2024 o standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da so upravičeni do mednarodne zaščite, glede enotnega statusa beguncev ali oseb, upravičenih do subsidiarne zaščite, in glede vsebine te zaščite ter spremembi Direktive Sveta 2003/109/ES in razveljavitvi Direktive 2011/95/EU Evropskega parlamenta in Sveta (UL L, 2024/1347, 22.5.2024), <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1347/oj>.

⁽¹¹²⁾ Pristop, osredotočen na otroka, zagotavlja, da se največja korist otroka, njegova pravica do izjave ter njegova varnost in razvoj sistematično upoštevajo pri vseh odločitvah in postopkih, ki zadevajo otroka, kar je v skladu s Konvencijo o otrokovih pravicah. V azilnem postopku to vključuje prilagajanje postopkov otrokovi starosti in zrelosti, to, da je pravica do izjave otroku zagotovljena na njemu primeren način, zagotavljanje pravočasnih informacij in podpore ter zagotavljanje postopkovnih zaščitnih ukrepov, tudi zastopanja, v celotnem postopku.

⁽¹¹³⁾ Člen 22(1), točka (2), uredbe o azilnem postopku in uvodna izjava 15 uredbe o pogojih za azil.



4.1. Uporaba največje koristi otroka med azilnim postopkom

Azilni postopek se začne, ko otrok izrazi namero, da bo zaprosil za azil. To se lahko zgodi ob prihodu, med preverjanjem ali med bivanjem v državi. V vseh položajih, v katerih so udeleženi otroci, je treba ustrezno uporabiti jamstva in zaščitne ukrepe ⁽¹¹⁴⁾ ⁽¹¹⁵⁾.

4.1.1. Podaja prošnje

Bistveno je, da organi čim prej prepoznajo **kakršne koli znake, da otrok morda potrebuje mednarodno zaščito**, tudi če otrok izrecno ne izrazi namere, da bo zaprosil za azil. To velja zlasti za otroke brez spremstva in otroke v ranljivem položaju, ki morda ne poznajo svojih pravic ali azilnega postopka. Že od prvega stika morajo organi zagotoviti, da se upoštevajo vsi zadevni zaščitni ukrepi in postopkovna jamstva, ki so namenjeni otrokom, v skladu z največjo koristjo otroka (glejte [sliko 1](#)).

V primerih prvega stika, zlasti na meji, je mogoče, da je potreba otroka po zaščiti izražena le posredno. Mejni policisti in drugi uradniki, ki so v prvem stiku z osebami, morajo zato **biti pozorni** na znake, kot so strah ali stiska ob misli na vrnitev, omemba pretekle škode ali nevarnosti, izogibanje uradnim postopkom, ponavljajoča se vprašanja o varnosti ali prošnje za informacije o možnosti ostati na ozemlju. Vsak tak znak bi moral sprožiti dodatno pozornost in po potrebi napotitev v azilni postopek, saj pravica do mednarodne zaščite velja že od prvega stika.

V tem okviru morajo uradniki, ki so prvi v stiku z osebo, vedno upoštevati naslednje:

- otroci sami sebe morda ne dojemajo kot otroke ali prosilce za azil, tudi zaradi premajhnega samozavedanja ali poznavanja zaščitnih ukrepov, povezanih z vložitvijo prošnje za mednarodno zaščito. Organi morajo zato proaktivno ugotavljati potrebe po zaščiti in zagotavljati smiselne, starosti primerne informacije o razpoložljivih možnostih;
- strah, travma, izkušnje z zlorabo, trgovino z ljudmi ali izkoriščanjem ter napačne informacije lahko vplivajo na otrokovo vedenje in pripravljenost, da razkrije informacije;
- otroci, ki izginejo kmalu po prihodu, so pogosto izpostavljeni resnim tveganjem, kar zahteva hitro nadaljnje ukrepanje in usklajevanje z upoštevnimi organi.

Ko otrok izrazi namero, da bo zaprosil za azil, mu je treba omogočiti takojšen dostop do postopka, ki mora biti podprt in prilagojen njegovim potrebam. Otrokom brez spremstva mora nemudoma pomagati oseba, primerna za začasno zastopanje, ki je pravočasno imenovana ter zastopa otroka in deluje v njegovem imenu, dokler ni imenovan skrbnik. Skrbnika je treba imenovati v 15 dneh po vložitvi prošnje za mednarodno zaščito, v primeru nesorazmernega števila prošenj otrok brez spremstva pa v 25 dneh. Nemudoma je treba ugotoviti vse ranljivosti, ki vplivajo na otrokovo zmožnost sodelovanja pri postopku. Organi morajo to

⁽¹¹⁴⁾ Člen 13 uredbe o preverjanju.

⁽¹¹⁵⁾ Za več podrobnosti o preverjanju, postopku preverjanja in zaščitnih ukrepih med preverjanjem glejte [poglavje 3. Največja korist otroka med preverjanjem](#).



spremljati in zagotoviti, da se upoštevajo otrokove potrebe in ranljivosti, da se mu med registracijo in v nadaljnjih fazah azilnega postopka zagotovijo ustrezna posebna postopkovna jamstva ⁽¹¹⁶⁾.

Otrokov zastopnik mora zagotoviti dostop do pravnega svetovanja.

Ob podaji prošnje za azil nastanejo številne **pravice in obveznosti**, med drugim:

- **pravica ostati** na ozemlju države članice;
- **pravica do informacij** v jeziku, ki ga otrok razume (po potrebi prek tolmača), o tem, kako vložiti prošnjo za mednarodno zaščito, ter o otrokovih pravicah in obveznostih med azilnim postopkom (za gradivo o zagotavljanju informacij glejte [okvirček o portalu Pogovorimo se o azilu](#) zgoraj);
- obveznost držav članic, da v 30 dneh ugotovijo/ocenijo, ali otrok **potrebuje posebna procesna jamstva oziroma ali ima dodatne posebne potrebe glede sprejema**;
- obveznost držav članic, da zagotovijo materialne pogoje za sprejem, kot je navedeno v direktivi o pogojih za sprejem iz leta 2024, vključno z dostopom do izobraževanja.

Vsako ravnanje v prisotnosti otroka ali v njegovi bližini **mora biti v skladu z največjo koristjo otroka**.

4.1.2. Registracija in vložitev prošnje za azil

V nekaterih državah registracija in vložitev prošnje potekata ločeno, čeprav imajo države članice možnost, da registracijo in vložitev izvedejo hkrati.

Ne glede na ureditev v posamezni državi članici je **registracija** tisti korak, v katerem organi uradno registrirajo otrokovo prošnjo za mednarodno zaščito in začnejo obravnavati njegove dolgoročne potrebe. Kot taka je **ključni prvi korak** pri zagotavljanju, da se upošteva in zaščiti največja korist otroka.

Osnovne osebne podatke in **osnovne biometrične podatke** otroka, ki je prosilec za azil, je treba zbrati pred registracijo, in sicer v fazi preverjanja. Če ni tako, bodo morali organi takšne informacije zbrati med registracijo ⁽¹¹⁷⁾.

V tem postopkovnem koraku se otroke pozove, naj navedejo informacije, kot so katere koli upoštevne listine, ki jih morda imajo (npr. rojstni list, šolska spričevala) ⁽¹¹⁸⁾, podrobnosti o tem, zakaj so zapustili svojo državo, kje so njihovi družinski člani in kakšna je bila njihova migracijska pot.

Otrok ima v tej fazi in/ali med celotnim postopkom nekatere pravice, na primer:

- pravico do podpore skrbnika, staršev ali družinskega člana;

⁽¹¹⁶⁾ Člen 4(4) in člen 20 uredbe o azilnem postopku.

⁽¹¹⁷⁾ V skladu s členom 27 uredbe o azilnem postopku.

⁽¹¹⁸⁾ Člen 27 in člen 28(6) uredbe o azilnem postopku.

- pravico do enotnosti družine ⁽¹¹⁹⁾, kar lahko v tej fazi sproži postopek iskanja družinskih članov;
- pravico do pomoči tolmača, ki je tistega spola, kot otrok želi, če je to mogoče ⁽¹²⁰⁾.

Poleg tega morajo prosilci (tudi otroci) imeti možnost komunicirati z UNHCR ali drugimi organizacijami, ki zagotavljajo pravno svetovanje ali pomoč ⁽¹²¹⁾. Otroci morajo tudi imeti dostop do pravne pomoči, da lahko učinkovito oblikujejo svojo prošnjo ⁽¹²²⁾.

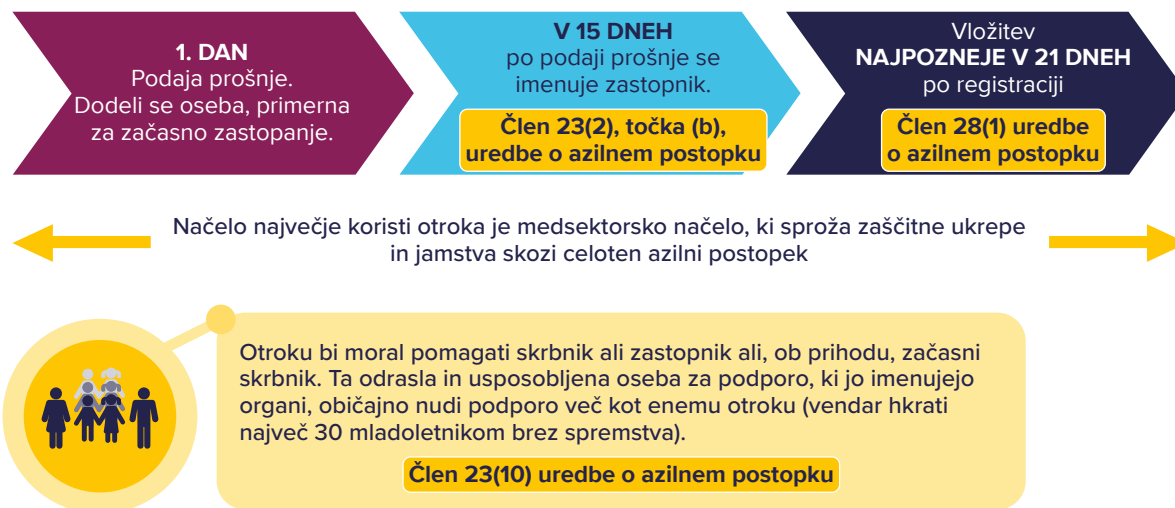
Pri zbiranju podatkov med registracijo in vložitvijo prošnje je treba spoštovati otrokovo zasebnost in dostojanstvo. Podatki morajo biti varno shranjeni in se smejo posredovati le zadevnim subjektom v skladu z zakonodajo EU o varstvu podatkov.

Pristojni organi morajo v fazi registracije prošnje opredeliti in evidentirati vse začetne znake, ki kažejo, da prosilec morda potrebuje posebna procesna jamstva ⁽¹²³⁾. Ta začetna ugotovitev mora temeljiti na vidnih znakih, izjavah ali vedenju prosilca ali katerih koli upoštevni listinah, v primeru mladoletnikov pa tudi na izjavah staršev, odgovornih odraslih oseb ali skrbnikov. Vse takšne navedbe morajo biti vključene v spis prosilca in morajo biti na voljo organu za presojo.

Presoja se lahko nadaljuje po vložitvi prošnje, končati pa jo je treba **čim prej in v 30 dneh**.

Namen te ocene je ugotoviti nujne potrebe, kot so zdravstvena oskrba ali psihosocialna podpora, ter tveganje izkoriščanja. Če obstajajo znaki trgovine z ljudmi, zlorabe ali zanemarjanja, morajo organi otroka nemudoma napotiti k ustreznim zaščitnim mehanizmom. Poleg tega je treba oceno ponovno pregledati, če se spremenijo okoliščine prosilca ali kadar se pokaže potreba po posebnih postopkovnih jamstvih ⁽¹²⁴⁾.

Slika 4: Pomembni roki za otroke v rednem azilnem postopku



Vir: EUAA

⁽¹¹⁹⁾ Člen 23(4), točka (a), uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽¹²⁰⁾ Člen 13(7) uredbe o azilnem postopku.

⁽¹²¹⁾ Člen 8(4) uredbe o azilnem postopku.

⁽¹²²⁾ Členi 15, 16, 17 in 18 uredbe o azilnem postopku.

⁽¹²³⁾ Člen 20(2) uredbe o azilnem postopku.

⁽¹²⁴⁾ Člen 20(3) uredbe o azilnem postopku.

Ob **vložitvi prošnje za azil** je treba otrokom zagotoviti celovito podporo, da se zagotovi njihova **smiselna udeležba**. Z vložitvijo prošnje se zaključi faza dostopa do azilnega postopka. V tej fazi se od otrok ne sme pričakovati, da bodo podali popolno ali podrobno utemeljitev svoje prošnje za azil, prav tako se ne smejo kaznovati, če tega ne zmorejo storiti. Še posebej otroci morda še niso pripravljeni, da bi spregovorili o občutljivih ali travmatičnih izkušnjah. Zbiranje podatkov v fazi vložitve prošnje mora biti zato omejeno na tisto, kar je potrebno za uradno vložitev prošnje, pri tem pa je treba upoštevati, da se dodatne podrobnosti lahko zagotovijo v poznejših fazah postopka.

Naslednja faza v azilnem postopku je **obravnavanje prošnje**. Pomembno je, da se **trajanje postopka individualizira**, bodisi tako, da se otrokova prošnja obravnava prednostno ⁽¹²⁵⁾, bodisi s podaljšanjem časa za počitek in okrevanje pred določitvijo datuma razgovora, če je to v otrokovo največjo korist. Odločitev o nadaljevanju postopka bi morala temeljiti na osebnih okoliščinah otroka.



Vloge in odgovornosti za zagotovitev največje koristi otroka

Odgovornosti uradne osebe, ki vodi postopek

- Imeti mora **potrebno znanje** o pravicah in posebnih potrebah otrok ter delovati na način, ki je prilagojen otrokovim potrebam in je primeren za dano situacijo ⁽¹²⁶⁾.
- Zagotoviti mora postopkovne zaščitne ukrepe (npr. pravico do bivanja, dodelitev skrbnika, dostop do pravnega svetovanja, pravno zastopanje, sprejem).
- Zagotoviti mora, da se otroku posredujejo pravne informacije in informacije o postopku, da se mu omogoči razumevanje azilnega postopka.
- Po potrebi mora razmisliti o iskanju družine in njeni združitvi v skladu z uredbo o upravljanju azila in migracij.
- Po potrebi mora prepoznati posebna postopkovna jamstva.
- Poskrbeti mora, da je skrbnik v rednem stiku z otrokom ter mu nudi podporo in pomoč, če je treba, tudi med osebnim razgovorom.

Odgovornosti skrbnika

- Otroku mora zagotoviti dostop do ustreznih pogojev za sprejem, med drugim do izobraževanja, zdravstvenega varstva in podpornih storitev.
- Nuditi mu mora podporo pri pripravi na razgovor in med njim, tako da pojasni vprašanja ter poskrbi, da se otrok počuti varno in razumljeno.
- Pomagati mora pri iskanju družine, kadar je to v največjo korist in varno za otroka.
- Zastopati mora otroka ali mu pomagati, kadar se pregleduje ali odvzame njegov status begunca ali status subsidiarne zaščite, pri čemer zagotavlja kontinuiteto med preteklimi in prihodnjimi postopki, hkrati pa otroku zagotavlja stabilno oporo.

⁽¹²⁵⁾ Člen 34(5), točka (b), uredbe o azilnem postopku.

⁽¹²⁶⁾ Člen 22(3) uredbe o azilnem postopku.



- Da bi se zagotovili pravičnost in preglednost, mora **poskrbeti za zagotovitev starosti primernih pojasnil** o azilnem postopku, tudi o namenu razgovora in tem, kaj je mogoče pričakovati v prihodnje.
- **Podpirati mora otroka pri dostopu do pravnega svetovanja, brezplačne pravne pomoči, pravnega zastopanja in postopkovnih smernic**, s čimer dodatno zagotovi varovanje največje koristi otroka.

Za več informacij o praktičnih nasvetih za izvedbo razgovora z otroki glejte [Priloga I – Osebni razgovor za azil z otrokom](#).



Primeri – Uporaba največje koristi otroka med registracijo in vložitvijo prošnje

Primer 1 – Varstvo podatkov in dostojanstvo ob registraciji

16-letni fant brez spremstva vloži prošnjo za azil. Med registracijo organi opazijo, da ima otrok na podlakih in spodnjem delu nog več enakih brazgotin ter da se zdi negotov, ko mu postavljajo splošna vprašanja o njegovi poti in trenutnih življenjskih razmerah.

- **Skrbnik** posreduje in pojasni, da otrok v tej fazi še ni pripravljen na pogovor o travmatičnih izkušnjah.
- **Registracijski organi** omejijo zasliševanje, da se bo otrok počutil varno, in zberejo le informacije, ki so nujno potrebne za formalizacijo prošnje.
- **Otroku** se pojasni, da bo lahko podrobna pojasnila podal pozneje med osebnim razgovorom.
- Po vložitvi prošnje se o morebitni potrebi po psihosocialni podpori obvesti **sprejemni organ/oseba, ki vodi zadevo**.
- V spis se vpišejo zaznamki, da se bo v nadaljnjih fazah zagotovil pristop, ki upošteva travmatične izkušnje.
- **Otrok** je obveščen o tem, zakaj se zbirajo listine, prstni odtisi in osebne informacije ter kako se bodo uporabljali.
- Osebni podatki se varno evidentirajo in posredujejo le pristojnim organom. Organi so pozorni na morebitne medsebojno povezane ranljivosti, škodo na podlagi spola ter spolne usmerjenosti, spolne identitete, spolnega izraza in spolnih značilnosti (SOGIESC) ter zagotovijo, da se pri postavljanju vprašanj in zbiranju podatkov ravna še posebej občutljivo in zaupno.
- **Skrbnik** zagotovi, da otrok razume svojo pravico do zasebnosti in dostojanstva ter svoje pravice na podlagi pravil o varstvu podatkov.

Uporaba največje koristi otroka: spoštovanje dostojanstva in zasebnosti otroka ob hkratni zagotovitvi zakonitega in sorazmernega zbiranja podatkov.

Primer 2 – Čas za počitek in okrevanje pred osebnim razgovorom

17-letni fant brez spremstva kmalu po prihodu vloži prošnjo za azil, vendar po dolgem in nevarnem potovanju kaže znake skrajne utrujenosti.



- Med vložitvijo prošnje **otrok in skrbnik** organe obvestita, da otrok že več dni ni normalno spal.
- **Organ za sprejem/oseba, ki vodi zadevo**, sta obveščena in prednostno izvedeta sestanek z otrokom zaradi ocene njegove potrebe ter določitve ustrezne podpore in nadaljnjih ukrepov.
- Vložitev prošnje se **zaključi**, da se zagotovi dostop do pravic in pogojev za sprejem.
- **Uradna oseba, ki vodi postopek**, je obveščena in na podlagi ugotovitev osebe, ki ocenjujejo ranljivost, odloči, da bi takojšnja določitev termina za osebni razgovor negativno vplivala na otrokovo sposobnost sodelovanja. Pred določitvijo datuma razgovora se zagotovi čas za **počitek in okrevanje**.
- **Otrok se obvesti** na način, primeren njegovi starosti, o naslednjih korakih in predvidenem roku.

Uporaba največje koristi otroka: zagotovitev, da lahko otrok učinkovito sodeluje v azilnem postopku ter da je obravnavanje prošnje pošteno in prilagojeno otrokovim potrebam.

Primer 3 – Zaščitni ukrepi v primeru tveganja za izginotje po vložitvi prošnje

15-letni fant brez spremstva vloži prošnjo za azil, pri tem pa navede, da ga znanci silijo, naj zapusti sprejemni objekt.

- **Organ, pristojen za nastanitev**, zabeleži, da obstaja tveganje, da bi otrok izginil.
- Nemudoma so opozorjeni **službe za zaščito otrok, organi za sprejem, oseba, ki vodi zadevo**, in **skrbnik**.
- **Ureditve sprejema** je prilagojena tako, da omogoča natančnejši nadzor in podporo.
- Otrok je obveščen o **tveganjih in posledicah, če bo zapustil objekt/sistem**, ter o zaščiti, ki je na voljo.
- Vzpostavljeni so **nadaljnji ukrepi** za spremljanje otrokovega položaja.

Uporaba največje koristi otroka: preprečevanje izginotja in zaščita otroka pred morebitnim izkoriščanjem ali škodo po vložitvi prošnje.



Povezane publikacije agencije EUAA

- *Praktični vodnik o registraciji in vložitvi prošenj za mednarodno zaščito*, december 2025, <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-registration-lodging>.
- *Praktični vodnik o azilnem postopku na meji*, marec 2026, <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-asylum-border-procedure>.
- *Praktični vodnik o ugotavljanju starosti*, november 2025, <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-age-assessment-0>.
- *Smernice o alternativah pridržanju*, december 2024, <https://www.euaa.europa.eu/publications/guidelines-alternatives-detention>.



- *Praktični vodnik o pospešenem postopku obravnave*, 2026, <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-accelerated-examination-procedure>.
- EUAA-Frontex, *Zbirka orodij za dostop do azilnega postopka*, marec 2026, <https://www.euaa.europa.eu/practical-tools-first-contact-officials-access-asylum-procedure>.



Povezani orodji agencije EUAA

- [Orodje za prepoznavanje oseb s posebnimi potrebami](#): interaktivna spletna rešitev, ki uporabniku omogoča prepoznavanje morebitnih posebnih potreb v okviru azilnega postopka in sprejema.
- [Orodje za oceno posebnih potreb in ranljivosti](#): orodje za pomoč organom držav članic pri oceni posebnih potreb oseb, ki so v ranljivem položaju.



Dodatno gradivo o skrbništvu

- Evropska skrbniška mreža, *Standardi za skrbništvo – prevod*, 2021, <https://www.egnetwork.eu/news-item/egn-standards-for-guardianship-translated/>.
- Agencija Evropske unije za temeljne pravice (FRA), *Guardianship systems for children deprived of parental care in the European Union – Summary* (Sistemi skrbništva za otroke, ki so brez starševske skrbi v Evropski uniji), 2018, <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/guardianship-systems-children-deprived-parental-care-european-union-summary>.
- FRA, *Guardianship for Children Deprived of Parental Care*, 2014, <https://fra.europa.eu/en/publication/2014/guardianship-children-deprived-parental-care>.
- FRA, *Guardianship for unaccompanied children – A manual for trainers of guardians* (Skrbništvo za otroke brez spremstva – Priročnik za vodje usposabljanja skrbnikov), 2023, <https://fra.europa.eu/en/publication/2023/guardianship-unaccompanied-children-trainers-manual>.

4.1.3. Osebni razgovor in obravnavanje prošnje

Ko je vložitev prošnje za mednarodno zaščito zaključena, jo začnejo organi obravnavati. Cilj te faze je ugotoviti, ali prosilec izpolnjuje pogoje za mednarodno zaščito, bodisi za status begunca bodisi za subsidiarno zaščito. V skladu z uredbo o azilnem postopku je treba obravnavanje končati čim prej, v splošnem v šestih mesecih od vložitve prošnje ali predaje prosilca odgovorni državi članici ⁽¹²⁷⁾. Faza obravnavanja obsega ključne korake, med katerimi so osebni razgovori, sprejem odločitve in uradno obvestilo.

Kar zadeva otroke, je treba v tej fazi temeljito preveriti njihove osebne okoliščine. To je treba izvesti na način, ki upošteva otrokove potrebe in je primeren za njegovo starost, da se pridobi podroben vpogled v **potrebe otroka po zaščiti**.

⁽¹²⁷⁾ Člen 35(4) uredbe o azilnem postopku.



Za osebne razgovore mora biti na voljo **tolmač**, da se zagotovi jasna in natančna komunikacija med prosilcem in osebo, ki vodi razgovor.

Države članice bi morale prednostno uporabiti **tolmače in/ali kulturne posrednike, ki so opravili specializirano usposabljanje**, tudi na področju dela z otroki ter postopkov, pojmov in terminologije v okviru mednarodne zaščite ⁽¹²⁸⁾. Komunikacija mora potekati v jeziku, ki ga otrok najraje uporablja, hkrati pa je treba zagotoviti njegovo smiselno sodelovanje, ki ga podpira skrbnik ⁽¹²⁹⁾.

Otrok ima pravico, da **izrazi svoja stališča in mnenja** bodisi osebno bodisi prek skrbnika. Vsak pogovor bi se moral vedno izvajati v varnem, zaupnem, prijetnem in otrokom prijaznem okolju, ki pomaga vzpostaviti zaupanje z otrokom. Mnenja, ki jih izrazi otrok, je treba ustrezno upoštevati in jim pripisati primerno težo glede na njegovo starost, zrelost in osebne okoliščine.

Otroku je treba omogočiti **osebni razgovor**, razen če to ni v njegovo največjo korist. V tem zadnjem primeru bo moral organ za presojo utemeljiti svojo odločitev ⁽¹³⁰⁾. Pri razgovoru z otrokom mora biti prisotna odrasla oseba, ki je zanj odgovorna, ali otrokov skrbnik ter po potrebi njegov pravni svetovalec.

Pri otrocih s spremstvom se osebni razgovor brez odgovorne odrasle osebe lahko opravi le, če se na podlagi utemeljenih razlogov ugotovi, da je to v največjo korist otroka. V takih primerih mora organ za presojo zagotoviti pomoč osebe s potrebnimi veščinami in strokovnim znanjem ⁽¹³¹⁾.

Razgovor za azil je **ključni korak** pri presoji otrokove prošnje za mednarodno zaščito. **Med postopkovnimi zaščitnimi ukrepi** ⁽¹³²⁾, ki veljajo za razgovor za azil, je zagotovitev okolja za razgovor, ki je primerno za otroke in jim nudi podporo, s čimer se zagotovi, da se otroci lahko svobodno izražajo in komunicirajo v jeziku, v katerem se počutijo udobno in v katerem jih je mogoče ustrezno razumeti. V okviru postopkovnih zaščitnih ukrepov, ki veljajo za razgovor za azil, je namreč treba uporabljati tehnike razgovora, prilagojene otrokom. Osebe, ki vodijo razgovor, morajo pred uradnim začetkom razgovora ustvariti prijetno in podporno vzdušje, na primer tako, da na začetku postavijo nekaj preprostih vprašanj, npr. da otroka vprašajo, ali potrebuje vodo, kako se počuti oziroma ali ima pred začetkom razgovora kakršna koli vprašanja. To pomaga vzpostaviti zaupanje in osnovni odnos.

Glede na to, da mlajši otroci morda nimajo zadostnega besednega zaklada ali kognitivnih sposobnosti, da bi svoje strahove in izkušnje izrazili enako kot odrasli, je treba razgovore voditi v jasnem, poenostavljenem in otrokom primernem jeziku. Otrokova stopnja zrelosti vpliva na to, kako obdeluje informacije in izraža svoje misli, zato morajo osebe, ki vodijo razgovor, vprašanja prilagoditi tako, da zagotovijo, da otrok razume namen razgovora in se počuti prijetno.

⁽¹²⁸⁾ Člen 13(5) uredbe o azilnem postopku s sklicevanjem na člen 8(4), točka (m), uredbe o ustanovitvi agencije EUAA: Uredba (EU) 2021/2303, <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2303/oj>.

⁽¹²⁹⁾ Člen 13(5) uredbe o azilnem postopku.

⁽¹³⁰⁾ Člen 22(3) uredbe o azilnem postopku.

⁽¹³¹⁾ Člen 22(4) uredbe o azilnem postopku.

⁽¹³²⁾ Člena 22 in 23 uredbe o azilnem postopku.



Kadar je le mogoče, je treba uporabljati **vprišanja odprtega tipa**, ki otroku omogočajo, da s svojimi besedami pripoveduje o svojih izkušnjah, pojasnila pa je treba zahtevati le, kadar je to potrebno.

Med razgovorom je treba ob upoštevanju največje koristi otroka biti pozoren na vse ranljivosti, ki bi otroku lahko otežile pripoved o tem, kar se mu je zgodilo, ali o tem, česa se je bal, da bi se lahko zgodilo. Čeprav je bil otrok pripravljen na razgovor in seznanjen s svojimi pravicami, lahko še vedno le s težavo razkriva občutljive podatke. Zato morajo uradniki biti pozorni na morebitne znake, ki kažejo na obstoj razlogov za azil, in jim med razgovorom nameniti posebno pozornost. Otroku je treba dati **možnost, da potrdi** informacije, zbrane med azilnim postopkom, kar je treba zabeležiti v njegovem spisu ⁽¹³³⁾.

Odločanje mora temeljiti na oceni vseh upoštevanih dokazov, ki so na voljo, in **upoštevati načelo največje koristi otroka**. Odločitve je treba sporočati jasno in na način, ki ga otrok lahko razume.

Obvestilo o odločitvi mora biti pisno in ga je treba prosilcu čim prej uradno sporočiti v skladu z nacionalnim pravom. Glede na to, da do uradnega obvestila morda ne bo vedno prišlo v prisotnosti skrbnika ali zakonitega zastopnika, je treba skrbnike in zakonite zastopnike nemudoma obvestiti, da bodo lahko otroku na način, ki je primeren njegovi starosti in je otroku prijazen, razložili vsebino in posledice odločitve ter mu zagotovili potrebno podporo. Tudi **razloge** za odločitev je treba pisno pojasniti, da bo otrok razumel, kako in zakaj je bila odločitev sprejeta.



Uporaba postopkov za ugotavljanje dopustnosti, ki upošteva otrokove potrebe: prva država azila, varna tretja država in možnost notranje zaščite

V skladu z uredbo o azilnem postopku koncepta prva država azila in varna tretja država državam članicam omogočata, da preučijo **dopustnost** prošnje za mednarodno zaščito in prosilca morda preusmerijo v državo nečlanico EU, če so izpolnjeni posebni pravni pogoji.

Načelo prve države azila se uporablja, kadar je prosilcu za azil že bila odobrena zaščita v drugi državi ali pa tam na kakršen koli drug način uživa zadostno zaščito in ga je mogoče ponovno sprejeti na njeno ozemlje, ne da bi bil izpostavljen preganjanju, *vračanju* ali resni škodi ⁽¹³⁴⁾.

Koncept varne tretje države ⁽¹³⁵⁾ se uporablja, kadar bi lahko prosilec za azil varno ostal v državi nečlanici EU ali se vrnil v državo nečlanico EU, ki zagotavlja skladnost z mednarodnimi standardi zaščite beguncev, vključno z dostopom do poštenega azilnega postopka in učinkovito zaščito.

Za otroke brez spremstva se lahko ta koncepta uporabljata le, če sta v skladu z njihovo največjo koristjo in če država sprejemnica poda zagotovila, da bosta zagotovljeni učinkovita zaščita in oskrba. To pomeni zagotovitev varnosti, dovoljenje, da prosilec ostane

⁽¹³³⁾ Če otrok tega noče storiti, se to zabeleži; člen 8(2) uredbe o azilnem postopku.

⁽¹³⁴⁾ Člen 58 uredbe o azilnem postopku.

⁽¹³⁵⁾ Člen 59 uredbe o azilnem postopku.



na ozemlju, dostop do sredstev za preživljanje, ki omogočajo ohranjanje ustreznega življenjskega standarda, dostop do zdravstvene oskrbe in izobraževanja ter učinkovito zaščito, dokler se ne najde trajna rešitev ⁽¹³⁶⁾. V primeru takšne odločitve morajo organi pred izvedbo predaje temeljito ugotoviti največjo otrokovo korist, pri čemer morajo ugotoviti, da predaja dejansko ne bo negativno vplivala na dobrobit otroka, ter zagotoviti upoštevanje njegove največje koristi. Pri odločitvi je treba vedno slediti največji koristi otroka.

Uporaba možnosti notranje zaščite

Pri presoji možnosti, da se uporabi notranja zaščita ⁽¹³⁷⁾, je treba upoštevati zlasti **največjo korist otroka**, predvsem v zadevah, ki se nanašajo na otroke brez spremstva. V skladu z uredbo o azilnem postopku to poleg rednega vrednotenja druge možnosti notranje zaščite vključuje dodatno celovito vrednotenje tega, ali so na predlaganem območju premestitve na voljo trajnostna in ustrezna oskrba ter skrbniške ureditve. Poleg varnosti in pravne dopustnosti je treba pri presoji upoštevati starost otroka, njegovo zrelost in dobrobit, dostop do osnovnih storitev, kot sta zdravstveno varstvo in izobraževanje, ter življenjski standard, ki je primeren za njegov razvoj.

Največja korist otroka mora biti glavno vodilo pri ugotavljanju, ali je možnost notranje zaščite v državi izvora za otroka izvedljiva in zakonita možnost.



Obveščanje o odločitvah, ki je prilagojeno otrokom, in dostop do pritožbe

Ko se **odločitev sporoči otroku**, je pomembno:

- zagotoviti **prisotnost skrbnika** ali zaupanja vredne odrasle osebe;
- zagotoviti dostop do brezplačne pravne pomoči in pravnega zastopanja, da se omogoči učinkovito pravno sredstvo;
- zagotoviti dostop do **psihosocialne podpore** ⁽¹³⁸⁾ ter **pravnega svetovanja**, da se pojasni vsebina odločitve, njene posledice in možni naslednji koraki (kot je pritožba, pa tudi informacije o vrnitvi in o tem, kako se lahko zagotovi podpora v obeh fazah);
- zagotoviti **prilagojeno podporo, ki je otrokom prijazna in primerna njihovi starosti**, pri tem pa posebno pozornost nameniti dobremu počutju otroka na čustveni ravni in njegovim spreminjajočim se potrebam v celotnem pritožbenem postopku.

V pritožbenem postopku je treba kot glavno merilo upoštevati največjo korist otroka ter zagotoviti pravočasen dostop do brezplačnega pravnega svetovanja in pravne pomoči ter otrokom omogočiti, da predložijo nove dokaze v podporo svoji zadevi ⁽¹³⁹⁾.

⁽¹³⁶⁾ Člen 58(3) in člen 59(6) uredbe o azilnem postopku.

⁽¹³⁷⁾ Člen 8 uredbe o pogojih za azil.

⁽¹³⁸⁾ Psihosocialna podpora se priporoča tudi po odobritvi mednarodne zaščite. Čustev, ker je bil odobren pravni status, morda ni mogoče obvladati, čeprav je odločitev ugodna. Otrok se morda zaveda, da ima zdaj zaščito, vendar se zaenkrat morda ne bo mogel vrniti v svojo državo.

⁽¹³⁹⁾ Člen 17 uredbe o azilnem postopku.



Primeri – Uporaba največje koristi otroka med razgovorom za azil

Primer 1 – Nedoslednosti, povezane s travmo

17-letni fant brez spremstva med razgovorom poda izjavo, ki se v nekaterih podrobnostih razlikuje od prej zabeleženih podatkov.

- **Uradna oseba, ki vodi postopek**, ugotovi, da datumi in zaporedje travmatičnih dogodkov niso skladni.
- **Otroku** se to ne predoči na obtožujoč način.
- **Skrbnik** pojasni, da je otrok doživljal dolgotrajen stres in travmo.
- **Organ za presojo** pri oceni verodostojnosti upošteva otrokovo starost, zrelost in s travmo povezane spominske vrzeli.
- Obravnava se osredotoči na ključne elemente prošnje za zaščito.

Uporaba največje koristi otroka: preprečevanje nepoštenih ocen o verodostojnosti in zagotovitev vrednotenja dokazov, ki je prilagojeno otrokom.

Primer 2 – Razgovor se na otrokovo zahtevo opravi v prisotnosti zaupanja vrednega prijatelja ali zaupanja vredne tretje osebe

16-letni otrok brez spremstva prosi, naj bo med osebnim razgovorom za azil, da bi se počutil varneje in bil manj zaskrbljen, prisoten njegov dober prijatelj, ki je prispel v isti skupini in biva v istem sprejemnem objektu.

- **Uradna oseba, ki vodi postopek, in skrbnik** ocenita prošnjo in ugotovita, da prisotnost prijatelja dobro vpliva na otrokovo čustveno dobro počutje in ne ogroža zaupnosti ali integritete razgovora. Upoštevajo se tudi varnostna tveganja.
- **Otroku** se pojasni, da je prijatelj lahko prisoten kot podpora, vendar ne bo odgovarjal na vprašanja v njegovem imenu.
- **Soglasje** se zabeleži v spisu, pred začetkom razgovora pa se otroku pojasnijo vloge vseh prisotnih oseb.
- Razgovor poteka v otroku prijaznem okolju, prisoten je skrbnik, po potrebi pa so na voljo odmori.
- **Uradna oseba, ki vodi postopek**, ves čas skrbi za dobro počutje otroka in razgovor prekine, če se pojavijo znaki stiske.

Uporaba največje koristi otroka: upoštevanje izraženih mnenj otroka in zagotovitev čustvene varnosti med razgovorom ob hkratnem varovanju pravičnosti in integritete azilnega postopka. Ta praksa na podlagi uredbe o azilnem postopku ni obvezna, vendar se lahko uporabi za vsak primer posebej po presoji organa, če je to v največjo korist otroka. To velja tudi za zaupanja vredno tretjo osebo, na primer uradnika za sprejem, uradno osebo, ki vodi postopek, socialnega delavca ali predstavnika nevladne organizacije.

4.1.4. Pritožba zoper zavrnilno odločbo

Glede na potencialno znaten vpliv zavrnilne odločbe na čustva otroka se poleg postopkovnih vidikov, povezanih s **pravico do pritožbe**, priporoča vzpostavitev ustreznih sistemov podpore, ki bodo otroku pomagali razumeti zavrnilno odločbo in se z njo spopasti. Tako kot odrasli ima tudi otrok prosilec pravico, da se pritoži na odločbo o priznanju subsidiarne zaščite (saj to pomeni zavrnitev statusa begunca) in morebitne zavrnilne odločbe ali odločbe o vrnitvi, izdane na prvi stopnji ⁽¹⁴⁰⁾, vključno z:

- **zavrnilnimi odločbami**, pri katerih organ za presojo v otrokovi pripovedi ne najde utemeljenih razlogov za priznanje statusa begunca ali subsidiarne zaščite;
- **odločbami o izključitvi**, ki se izdajo, če organi ugotovijo, da je otrok, ki je dopolnil minimalno starost za kazensko odgovornost, zunaj države azila storil dejanja, kot so vojni zločini ali huda nepolitična kazniva dejanja ⁽¹⁴¹⁾, ali pomeni nevarnost za skupnost ali nacionalno varnost v primeru subsidiarne zaščite;
- **odločbami o nedopustnosti**, kadar se prošnje štejejo za nedopustne na podlagi posebnih meril iz uredbe o azilnem postopku ⁽¹⁴²⁾.

Učinkovito pravno sredstvo mora biti zagotovljeno v obliki pritožbe pred sodiščem. Pritožbe je treba vložiti v razumnih rokih, določenih z nacionalno zakonodajo, odločba pa mora vsebovati jasen pisni pravni pouk o tem, kako začeti pritožbeni postopek. Pritožbe morajo omogočati celovito preučitev dejanskega stanja in prava, tudi potrebe prosilca po mednarodni zaščiti.

Splošno pravilo **v azilnem postopku na meji** je, da **zavrnilne odločbe** o prošnjah za azil **nimajo avtomatičnega odločilnega učinka**. To pomeni, da je v večini primerov prosilca mogoče odstraniti ali predati iz države članice tudi med pritožbenim postopkom, razen če v okviru pritožbe izrecno zaprosi za odložitev odstranitve ali predaje.

Z zaščitnimi ukrepi iz uredbe o azilnem postopku je zahtevano, da ima prosilec za učinkovito pravno sredstvo dostop do podrobnih zapisnikov o osebnih razgovorih in pisnih odločb o azilu. Nosilci odločanja bi se morali opreti na natančno oceno izjav prosilca (ki je otrok), priloženih listin, podatkov o državi izvora ter vseh razpoložljivih strokovnih poročil.



Pritožbeni postopki v zvezi s postopkom na meji

Otrok brez spremstva v postopku na meji

V **izjemnih okoliščinah**, v katerih so lahko otroci brez spremstva vključeni v postopek na meji, **so izzeti** iz splošnega pravila, da zavrnilne odločbe nimajo avtomatičnega odločilnega učinka. Tako ima zavrnilna odločba o njihovi prošnji **avtomatični odločilni**

⁽¹⁴⁰⁾ Člen 67 uredbe o azilnem postopku.

⁽¹⁴¹⁾ Člena 12 in 17 uredbe o pogojih za azil.

⁽¹⁴²⁾ Člen 38 uredbe o azilnem postopku.



učinek, kar pomeni, da do odstranitve ali predaje ne more priti, dokler ni odločeno o pritožbi ⁽¹⁴³⁾.

S tem se zagotovi, da **otroka ni mogoče odstraniti ali predati** iz države članice, dokler se pritožbeni postopek ne zaključi, kar pomeni ključno zaščito za varstvo njegovih pravic in zagotavlja, da je vsaka odločitev v skladu z njegovo največjo koristjo.

Obravnava na pritožbeni stopnji

Obravnave na pritožbeni stopnji morajo biti prilagojene otrokom in dati prednost otrokovi pravici do izjave. Države članice morajo zagotoviti, da sta med pritožbenim postopkom na zahtevo na voljo brezplačna pravna pomoč in zastopanje, kot je določeno v uredbi o azilnem postopku. Poleg tega je treba otroku na njemu prijazen način in ob sodelovanju njegovega skrbnika ali zakonitega zastopnika sporočiti odločitev o vložitvi pritožbe. **Uradno obvestilo o odločitvi o pritožbi** je treba zagotoviti v jeziku, ki ga otrok razume ali za katerega se lahko razumno pričakuje, da ga razume.



Zaščitni ukrepi, namenjeni otrokom, v fazi pritožbe

Osebe, ki otroku nudijo pravno podporo, morajo v dogovoru z njegovim skrbnikom zagotoviti naslednje.

- Oцени se vsako **tveganje za odstranitev** med trajanjem pritožbenega postopka, tudi glede tega, ali ima pritožba avtomatični odložilni učinek.
- Kadar se ugotovijo tveganja, se vzpostavijo ustrezni zaščitni ukrepi, med drugim zahteva za začasne zaščitne ukrepe ali po potrebi **odložitev odstranitve**.
- Otroku je **informacije prejel na njemu prijazen način**, ki ustreza njegovi starosti, zrelosti in ravni razumevanja.
- Otroku je imel priložnost, da se **posvetuje s pravnim svetovalcem** ter svojim skrbnikom in pravnim zastopnikom.
- Otroku je bil ustrezno obveščen o zavrnilni odločbi, razlogih zanj ter **razpoložljivih pravnih sredstvih in možnostih**, kadar je to upoštevno, pa tudi o zaščitnih ukrepih.
- Otroku ima dostop do **psihosocialne podpore** med celotnim pritožbenim postopkom.
- Vse nove ranljivosti ali posebne potrebe, ki se ugotovijo med pritožbenim postopkom, se dokumentirajo in obravnavajo, kar vključuje tudi **posodobitev obrazca za ugotavljanje največje otrokove koristi in spisa**, sprejmejo pa se tudi nadaljnji ukrepi za ustrezno prilagoditev pritožbenega postopka.
- Če pritožba ni uspešna, se proučijo **alternativne zakonite poti** (kot so humanitarna dovoljenja za prebivanje ali možnosti za preselitev).

⁽¹⁴³⁾ Člen 68(3), točka (a)(ii), in člen 68(3), točki (a) in (b), uredbe o azilnem postopku.



- Če je pritožba uspešna, se otrok napoti v **ustrezen postopek določanja največje otrokove koristi** ter se mu zagotovi dolgoročna podpora pri sprejemu, zaščiti in vključevanju.

Največja korist otroka mora ostati vodilno načelo v pritožbeni fazi, s čimer se zagotovi, da je postopek pošten, pregleden in usklajen z mednarodnimi pravnimi standardi in pravnimi standardi EU ⁽¹⁴⁴⁾.



Primeri – Uporaba največje koristi otroka v pritožbenem postopku

Primer 1 – Podpora, prilagojena otrokom, med pritožbenim postopkom zoper zavrnilno odločbo

15-letni otrok brez spremstva na prvi stopnji prejme zavrnilno odločbo glede prošnje za azil ter se vidno vznemiri in izraža strah pred vrnitvijo.

- Odločitev se sporoči v prisotnosti **skrbnika**, ki izid pojasni v preprostem jeziku, primernem njegovi starosti.
- **Otroku** je jasno razloži, da ima pravico do pritožbe in da ga med pritožbenim postopkom ne smejo vrniti.
- Takoj se zagotovi **brezplačna pravna pomoč**, da se oceni odločba in v predpisanih rokih pripravi pritožba.
- **Skrbnik in pravni svetovalec** pojasnita, kako bo po korakih potekal pritožbeni postopek, vključno s tem, katere informacije je mogoče dodati in kakšni so možni rezultati.
- **Otroku** se omogoči, da izrazi mnenja in predloži dodatne informacije ali dokaze, ki prej niso bili upoštevani.
- Na voljo so storitve psihosocialne podpore, namenjene obvladovanju otrokove tesnobe in strahu po zavrnilni odločbi.
- Preveri se **ureditev sprejema**, da se med pritožbenim postopkom zagotovijo neprekinjena oskrba, stabilnost in dostop do izobraževanja.

Uporaba največje koristi otroka: zagotovitev, da je pravica otroka do učinkovitega pravnega sredstva dejanska in dostopna, in obenem ohranitev čustvene dobrobiti, postopkovne pravičnosti in neprekinjene zaščite med pritožbenim postopkom. Organ za presojo pri ocenjevanju verodostojnosti upošteva otrokovo starost, zrelost in spominske vzeli, povezane s travmo.

⁽¹⁴⁴⁾ Zagotovljeno mora biti pošteno in javno sojenje, kakor je določeno v členu 47 Listine EU o temeljnih pravicah in členu 6 *Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, kakor je bila spremenjena s protokoloma št. 11 in 14*, z dne 4. novembra 1950, ki jo je sprejel Svet Evrope, ETS 5, <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3b04.html>.



Primer 2 – Prednostna obravnava pritožbe zaradi tveganja resne škode ob vrnitvi

12-letna deklica je skupaj s starši prejela zavrnilno odločbo o azilu. Ob seznanitvi z odločbo otrok uradniku pove, da se boji, da bo v primeru vrnitve izpostavljen škodljivim tradicionalnim praksam, tudi tistim, v katere bi bili lahko vpleteni družinski člani.

- **Pristojni organ** začne preverjati zadevo, saj obstajajo znaki, da so starši morda vpleteni v domnevno škodo ali pa je niso sposobni preprečiti; **obveščene so službe za zaščito otrok** in sprejmejo se ustrezni zaščitni ukrepi za zagotovitev neodvisne zaščite otroka.
- Potem ko se zberejo informacije, se imenuje skrbnik, pravno skrbništvo pa se začasno prekine.
- **Pristojni organ in skrbnik** ugotovita, da ima otrok morda posebne potrebe po zaščiti, ki na prvi stopnji niso bile v celoti ocenjene, saj so se v zvezi z otrokom pojavile nove informacije.
- Odločitev in njene posledice se otroku pojasnijo v jeziku, primernem njegovi starosti, ter, kadar je to potrebno za zaščito njegove pravice do izjave in za zagotovitev njegove varnosti, **ločeno od staršev**.
- Takoj se uporabi **brezplačna pravna pomoč** za vložitev pritožbe v predpisanem roku.
- Predložijo se novi dokazi o tem otroku, vključno z informacijami o državi izvora v zvezi s praksami, ki vplivajo na otroke, in izvedenska mnenja.
- Zaradi starosti otroka in tveganja nepopravljive škode **pritožbeni organ prednostno obravnava** zadevo.
- V pritožbenem postopku je otroku na voljo **psihosocialna podpora**.
- Z vidika zaščite otroka se ponovno ocenijo ureditve v zvezi s **sprejemom in izobraževanjem**, da se zagotovi stabilnost med pritožbenim postopkom.

Uporaba največje koristi otroka: zagotovitev, da se tveganja za tega otroka v celoti preučijo, s čimer se prepreči izpostavljenost resni škodi in zagotovi učinkovito pravno sredstvo, prilagojeno posameznim potrebam otroka po zaščiti.



EUAA/FRA, Azilni postopek: Praktično orodje za skrbnike, oktober 2023, <https://www.euaa.europa.eu/publications/asylum-procedure>

Orodje skrbnikom, ki so dodeljeni otrokom, pomaga pri njihovih vsakodnevnih nalogah in odgovornostih v celotnem azilnem postopku. Vključuje pregled azilnega postopka s posebnim poudarkom na otrocih, jamstvih za otroke in vlogi skrbnika v različnih fazah azilnega postopka. V njem je navedeno tudi, kaj mora skrbnik storiti, če se zgodi kaj nepričakovanega ali če je starost otroka sporna, in pojasnjeno, kako najti trajno rešitev zanj.



5. Največja korist otroka v okviru upravljanja azila in migracij

5.1. Skupni okvir za upravljanje migracij

Uredba o upravljanju azila in migracij vzpostavlja skupni okvir za določitev, katera država EU+ je odgovorna za obravnavanje prošnje za mednarodno zaščito, in prinaša **okrepljene postopkovne zaščitne ukrepe za otroke**, zlasti kadar se uporabljajo **merila, povezana z družino**.

Praviloma morajo osebe, ki zaprosijo za mednarodno zaščito, prošnjo vložiti v prvi državi EU+, v katero so vstopile, in tam ostati, dokler ni sprejeta odločitev o odgovornosti. V delu III uredbe o upravljanju azila in migracij je določen postopek za določitev odgovorne države članice, ki zagotavlja, da **vsako prošnjo obravnava ena sama država EU+**, s čimer se zagotovi izogib vzporednim ali zaporednim postopkom ⁽¹⁴⁵⁾.

Država EU+, v kateri je prošnja registrirana, je odgovorna za izvedbo postopka določanja odgovornosti, kar vključuje tudi ugotavljanje morebitnih povezav z drugimi državami članicami. V ta namen uredba o upravljanju azila in migracij določa merila in mehanizme za določitev države članice, odgovorne za obravnavanje prošnje za mednarodno zaščito.

Poleg tega uredba o upravljanju azila in migracij določa skupni okvir za upravljanje migracij, ki se uporablja za države EU+ ⁽¹⁴⁶⁾, skupaj z obveznim mehanizmom solidarnosti, ki določa ukrepe, potrebne za zagotovitev, da države EU+ prejmejo potrebne solidarnostne ukrepe. Države EU+ lahko izberejo vrsto solidarnostnih ukrepov, ki jih so pripravljene zagotoviti; to so lahko premestitev prosilcev ali upravičencev, finančni prispevki ali alternativni solidarnostni ukrepi. Če obljube o premestitvi ne bodo zadostovale, bodo orodje za zagotavljanje učinkovite podpore državam članicam, ki to potrebujejo, tudi tako imenovane poravnave obveznosti, ki vključujejo prevzem odgovornosti za obravnavo prošenj.

5.2. Jasna pravila za določitev odgovorne države članice

Pri določanju odgovorne države članice je treba v skladu z uredbo o upravljanju azila in migracij najprej proučiti **merila, povezana z družino**. Ta merila se uporabljajo na podlagi

⁽¹⁴⁵⁾ V skladu s členom 17 uredbe o upravljanju azila in migracij morajo biti prosilci prisotni v: (a) državi članici prvega vstopa ali državi članici, ki je izdala dokument za prebivanje, dokler ni določena odgovorna država članica in, če je to primerno, dokler ni izveden postopek predaje, (b) odgovorni državi članici ali (c) državi članici premestitve po predaji v skladu s členom 67(11) uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽¹⁴⁶⁾ Okvir solidarnosti, vzpostavljen z uredbo o upravljanju azila in migracij, ne zavezuje Danske in pridruženih schengenskih držav.



opredelitev družinskega člana ⁽¹⁴⁷⁾ in sorodnika ⁽¹⁴⁸⁾, kot sta določena v navedeni uredbi. V tem vodniku je treba sklicevanja na združitev družine razumeti kot primere, v katerih se odgovornost določi na podlagi zahteve za sprejem in, kadar je ustrezno, obvestila o ponovnem sprejemu, s čimer se uresničuje ohranjanje enotnosti družine na podlagi upoštevanih postopkov za določitev odgovornosti v skladu z uredbo o upravljanju azila in migracij.

Za otroke s spremstvom, katerih prošnje se obravnavajo skupaj s prošnjami družinskih članov, ki jih spremljajo, se splošna merila odgovornosti v celoti uporabljajo za družinsko enoto, saj se prošnja otroka obravnava skupaj s prošnjo odraslega spremljevalca/odraslih spremljevalcev. Če v drugi državi EU+ niso ugotovljene družinske vezi odraslega(-ih) spremljevalca(-ev), organi za presojo ocenijo druga merila odgovornosti, ki veljajo za odraslega (odrasle) spremljevalca(-e). Ta merila se posredno uporabljajo tudi za otroke s spremstvom, če se prošnja otroka obravnava skupaj s prošnjo odraslega(-ih) spremljevalca(-ev), odgovornost pa se določi na podlagi meril, ki se uporabljajo za odraslega (odrasle), pri čemer se upošteva največja korist otroka, in se preverja tudi:

- ali ima oseba vizum ali dokument za prebivanje, ki ga je izdala država EU+ ⁽¹⁴⁹⁾;
- ali ima oseba diplomo ali kvalifikacijo, ki jo je pred manj kot šestimi leti izdala izobraževalna ustanova v državi EU+ ⁽¹⁵⁰⁾;
- ali za vstop v državo velja vizumska obveznost ⁽¹⁵¹⁾;
- ali je prošnja vložena v mednarodnem tranzitnem območju letališča EU+ ⁽¹⁵²⁾;
- ali je bil vstop na ozemlje EU+ nezakonit ⁽¹⁵³⁾.

⁽¹⁴⁷⁾ „Družinski član“ pomeni, pod pogojem, da je družina obstajala, že preden je prosilec ali družinski član prispel na ozemlje držav članic, naslednje člane družine prosilca, ki so na ozemlju države članice: (a) zakonca prosilca ali zunajzakonskega partnerja prosilca v trajnem razmerju, kadar so v skladu s pravom ali prakso zadevne države članice v okviru njenega prava o državljanih tretjih držav neporočeni pari obravnavani na primerljiv način kot poročeni pari, (b) mladoletnega otroka parov iz točke (a) ali prosilca, če je ta otrok neporočen in ne glede na to, ali je bil ta otrok rojen v zakonski ali zunajzakonski skupnosti ali posvojen, kakor je opredeljeno v nacionalnem pravu, (c) kadar je prosilec mladoleten in neporočen, očeta, mater ali drugo odraslo osebo, ki je odgovorna za prosilca v skladu s pravom ali prakso države članice, v kateri je odrasla oseba, (d) kadar je upravičenec do mednarodne zaščite mladoleten in neporočen, očeta, mater ali drugo odraslo osebo, ki je odgovorna za tega upravičenca v skladu s pravom ali prakso države članice, v kateri je upravičenec.

⁽¹⁴⁸⁾ „Sorodnik“ pomeni odraslo teto ali strica ali starega starša prosilca, ki je na ozemlju države članice, ne glede na to, ali je prosilec rojen v zakonski ali zunajzakonski skupnosti ali posvojen, kakor je opredeljeno v nacionalnem pravu.

⁽¹⁴⁹⁾ Člen 29 uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽¹⁵⁰⁾ Člen 30 uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽¹⁵¹⁾ Člen 31 uredbe o upravljanju azila in migracij. Vse države članice ne uporabljajo enakih vizumskih zahtev za državljane tretjih držav. Zato se lahko zgodi, da oseba v eno državo članico vstopi brez vizuma, za vstop v drugo državo članico pa vizum potrebuje.

⁽¹⁵²⁾ Člen 32 uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽¹⁵³⁾ Člen 33 uredbe o upravljanju azila in migracij.





Uredba Eurodac

Uredba Eurodac ⁽¹⁵⁴⁾ podpira izvajanje uredbe o upravljanju azila in migracij z vzpostavitvijo interoperabilne podatkovne zbirke o azilu in migracijah. Podatkovna zbirka Eurodac vsebuje prstne odtise, podobe obraza, podatke o identiteti in kopije osebnih dokumentov ali potnih listin prosilcev za mednarodno zaščito. Vsem prosilcem za mednarodno zaščito, ki so **stari šest let ali več**, bodo ob zbiranju biometričnih podatkov odvzeli tudi prstne odtise.

Kadar država EU+, ki izvaja določitev odgovornosti, meni, da bi morala biti na podlagi enega od zgoraj navedenih meril za obravnavanje prošnje za mednarodno zaščito odgovorna druga država EU+, tej državi pošlje zahtevo in jo prosi, naj sprejme obravnavanje prošnje za mednarodno zaščito. Vsaka odločitev o predaji mora biti v največjo korist otroka, ki jo je treba oceniti še pred sprejetjem odločitve. Največja korist otroka mora biti za države članice dejansko glavno vodilo pri vseh postopkih, določenih v uredbi ⁽¹⁵⁵⁾. Če je prošnja sprejeta, se oseba preda odgovorni državi.

Zgoraj navedena merila za sprejem **se ne uporabljajo za otroke brez spremstva**, saj uredba o upravljanju azila in migracij določa posebna pravila o odgovornosti za mladoletnike brez spremstva, pri katerih so družinske povezave in največja korist otroka pomembnejše od meril v zvezi z migracijami, ki se uporabljajo za odrasle.

Za otroke brez spremstva se uporabljajo samo merila odgovornosti, povezana z družino, iz poglavja II uredbe o upravljanju azila in migracij, naslovljenega Merila za določanje odgovorne države članice. V skladu s členom 25(2) uredbe o upravljanju azila in migracij je, kadar je prosilec otrok brez spremstva, odgovorna država članica tista država članica, v kateri je zakonito družinski član ali sorojenec, razen če se dokaže, da to ne bi bilo v največjo korist otroka.

Kadar je prosilec poročen mladoletnik, katerega zakonec ni zakonito prisoten na ozemlju držav članic, je odgovorna država članica tista država, kjer je zakonito prisoten **oče, mati** ali druga odrasla oseba, odgovorna za mladoletnika – v skladu s pravom ali prakso te države članice –, ali **sorojenec**, razen če to ni v največjo korist otroka.

Kadar ni zakonito prisoten noben družinski član ali sorojenec, uredba o upravljanju azila in migracij omogoča, da se odgovornost dodeli državi članici, v kateri je zakonito prisoten

⁽¹⁵⁴⁾ Uredba (EU) 2024/1358 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. maja 2024 o vzpostavitvi sistema Eurodac za primerjavo biometričnih podatkov za učinkovito uporabo uredb (EU) 2024/1351 in (EU) 2024/1350 Evropskega parlamenta in Sveta ter Direktive Sveta 2001/55/ES in za ugotavljanje istovetnosti nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav ali oseb brez državljanstva, o zahtevah organov preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj držav članic in Europolu za primerjavo s podatki iz sistema Eurodac za namene preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj, o spremembi uredb (EU) 2018/1240 in (EU) 2019/818 Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 603/2013 Evropskega parlamenta in Sveta (UL L, 2024/1358, 22.5.2024, str. <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1358/oj>).

⁽¹⁵⁵⁾ Člen 23(1) uredbe o upravljanju azila in migracij.



sorodnik, če se z individualno obravnavo ugotovi, da je sorodnik sposoben skrbeti za otroka brez spremstva in da je taka predaja v največjo korist otroka ⁽¹⁵⁶⁾.

Te določbe vzpostavljajo jasno **hierarhijo meril odgovornosti** za otroke brez spremstva in zagotavljajo, da v celotnem postopku določanja ostaneta glavni vodili enotnost družine in največja korist otroka.

Otrok brez spremstva, ki v državah EU+ nima nobenih družinskih članov ali sorodnikov, se lahko **preda** le v prvo državo registracije ⁽¹⁵⁷⁾ ali premesti v državo članico premestitve vedno, **če je taka predaja ali premestitev v njegovo največjo korist**. Čeprav to ni vključeno v poglavje II uredbe o upravljanju azila in migracij, bi moralo biti **razmerje odvisnosti** ⁽¹⁵⁸⁾ (pod pogoji, opredeljenimi v členu 37 navedene uredbe) med prosilcem za mednarodno zaščito in njegovim otrokom, sorojencem ali staršem, ki zakonito prebiva v državi članici, zavezujoče merilo odgovornosti. Poleg tega je z uredbo o upravljanju azila in migracij državam članicam omogočeno, da iz humanitarnih razlogov uporabijo **diskrecijske klavzule** ⁽¹⁵⁹⁾, zlasti zaradi ponovne združitve družinskih članov na podlagi pomembnih družinskih, socialnih ali kulturnih vezi. Če ne velja nobeno od meril odgovornosti in se ne uporabljajo niti klavzule o odvisnosti niti diskrecijske klavzule, postane za obravnavo prošnje odgovorna država EU+, v kateri je bila prošnja prvič registrirana.



Uporaba največje koristi otroka pri določanju odgovornosti ali premestitvi

Vsaka odločitev **o predaji ali premestitvi** otroka mora temeljiti na **celoviti oceni dokazov, ki jo podpira največja korist otroka**.

To je pomembno, saj lahko takšen postopek privede do treh izidov:

- Če obstajajo indici, da je družinski član ali sorodnik prisoten v drugi državi EU+, se lahko organi iz družinskih razlogov odločijo, da bodo od druge države EU+ zahtevali, da sprejmejo obravnavanje otrokove prošnje za mednarodno zaščito. Če bo zahteva sprejeta, bo otrok brez spremstva predan v državo EU+, v kateri v času obravnave njegove prošnje prebiva družinski član ali sorodnik;
- kadar v državi EU+ ni družinskega člana ali sorodnika, vendar je z informacijami iz sistema Eurodac potrjeno, da je otrok že zaprosil za azil v drugi državi EU+ ali je bil prisoten v državi članici, ki ni država članica, za katero je bilo navedeno, da je odgovorna, lahko organi uradno obvestijo to državo EU+, da **ponovno sprejme** otroka, **če je to v njegovo največjo korist**. Če država EU+, v kateri je bila prošnja prvič registrirana, sprejme zahtevo za ponovni sprejem ali ne nasprotuje obvestilu v roku iz uredbe o upravljanju azila in migracij, bo izdana odločba o predaji;
- če obstajajo indici, da so še druge družinske vezi v drugi državi EU+, in če obstajajo humanitarni razlogi, ki temeljijo na družinskih, socialnih ali kulturnih vidikih, se lahko organi odločijo, da bodo od te države EU+ zahtevali, da prevzame obravnavanje

⁽¹⁵⁶⁾ Člen 25(3) uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽¹⁵⁷⁾ Člen 25(5) uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽¹⁵⁸⁾ Člen 34 uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽¹⁵⁹⁾ Člen 35 uredbe o upravljanju azila in migracij.



prošnje za mednarodno zaščito. To se imenuje **diskrecijska prošnja**, vendar lahko *de facto* pripelje do združitve družine.

- Če je država EU+ izpostavljena posebej močnemu migracijskemu pritisku in je upravičena do solidarnostnega ukrepa premestitve, se lahko otroku izda **odločba o premestitvi** ⁽¹⁶⁰⁾ v drugo državo članico, ki bo preučila prošnjo za mednarodno zaščito. Če bo zahteva sprejeta, bo izdana odločba o predaji.

Kar zadeva zaščitne ukrepe, je treba otroku sporočiti odločitev v jeziku in na način, ki ga **lahko razume**, ter v prisotnosti **skrbnika ali zakonitega zastopnika**, ki mu lahko odločitev podrobneje razloži. Pojasniti mu je treba tudi pravico do pravnega sredstva ⁽¹⁶¹⁾.

5.3. Upoštevni postopkovni zaščitni ukrepi v uredbi o upravljanju azila in migracij

Uredba o upravljanju azila in migracij vsebuje posebne določbe v zvezi z otroki. Ključni elementi so navedeni v nadaljevanju.

1. Prednostna obravnava

Vsi postopki, v katere so vključeni otroci, morajo biti deležni prednostne obravnave ⁽¹⁶²⁾. To velja za vse izmenjave, zahteve, odgovore in odločitve med državami EU+ ⁽¹⁶³⁾. Cilj prednostnega obravnavanja je zmanjšati negotovost, preprečiti dolgotrajno ločitev in zmanjšati tveganje za škodo. Prednostno obravnavanje zadev, v katere so vključeni otroci, pomeni, da je treba vse postopke, povezane z otroki, obravnavati kot nujne tako v državi EU+, v kateri je otrok, kot tudi v državi, v kateri so njegovi družinski član ali sorodnik ali v katero bi lahko bil otrok predan ali premeščen. Do trenutka, ko otrok vloži prošnjo za azil, bi moral biti enako kot vsak prosilec ustrezno obveščen o določbah v zvezi z združitvijo družine ⁽¹⁶⁴⁾.

2. Roki za zahteve, ki vključujejo združitev družine

Čeprav je treba prednostno obravnavati vse zadeve, v katere so vključeni otroci, je z uredbo o upravljanju azila in migracij uvedena določba, ki otroke brez spremstva ščiti pred posledicami, kadar država EU+ ni mogla pravočasno poslati zahteve za sprejem ali obvestila o ponovnem sprejemu. Čeprav so roki za to, da se v drugo državo EU+ pošlje zahteva za sprejem, zavezujoči, je v členu 39(1), četrti pododstavek, določeno, da lahko država EU+ kadar koli pred prvo vsebinsko odločitvijo nadaljuje postopek in od druge države članice zahteva, da sprejme prosilca, tudi po izteku rokov, ki so določeni, **če je to v največjo korist**

⁽¹⁶⁰⁾ Glejte tudi FRA, *Relocating unaccompanied children: applying good practices to future schemes (Premestitev otrok brez spremstva: uporaba dobrih praks v prihodnjih programih)*, 2020, <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/relocation-unaccompanied-children>.

⁽¹⁶¹⁾ Člen 43 uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽¹⁶²⁾ Člen 23(1) uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽¹⁶³⁾ Člena 39 in 40 uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽¹⁶⁴⁾ Člen 19(1), točka (f), uredbe o upravljanju azila in migracij.



otroka. To odstopanje se ne nanaša na roke za odgovor na zahtevo za sprejem, ki so še naprej urejeni s členom 40 uredbe o upravljanju azila in migracij ⁽¹⁶⁵⁾.

3. Učinkovito zastopanje

Skrbniki bi morali biti ustrezno usposobljeni in imeti potrebne kvalifikacije, da lahko zagotovijo, da se v postopkih, ki se izvajajo na podlagi uredbe o upravljanju azila in migracij, upošteva največja korist otroka. Zastopnik mora biti ustrezno usposobljen in vključen v celoten postopek določanja odgovorne države članice ter mora imeti dostop do vsebine upoštevanih listin v spisu prosilca. Skrbnik mora mladoletnika brez spremstva obveščati o napredku postopkov, ki se vodijo na podlagi uredbe o upravljanju azila in migracij. Skrbnik mora dalje otroku brez spremstva zagotoviti informacije, primerne njegovi starosti, ter mu pomagati, da posreduje podatke in prispeva k ugotavljanju največje otrokove koristi.

4. Največja korist otroka – glavno vodilo

Države EU+ morajo pri določanju države članice, odgovorne za obravnavanje prošnje, vedno ravnati v skladu z največjo koristjo otroka ⁽¹⁶⁶⁾. Predaje ali premestitve (tudi v drugo državo EU+) otrok brez spremstva so dopustne le, če je dokazano, da je to v največjo korist otroka.



Iskanje ravnovesja med otrokovimi mnenji, varnostjo in dobrobitjo pri združitvi družine na podlagi uredbe o upravljanju azila in migracij

Prisluhniti je treba mnenjem in željam otroka ter jih ustrezno upoštevati, vendar morajo organi oceniti tudi širše dejavnike, ki vplivajo na otrokovo varnost, zaščito ter kratko-, srednje- in dolgoročno dobrobit in socialni razvoj. Med njimi so:

- kakovost in varnost ureditve oskrbe v državi članici, ki se šteje za odgovorno;
- zaščita pred nasiljem, izkoriščanjem ali zanemarjanjem;
- čustvena stabilnost in neprekinjena oskrba;
- dostop do izobraževanja, zdravstvenega varstva in socialnih storitev.

Načelo vzajemnega zaupanja in njegove omejitve

Sistem odgovornosti temelji na načelu medsebojnega zaupanja, kar pomeni, da države članice na splošno domnevajo, da vse sodelujoče države spoštujejo temeljne pravice, nudijo ustrezne pogoje za sprejem in prosilcem za mednarodno zaščito zagotavljajo ustrezne zaščitne ukrepe. Ta domneva omogoča, da se predaje izvajajo brez sistematičnega preverjanja azilnega sistema vsake države članice, in je bistvena za učinkovito delovanje okvira odgovornosti.

Vendar morajo organi ravnati s potrebno skrbnostjo in oceniti, ali bi bil v konkretnem primeru prosilec soočen z dejanskim tveganjem kršitve temeljnih pravic ali razmerami, ki

⁽¹⁶⁵⁾ Člen 40(1) in (2), uredbe o upravljanju azila in migracij.

⁽¹⁶⁶⁾ Člen 23(1) uredbe o upravljanju azila in migracij.



niso v skladu z njegovimi posebnimi potrebami – zlasti kadar gre za otroka brez spremstva ali osebo v drugem ranljivem položaju. Kadar obstajajo verodostojni znaki takih tveganj, se države članice ne smejo zadovoljiti z domnevami in morajo preveriti, ali so ob predaji in v odgovorni državi članici vzpostavljeni ustrezni zaščitni ukrepi ⁽¹⁶⁷⁾. To lahko vključuje pridobivanje individualnih jamstev, zlasti v zvezi z ureditvijo sprejema, skrbništvom, zdravstveno oskrbo ali potrebami po zaščiti. Zato, čeprav vzajemno zaupanje še vedno ostaja izhodišče, to organov ne razrešuje obveznosti, da opravijo individualno oceno, ki temelji na dokazih in je usmerjena v prihodnost. V praksi to pomeni, da je treba poiskati ravnovesje med učinkovitostjo sistema odgovornosti in dolžnostjo, da se zagotovi raven zaščite, ki je ustrezna glede na ranljivost prosilca, pri čemer je treba po potrebi prednostno upoštevati največjo korist otroka. Predaje se ne smejo izvesti, če obstajajo utemeljeni razlogi, ki kažejo, da bi osebi grozila predvidljiva škoda, ki je ni mogoče zadostno ublažiti.

Finančna zmožnost, skrb za otroka in premisleki o največji koristi otroka

Pri preučevanju, ali lahko sorodnik skrbi za otroka brez spremstva ⁽¹⁶⁸⁾, je treba njegovo sposobnost, da skrbi za otroka oceniti celovito na podlagi širokega nabora dejavnikov, tudi njegove sposobnosti, da otroka zaščiti pred nevarnostmi in zadovolji njegove osnovne potrebe ter hkrati spodbuja njegov razvoj. Finančna sredstva je mogoče šteti za **enega od več pomembnih elementov**, ki se upoštevajo pri ocenjevanju sposobnosti, da se zagotovita ustrezna oskrba in podpora, vendar se **ne smejo obravnavati ločeno** niti ne smejo biti odločilni dejavnik pri odločitvah o združitvi družine. Dejansko odgovornost za zagotavljanje pogojev za sprejem imajo še vedno države EU+.



EUAA, Recommendations on Family Reunification Within the Dublin Procedure (Priporočila o združitvi družine v okviru dublinskega postopka), 2023, <https://euaa.europa.eu/publications/recommendations-family-reunification-within-dublin-procedure>.

5.3.1. Namen ugotavljanja največje otrokove koristi v okviru uredbe o upravljanju azila in migracij

V okviru uredbe o upravljanju azila in migracij se mora ugotavljanje največje otrokove koristi osredotočiti na zagotovitev, da:

- ima otrok čim prej **učinkovit dostop do azilnega postopka**;
- otrokov skrbnik sodeluje pri ugotavljanju in otroku brez spremstva pomaga, da zagotovi informacije, upoštevne za to oceno;

⁽¹⁶⁷⁾ Glejte sodbo Sodišča z dne 16. februarja 2017, *CK in drugi/Slovenija*, C-578/16, ECLI:EU:C:2017:127, točka 65, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:62016CJ0578>, v kateri se Sodišče obširno sklicuje tudi na veljavno sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice. Povzetek je na voljo v podatkovni zbirki agencije EUAA o sodni praksi, <https://caselaw.euaa.europa.eu/pages/viewcaselaw.aspx?CaseLawID=37>.

⁽¹⁶⁸⁾ Člen 25(3) uredbe o upravljanju azila in migracij.



- kadar je to upoštevno, se iskanje družine začne že zgodaj v postopku, in če se v drugi državi EU+ najde družinski član, sorojenec ali sorodnik, se otrok obvesti o možnosti združitve z njimi, nato pa se z njimi čim prej **združi** (razen če združitev ni v njegovo največjo korist);
- če je v več državah EU+ več kot en družinski član, sorojenec ali sorodnik, se otrok **združi s tistim, ki najbolj skrbi za njegovo največjo korist**;
- se otrok **preda** v odgovorno državo EU+ **le, če je to v njegovo največjo korist**;
- se otrok **premesti** v državo članico samo, **če je to v njegovo največjo korist**.



Ključni dejavniki za ugotavljanje največje koristi otroka v skladu z uredbo o upravljanju azila in migracij

V skladu s členom 23(4) uredbe o upravljanju azila in migracij je treba pri ugotavljanju med drugim upoštevati:

- možnosti združitve družine;
- varnost in varovanje;
- dobrobit in socialni razvoj v kratko-, srednje- in dolgoročnem obdobju;
- otrokova mnenja;
- informacije skrbnika ali osebe, primerne za začasno zastopanje;
- druge upoštevne dejavnike.

Pri oceni je treba te elemente pretehtati glede na posebne pogoje v posameznem primeru tako v državi članici, ki poda zahtevo, kot v državi članici, na katero je zahteva naslovljena. Navedeni dejavniki se ne smejo šteti za izčrpen seznam. Morda je treba upoštevati tudi druge elemente. Ugotavljanje največje otrokove koristi bi moralo vključevati vse upoštevne elemente največje koristi otroka, pomembnost, ki se pripisuje vsakemu elementu, pa je odvisna od njegove povezave z drugimi.

Pri ugotavljanju, katera možnost je v največjo korist otroka, in sicer:

- a) da je predan v državo EU+, v kateri prebiva njegov družinski član, sorojenec ali sorodnik,
- b) da je premeščen v drugo državo EU+ ali
- c) da je vrnjen v državo EU+, v kateri je bila prvič registrirana njegova prošnja,

je za ocenjevalca pomembno, da te dejavnike po potrebi upošteva v konkretnem kontekstu države prebivališča in države premestitve/države prvega vstopa ter da oceni in pretehta posamezne elemente ⁽¹⁶⁹⁾, tudi morebitna tveganja, ki bi jih ta odločitev lahko imela za otroka. Te elemente je treba oceniti glede na individualne in posebne okoliščine otroka ter ne pomenijo splošne ocene sistemov za sprejem ali zaščito sprejemne države članice, za katere se domneva, da so skladni s temeljnimi pravicami v skladu z uredbo o upravljanju

⁽¹⁶⁹⁾ Glejte [sliko 2: Iskanje ravnovesja med elementi pri ugotavljanju največje koristi otroka](#).

azila in migracij. Ocenjevalec mora upoštevati te dejavnike in njihov vpliv na otroka v kratkoročnem ter tudi v srednjeročnem in dolgoročnem obdobju njegovega razvoja. Le kadar konkretne utemeljene okoliščine kažejo, da predaja ne bi bila v največjo korist otroka, se predaja ne sme izvesti.

V nekaterih primerih se lahko za odločitve o odgovorni državi članici na podlagi meril v zvezi z družino, zaradi katerih se je izvedla združitev družine, kljub otrokovi prvotni zadržanosti šteje, da so v njegovo največjo korist. Takšno zadržanost je treba vedno jemati resno, oceniti pa jo morajo usposobljeni strokovnjaki, zlasti kadar lahko izhaja iz pretekle zlorabe, zanemarjanja ali prisile. Primera tega sta lahko predhodno nasilje v družini in grožnje trgovcev z ljudmi, da se zavrne združitev.

Pri ocenjevanju odgovornosti je treba vključiti usposobljene uradne osebe, vsi razgovori pa morajo potekati na otroku prijazen način. Treba je raziskati **družinske povezave** in zbrati podatke o prisotnosti družinskih članov, sorojencev ali sorodnikov ter o njihovih medsebojnih odnosih in stikih.

V okviru tega postopka je treba identificirati in izslediti starše ter druge družinske člane v državah EU+ in v tretjih državah. Ko se družina najde in še preden se organizira predaja, je treba oceniti, ali je združitev res v največjo korist otroka.

Osebni razgovor naj bi uradni osebi, ki vodi postopek, omogočil, da zbere dodatne upoštevne informacije, s katerimi se dopolnijo tiste, ki so bile zbrane v obrazcu za iskanje družine. Pri tem morata sodelovati in biti vključena otrok in skrbnik.

Če otrok brez spremstva nima družinskega člana, sorojenca ali sorodnika v državah EU+, kot je opredeljeno v uredbi o upravljanju azila in migracij, je treba preučiti druge vrste družinskih razmerij v državah EU+.

Za ugotovitev, ali bi bila selitev v drugo državo EU+ v največjo korist otroka, je mogoče otroka povprašati o njegovi poti v Evropo. Da bi se ugotovilo, ali se lahko uporabijo diskrecijske klavzule oziroma ali bi bilo mogoče otroka premestiti v drugo državo EU+, se preuči tudi, koliko časa je preživel v posameznih državah EU+ ter ali obstajajo pomembne vezi z katero koli državo EU+ na podlagi družinskih, socialnih ali kulturnih vidikov. V primeru mladoletnikov brez spremstva je treba v okviru postopka ugotavljanja največje otrokove koristi prisluhniti mnenju otroka in ga ustrezno upoštevati, čeprav otrok predlagani premestitvi nasprotuje.



Primeri – Uporaba največje koristi otroka v okviru uredbe o upravljanju azila in migracij

Primer 1 – ugotavljanje največje otrokove koristi v primeru združitve družine v skladu z uredbo o upravljanju azila in migracij

15-letni otrok brez spremstva zaprosi za azil. Organi med postopkom določanja odgovornosti na podlagi obrazca za iskanje družine ugotovijo, da v drugi državi članici zakonito prebiva teta, ki izpolnjuje pogoje za sorodnico v smislu člena 25(3) uredbe



o upravljanju azila in migracij. Za otroke brez spremstva je v uredbi o upravljanju azila in migracij določena hierarhija meril odgovornosti, pri čemer imajo prednost družinski člani in sorojenci (člen 25(2)), sledijo pa jim sorodniki, če se z individualno obravnavo potrdi, da sorodnik lahko skrbi za otroka (člen 25(3)). Če so ti pogoji izpolnjeni, je odgovorna država članica tista, v kateri prebiva sorodnik, razen če se dokaže, da takšna odgovornost ne bi bila v največjo korist otroka.

- **Pristojni organ** prejme obrazec za iskanje družine in otroka na način, primeren njegovi starosti, seznan s postopkom in možnimi izidi.
- Otroku se odobri dostop do **brezplačnega pravnega svetovanja**, kar vključuje: (a) usmeritve in pojasnila meril in postopkov za določitev odgovorne države članice ter informacije o pravicah in obveznostih v vseh fazah postopka ter (b) usmeritve in pomoč pri zagotavljanju informacij, ki bi lahko pomagale določiti odgovorno državo članico.
- Postopek ugotavljanja največje otrokove koristi se začne, da bi se ugotovilo, ali sta iskanje družine in morebitna predaja zaradi združitve s teto v največjem interesu otroka.
- **Organi** preverijo obstoj družinske vezi in ugotovijo, ali je teta dejansko zakonito na ozemlju druge države članice.
- **Organi** ocenijo kakovost in stabilnost odnosa ter pripravljenost in sposobnost tete, da zagotovi oskrbo in podporo.
- Z aktivnim prizadevanjem se s podporo **skrbnika** pridobi mnenje **otroka**, pri čemer se mnenju pripiše ustrezna teža glede na njegovo starost in zrelost.
- Uporabijo se zaščitni ukrepi, pri čemer se upoštevajo individualne okoliščine otroka in konkretne razmere glede oskrbe, ki jo lahko zagotovi teta, da se v državi članici, ki se šteje za odgovorno, zagotovijo varnost otroka, njegova dobrobit, dostop do izobraževanja in zdravstvene oskrbe ter njegov kratko-, srednje- in dolgoročni razvoj.
- **Skrbnik** sodeluje v celotnem postopku ter poskrbi, da otrok razume vsak korak in da mu je zagotovljena čustvena podpora.
- Otroka med čakanjem na odločitev še naprej podpirajo skrbnik ali oseba, primerna za začasno zastopanje, ter drugi strokovnjaki s področja zaščite otrok, s čimer se zagotovi neprekinjen dostop do njegovih pravic v državi EU+, ki podaja zahtevo, ter da glavno merilo še naprej ostane največja korist otroka.
- Na podlagi ocene organi ugotovijo, da združitev s teto otroku zagotavlja stabilno oskrbo in prispeva k njegovi dolgoročni dobrobiti.
- Odločitev o predaji se sprejme v skladu z določbami uredbe o upravljanju azila in migracij, ki se nanašajo na ohranitev enotnosti družine.

Uporaba največje koristi otroka: zagotovitev, da se pri odločitvah o združitvi družine da prednost otrokovi varnosti, stabilnosti, čustvenim vezem in dolgoročnemu razvoju, ne pa opiranju zgolj na formalne družinske povezave ali postopkovne vidike.



Primer 2 – Združitev družine je zavrnjena na podlagi ugotavljanja največje otrokove koristi v skladu z uredbo o upravljanju azila in migracij

16-letni otrok brez spremstva zaprosi za azil. Pri izpolnjevanju obrazca za iskanje družine otrok izrazi pripravljenost za združitev z očetom, ki prebiva v drugi državi članici. Čeprav člen 25(2) uredbe o upravljanju azila in migracij določa domnevo, da je združitev s staršem v največjo korist otroka, morajo organi za ugotavljanje največje otrokove koristi v konkretnem primeru oceniti, ali obstajajo znaki, da bi bil otrok zaradi take predaje izpostavljen škodi.

- **Pristojni organ** evidentira zahtevo za združitev družine in začne ugotavljati največjo otrokovo korist.
- S podporo skrbnika se pridobi mnenje **otroka**, otrok pripoveduje o tem, da ga je bilo v preteklosti strah zaradi zanemarjanja in izpostavljenosti nasilju. Vendar upa, da se je oče spremenil.
- Organi ocenijo kakovost odnosa med staršem in otrokom, vključno s preteklimi ureditvami oskrbe in čustvenimi vezmi.
- Iz podatkov **služb za zaščito otrok** je razvidno, da lahko oče le omejeno skrbi za otroka; poleg tega je v sprejemni državi članici zabeležen v kazenski evidenci, stiki z otrokom pa so bili zgolj občasni.
- Glede na osebne okoliščine očeta in razpoložljive podatke pristojnih organov se v okviru ocene preuči, ali lahko država članica, ki se šteje za odgovorno, zagotovi:
 - varno in stabilno nastanitev za otroka,
 - učinkovito oskrbo in nadzor s strani odraslih oseb,
 - dostop do izobraževanja in zdravstvenega varstva,
 - zaščito pred nasiljem ali zanemarjanjem in
 - čustveno stabilnost in neprekinjeno oskrbo.
- Ugotovi se, da bi predlagana združitev otroka izpostavila tveganju škode in nestabilnosti ter motila njegovo sedanje podporno sprejemno okolje. Ta ugotovitev temelji na individualiziranih in utemeljenih podatkih v zvezi z otrokom in predlagano ureditvijo združitve.
- **Skrbnik** je vključen v celoten postopek in otroka podpira, da bo lahko razumel oceno in njen izid.
- Otroka med čakanjem na odločitev še naprej podpirajo skrbnik ali oseba, primerna za začasno zastopanje, ter drugi strokovnjaki s področja zaščite otrok, s čimer se zagotovi neprekinjen dostop do njegovih pravic v državi EU+, ki podaja zahtevo, ter da glavno merilo še naprej ostane največja korist otroka.
- Zahteva za združitev družine se zavrne, pri čemer je odločitev ustrezno pisno utemeljena in je v njej izrecno omenjeno ugotavljanje največje otrokove koristi. Priporoča se ponovna vzpostavitev stika med otrokom in očetom, skrbniku pa se naloži, naj poskrbi za ustrezno spremljanje razvoja dogodkov.



Uporaba največje koristi otroka: določitev, da največjo korist otroka sestavljajo varnost pred škodo, stabilna in ustrezna oskrba, čustvena dobrobit, neprekinjena podpora ter dostop do osnovnih storitev. Ti premisleki prevladajo nad formalnim obstojem družinske povezave na podlagi uredbe o upravljanju azila in migracij.



6. Največja korist otroka pri sprejemu

Ustrezno zadovoljevanje potreb otrok je ključno za njihovo psihosocialno dobrobit, zlasti v položajih, v katerih so prizadeti zaradi prisilne migracije.

Zato je bistveno, da se jim zagotovi nastanitev, ki ustreza njihovim potrebam in omogoča njihov celostni razvoj. Organi bi morali razporeditev skrbno načrtovati in upoštevati več dejavnikov, zlasti enotnost družine ter popoln dostop do zdravstvenega varstva in izobraževanja v skladu z največjo koristjo otroka.

Poleg tega je oskrba in podpora otrokom brez spremstva v okviru skupnosti izjemno pomembna, saj se otroci, ki prispejo v Evropo, pogosto soočajo z vrsto težav in neugodnih okoliščin ⁽¹⁷⁰⁾.

Za boljšo stabilnost bi morala biti sprememba prebivališča katerega koli otroka izjema in ne pravilo, razen če je v njegovo največjo korist. Stabilno prebivališče in vsakodnevna rutina otroku, zlasti če je brez spremstva, pomagata vzpostaviti zaupanje do dejanskih skrbnikov, skrbnika, pravnih zastopnikov in oseb, ki vodijo zadevo, ter ustvariti okolje, v katerem se počuti varno, da lahko po potrebi med razgovorom za azil spregovori o občutljivih ali travmatičnih izkušnjah. Poleg tega znana rutina otrokom pomaga ponovno pridobiti občutek normalnosti, predvidljivosti in nadzora nad lastnim življenjem, kar so ključni elementi za čustveno varnost in psihološko odpornost.

6.1. Pojem največje koristi otroka v direktivi o pogojih za sprejem iz leta 2024

Direktiva o pogojih za sprejem iz leta 2024 določa standarde za sprejem prosilcev za mednarodno zaščito, katerih cilj je uskladiti pogoje za sprejem v državah EU+ in zagotoviti, da vse države EU+ zagotavljajo ustrezne življenjske pogoje za osebe, ki zaprosijo za mednarodno zaščito. Direktiva državam članicam dovoljuje prožnost pri določitvi, kako bodo izvajale te standarde, hkrati pa krepi zaščitne ukrepe za prosilce s posebnimi potrebami glede sprejema, tudi za otroke. V njej je izrecno določeno, da je treba pri zagotavljanju ustreznega življenjskega standarda v skladu s pravom EU, vključno z Listino EU o temeljnih pravicah, in mednarodnimi obveznostmi upoštevati posebne potrebe glede sprejema in največjo korist otroka ⁽¹⁷¹⁾.

⁽¹⁷⁰⁾ Glejte poglavje Unaccompanied children (Otroci brez spremstva) v publikaciji agencije EUAA, *Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection: Part II* (Smernice o duševnem zdravju in dobrem počutju prosilcev za mednarodno zaščito: del II), 2024, glejte opombo 84, <https://www.euaa.europa.eu/publications/mental-health-well-being-applicants-part-ii-first-line-officers>.

⁽¹⁷¹⁾ Uvodna izjava 62 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.



Kar zadeva prosilce, ki imajo posebne potrebe glede sprejema, morajo države članice zagotoviti, da specializirano osebje po zgodnji ugotovitvi in oceni ves čas postopka stalno obravnava posamezne potrebe glede sprejema ⁽¹⁷²⁾.

V direktivi o pogojih za sprejem iz leta 2024 je ponovljeno, da mora biti največja korist otroka primarna skrb držav članic pri izvajanju njenih določb ⁽¹⁷³⁾, in opozorjeno na obveznost zagotavljanja življenjskega standarda, primerne za otrokov telesni, duševni, duhovni, moralni in socialni razvoj ⁽¹⁷⁴⁾. To pomeni, da je treba odločitve, ki vplivajo na otroka – kot so prebivališče in življenjski pogoji, varnost, zdravstveno varstvo, izobraževanje in družinsko življenje – presojati z vidika njegove največje koristi, pri tem pa upoštevati takojšnje potrebe po zaščiti in dolgoročni razvoju. Poleg tega direktiva krepi zaščito otrok ob sprejemu, saj je z njo zahtevano, da se preveri preteklost oseb, ki delajo z otroki, ter se jim zagotovi začetno in stalno usposabljanje o otrokovih pravicah, potrebah in standardih za zaščito ter o spoštovanju pravil o tajnosti ⁽¹⁷⁵⁾.

Pri presoji največje koristi otroka so v direktivi poudarjeni štirje ključni dejavniki ⁽¹⁷⁶⁾:

- **enotnost družine in možnost združitve** ter obveznost, da se ohrani enotnost družine ⁽¹⁷⁷⁾;
- **dobrobit in socialni razvoj**, vključno z okoljem, iz katerega mladoletnik izhaja, ter potrebo po stabilnosti in **neprekinjenosti varstva**;
- **varnost in zaščita**, zlasti kadar obstaja tveganje za nasilje, zlorabo ali izkoriščanje (vključno s trgovino z ljudmi);
- **otrokova mnenja**, v skladu z njegovo starostjo in zrelostjo.

6.2. Uporaba največje koristi otroka pri sprejemu

Države članice morajo v skladu z direktivo o pogojih za sprejem iz leta 2024 zagotoviti, da so otroci deležni varne in ustrezne nastanitve ter potrebnih podpornih storitev ⁽¹⁷⁸⁾. V praksi to vključuje ne le ustrezno nastanitev, temveč tudi učinkovit dostop do zdravstvenega varstva, izobraževanja in informacij, ki se zagotavljajo na način, primer starosti, ter rekreativne dejavnosti. Pristop v direktivi je proaktiven: sistemi za sprejem otrok ne bi smeli le sprejemati, temveč bi morali dejavno podpirati njihovo dobrobit in razvoj. Pogoji za sprejem morajo biti prilagojeni otrokovemu položaju in potrebam, pri čemer je treba posebno pozornost nameniti varnosti (tudi zaščiti pred spolnim nasiljem in nasiljem na podlagi spola) ter fizični in čustveni oskrbi, hkrati pa omogočiti učenje, igranje, družbeno udejstvovanje in razvoj ⁽¹⁷⁹⁾.

⁽¹⁷²⁾ Člen 25 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽¹⁷³⁾ Uvodna izjava 38 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽¹⁷⁴⁾ Člen 26(1) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽¹⁷⁵⁾ Člen 26(6) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽¹⁷⁶⁾ Člen 26(2) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽¹⁷⁷⁾ Uvodna izjava 38 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽¹⁷⁸⁾ Uvodna izjava 41 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽¹⁷⁹⁾ Uvodna izjava 39 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.



Pri uporabi največje koristi otroka je treba upoštevati tudi **stabilno namestitev in nastanitev**. Otrok je morda vzpostavil socialne stike ali začel obiskovati šolo, se usposablja ali delati, kar vse pozitivno vpliva na njegovo nadaljnje vključevanje ter iskanje izobraževalnih in zaposlitvenih možnosti.

Nenadna sprememba nastanitve, ki pogosto vključuje premestitev, lahko otroka prisili, da začne znova, ter lahko upočasni ali ovira proces vključevanja.

Zato se priporoča, da se v nastanitvenih objektih omogoči prožnost, na primer tako, da se v objektu zagotovi nekaj sob za mlade prosilce, ki so pravkar postali polnoletni ⁽¹⁸⁰⁾. O končni odločitvi o namestitvi se je po možnosti treba pred morebitno predajo pogovoriti s prosilcem in njegovim skrbnikom, pri čemer je treba upoštevati osebne okoliščine prosilca.

Če država članica zagotavlja nastanitev družinam, mora sprejeti ustrezne ukrepe (in pri tem kolikor je najbolj mogoče pridobiti soglasje prosilca), da se ohrani enotnost družine za družinske člane, ki so navzoči na njenem ozemlju ⁽¹⁸¹⁾.

Tudi če je v nacionalnih sistemih omogočeno, da se materialni pogoji za sprejem v nekaterih okoliščinah omejijo ali ukinejo, morajo države članice vedno zagotoviti življenjski standard, ki upošteva prosilce s posebnimi potrebami glede sprejema in največjo korist otroka ⁽¹⁸²⁾.

V gradnikih 9 in 10 Skupnega izvedbenega načrta Evropske komisije za pakt o migracijah in azilu ⁽¹⁸³⁾ je poudarjen pomen okrepljenega spremljanja temeljnih pravic, da se zagotovijo učinkoviti postopki, hkrati pa zavarujejo človekovo dostojanstvo ter resnična in učinkovita pravica do azila – tudi za najbolj ranljive skupine, kot so otroci – ter prizadevanja držav članic za integracijo in vključevanje te skupine prebivalstva.

V direktivi o pogojih za sprejem iz leta 2024 je opozorjeno tudi na sporočilo Komisije o zaščiti otrok pri migracijah ⁽¹⁸⁴⁾, v katerem je ponovno poudarjeno, da so otroci izpostavljeni večjim tveganjem, če potujejo brez spremstva ali si delijo prenatrpane prostore z odraslimi, s katerimi niso v sorodu. V sporočilu je poudarjena potreba po jasnih postopkih za preprečevanje izginotij otrok in ukrepanje v takšnih primerih, vključno s takojšnjim obveščanjem policije. Zaščita otrok pri migracijah je temeljna obveznost, ki izhaja iz vrednot EU in prava EU, tudi iz Listino EU o temeljnih pravicah in mednarodnih standardov na področju otrokovih pravic.

Nazadnje, ko se otroku dodeljuje nastanitev, bi morali organi upoštevati dejavnike, kot so enotnost družine, jezikovne in komunikacijske potrebe, dostopnost šol, starost in zrelost,

⁽¹⁸⁰⁾ Glejte publikacijo agencije EUAA, *Mapping Report on Transitioning into Adulthood: Improving the transition experience for applicants for international protection* (Poročilo o pregledu prehoda v odraslost: izboljšanje izkušenj s preходом za prosilce za mednarodno zaščito), februar 2026, <https://www.euaa.europa.eu/publications/mapping-report-transitioning-adulthood>.

⁽¹⁸¹⁾ Člen 14 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽¹⁸²⁾ Te okoliščine lahko vključujejo položaje, v katerih prosilec ne sodeluje s pristojnimi organi, ne upošteva določenih postopkovnih zahtev, je resno ali večkrat kršil pravila nastanitvenega centra ali se je v nastanitvenem centru vedel nasilno ali grozil. (uvodna izjava 62 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024).

⁽¹⁸³⁾ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Skupni izvedbeni načrt za pakt o migracijah in azilu, COM/2024/251 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2024:251:FIN>.

⁽¹⁸⁴⁾ Evropska komisija, *Zaščita otrok pri migracijah*, glejte opombo 5.



invalidnost ali motnje ter zdravstvene potrebe (npr. bližina za zdravljenje kroničnih bolezni). Cilj je podpreti prilagajanje, varnost in neprekinjeno oskrbo.

6.2.1. Nastanitev, zdravje in izobraževanje

Vodilo pri **odločanju o nastanitvi** za otroke bi morali biti načeli **največje koristi otroka** in enotnosti družine ⁽¹⁸⁵⁾. Če je za otroka največja korist in če sam s tem soglaša, ga je treba nastaniti skupaj s starši, odraslo osebo, ki je zanj odgovorna, ali njegovimi neporočenimi mladoletnimi brati in sestrami ⁽¹⁸⁶⁾.

Objekte je treba prilagoditi potrebam otrok ter podpirati njihovo fizično in čustveno oskrbo. Otroci morajo imeti dostop do **dejavnosti na prostem** ter do pristočasnih dejavnosti, igre in rekreativnih dejavnosti, **primernih njihovi starosti** ⁽¹⁸⁷⁾. Kadar so otroci nastanjeni v mešanih centrih skupaj z odraslimi, so potrebni dodatni varnostni ukrepi, vključno z varnimi prostori in ustreznimi sanitarijami, da se zaščitijo otroci in matere ⁽¹⁸⁸⁾.

Otroci morajo biti deležni enakega zdravstvenega varstva kot otroci, ki so državljani zadevne države ⁽¹⁸⁹⁾. Države članice morajo otrokom, ki so bili žrtve zlorabe, zanemarjanja, izkoriščanja, mučenja ali oboroženega spopada, zagotoviti pravočasen dostop do rehabilitacijskih storitev, ustrezno zdravljenje duševnih težav in strokovnega svetovanja. Da bo podpora učinkovita in prilagojena posamezniku, je za to potrebno, da so na voljo ustrezno usposobljeni strokovnjaki ⁽¹⁹⁰⁾.

Zdravje in dobrobit otrok sta večplastna in ju je treba razumeti celostno, vključno s čustveno dobrobitjo, družbenim udejstvovanjem in pripadnostjo ter razvojem veščin in delovanja. To poudarja pomen izobraževanja, interakcije med vrstniki ter otrokom prijaznih prostorov ⁽¹⁹¹⁾.

V direktivi o pogojih za sprejem iz leta 2024 je poudarjena tudi **otrokova pravica do izobraževanja**. Izobraževanje otrok v okviru sistema za sprejem bi moralo biti:

- pod enakimi pogoji kot za državljane zadevne države članice;
- vključeno v izobraževanje, ki so ga deležni državljani zadevne države članice;
- enake kakovosti kot tisto, ki je na voljo državljanom te države članice;
- neprekinjeno (dokler se ne izvrši ukrep izгона, če je to ustrezno) ⁽¹⁹²⁾.

Dostop otrok do izobraževanja mora biti v skladu z naslednjim.

⁽¹⁸⁵⁾ Uvodna izjava 35 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽¹⁸⁶⁾ Člen 7(3), člen 14 in člen 26(5) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽¹⁸⁷⁾ Člen 26(3) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽¹⁸⁸⁾ Uvodna izjava 41 in člen 20(5) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽¹⁸⁹⁾ Člen 22(2) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽¹⁹⁰⁾ Člen 26(4) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽¹⁹¹⁾ Glejte poglavje Unaccompanied children (Otroci brez spremstva) v publikaciji agencije EUAA, [Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection: Part II](#) (Smernice o duševnem zdravju in dobrem počutju prosilcev za mednarodno zaščito: del II), 2024, glejte opombo [84](#).

⁽¹⁹²⁾ Uvodna izjava 48 in člen 16(1) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.



- Odobriti se mora čim prej, najpozneje pa v dveh mesecih od dneva vložitve prošnje za mednarodno zaščito.
- Zagotovljeno mora biti v okviru splošnega izobraževalnega sistema. Države članice lahko kot začasen ukrep in za največ en mesec zagotovijo izobraževanje zunaj splošnega izobraževalnega sistema, kadar dostop do splošnega izobraževalnega sistema zaradi posebnih okoliščin v državi članici ali posebnih razmer otroka ni mogoč takoj ⁽¹⁹³⁾.
- Ponujen mora biti pripravljalni pouk, vključno z jezikovnim poukom, da se otrokom olajša dostop do splošnega izobraževalnega sistema in njihovo sodelovanje v njem ⁽¹⁹⁴⁾.
- Vključevati mora dostop do šolskih gradiv ⁽¹⁹⁵⁾.

6.3. Dodatni zaščitni ukrepi za otroke brez spremstva pri sprejemu

Največjo korist otroka na ozemlju EU zagotavljajo organi, ki jim pomaga skrbnik, ki otroka zastopa in mu pomaga ter – kadar je to primerno – lahko tudi deluje v njegovem imenu ⁽¹⁹⁶⁾.

V skladu z drugimi instrumenti pakta ⁽¹⁹⁷⁾ je v direktivi o pogojih za sprejem iz leta 2024 določeno, da morajo države članice, kadar otrok brez spremstva zaprosi za mednarodno zaščito, imenovati osebo, primerno za začasno zastopanje mladoletnika ⁽¹⁹⁸⁾, dokler se ne imenuje skrbnik. Ta oseba je lahko zaposleni v nastanitvenem centru, zavodu za varstvo otrok, centru za socialno delo ali drugi zadevni organizaciji, določeni za opravljanje nalog zastopnika ⁽¹⁹⁹⁾, če izpolnjuje zahteve, opisane v nadaljevanju.

Tudi otroka je treba obvestiti, da je bila taka oseba imenovana, osebo, primerno za začasno zastopanje, pa je treba obvestiti o upoštevnih dejstvih v zvezi z otrokom ⁽²⁰⁰⁾.

Skrbnik mora biti imenovan v 15 delovnih dneh, v izjemnih okoliščinah pa je možen 10-dnevni odlog ⁽²⁰¹⁾. Oseba, primerna za začasno zastopanje, in skrbnik je lahko ista oseba ⁽²⁰²⁾.

Oseba, primerna za začasno zastopanje, mora upoštevati enaka merila in pogoje, kot so v direktivi o pogojih za sprejem iz leta 2024 določeni za stalnega skrbnika, in sicer:

⁽¹⁹³⁾ Člen 16(2) in (3) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽¹⁹⁴⁾ Člen 16(2) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽¹⁹⁵⁾ Člen 26(3) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽¹⁹⁶⁾ Uvodna izjava 43 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽¹⁹⁷⁾ Člen 23(2) uredbe o azilnem postopku.

⁽¹⁹⁸⁾ Člen 27(1) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽¹⁹⁹⁾ Uvodna izjava 45 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽²⁰⁰⁾ Člen 27(2) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽²⁰¹⁾ Člen 27(1) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽²⁰²⁾ Uvodna izjava 25 uredbe o preverjanju.



- biti mora fizična oseba, ne glede na to, da je bila morda uradno imenovana organizacija ⁽²⁰³⁾;
- ne sme biti zabeležena v kazenski evidenci v zvezi s kaznivi dejanski ali prekrški nad otroki, kar bi vzbujalo resne dvome o njeni sposobnosti za prevzem odgovornosti za mladoletnike ⁽²⁰⁴⁾;
- imeti mora potrebne veščine in strokovno znanje, tudi glede obravnave in posebnih potreb mladoletnikov, da lahko zastopa otroka brez spremstva, mu pomaga in nastopa v njegovem imenu, da se zaščita največja korist in splošna dobrobit tega otroka ⁽²⁰⁵⁾;
- opraviti mora začetno in stalno ustrezno usposabljanje v zvezi s pravicami in potrebami mladoletnikov, tudi tistimi, ki so povezane z vsemi veljavnimi standardi za zaščito otrok ⁽²⁰⁶⁾;
- sposobna mora biti učinkovito opravljati svoje naloge ⁽²⁰⁷⁾, kar zahteva, da ji je dodeljeno sorazmerno in omejeno število otrok brez spremstva (v običajnih okoliščinah do 30 ⁽²⁰⁸⁾), ki se v primeru nesorazmernega števila prošelj otrok brez spremstva poveča na 50 ⁽²⁰⁹⁾;
- spoštovati mora pravila o tajnosti ⁽²¹⁰⁾;
- pri njej ne sme obstajati navzkrižje interesov glede na interese dodeljenega otroka ⁽²¹¹⁾.

Skrbnik (ali oseba, primerna za začasno zastopanje) s tem, ko otroku nudi podporo, ga zastopa in deluje v njegovem imenu ter v skladu z nacionalnim pravom, zagotovi, da lahko otrok uživa pravice, do katerih je upravičen, kar posledično zagotavlja največjo korist otroka ⁽²¹²⁾.

Skrbnik (ali oseba, primerna za začasno zastopanje) ⁽²¹³⁾ mora tudi:

- biti prisoten, ko otrok prejme informacije (najpozneje tri dni po podaji prošnje) o pogojih za sprejem, organizacijah/skupinah, ki nudijo pravno pomoč in zastopanje, organizacijah, ki bi mu lahko pomagale ali ga obvestile o razpoložljivih pogojih za sprejem, vključno z zdravstvenim varstvom ⁽²¹⁴⁾, da lahko pojasni informacije, ki jih prejme mladoletnik brez spremstva ⁽²¹⁵⁾;

⁽²⁰³⁾ Člen 27(3) in člen 27(7) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽²⁰⁴⁾ Člen 26(6) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽²⁰⁵⁾ Člen 2, točka (13), direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽²⁰⁶⁾ Člen 26(6) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽²⁰⁷⁾ Glejte tudi publikacijo Sveta Evrope, *Recommendation CM/Rec(2019)11 of the Committee of Ministers to member States on effective guardianship for unaccompanied and separated children in the context of migration* (Priporočilo CM/Rec(2019)11 Odbora ministrov državam članicam o učinkovitem skrbništvu nad otroki brez spremstva in ločenimi otroki v okviru migracij), 2019, <https://rm.coe.int/0900001680993db7>, v katerem je poudarjeno, da je treba skrbnikom dodeliti obvladljivo število zadev, da se učinkovito zaščiti največja korist otroka.

⁽²⁰⁸⁾ Člen 27(7) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽²⁰⁹⁾ Člen 27(1) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽²¹⁰⁾ Člen 26(6) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽²¹¹⁾ Člen 27(2) in (6) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽²¹²⁾ Uvodna izjava 43 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽²¹³⁾ Več informacij bo na voljo v prihodnji posodobljeni različici *priročnika o skrbništvu* agencije FRA (trenutna različica je na voljo na naslovu <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/guardianship-systems-children-deprived-parental-care-european-union-summary>).

⁽²¹⁴⁾ Člen 5(2) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽²¹⁵⁾ Uvodna izjava 43 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.



- sodelovati s pristojnimi organi, da se mladoletniku brez spremstva zagotovi takojšen dostop do ustreznih materialnih pogojev za sprejem in zdravstvene oskrbe ⁽²¹⁶⁾;
- prispevati k ugotavljanju otrokovih posebnih potreb glede sprejema med posamično presojo posebnih potreb, ki jo izvede država članica ⁽²¹⁷⁾.

Poleg tega je v direktivi o pogojih za sprejem iz leta 2024 navedeno, da je treba pri namestitvi otroka upoštevati največjo korist otroka brez spremstva ⁽²¹⁸⁾. Mladoletnik brez spremstva se lahko nastani pri odraslem sorodniku, v rejniški družini, v nastanitvenih centrih, specializiranih za storitve za otroke, ali v drugih nastanitvenih objektih, prilagojenih otrokovim potrebam. V nekaterih izjemnih primerih so otroci brez spremstva, starejši od 16 let, lahko nameščeni v nastanitvenih centrih za odrasle ⁽²¹⁹⁾. Glede na velika tveganja, povezana z namestitvijo otrok v objekte za odrasle, morajo organi ob takšni odločitvi, preden se izvede namestitvev, opraviti temeljito oceno, v kateri ugotovijo, da to dejansko ne bo negativno vplivalo na dobrobit otroka in da bo zagotovljena njegova največja korist.

Število sprememb bivališča je treba čim bolj zmanjšati ⁽²²⁰⁾ v skladu z načeli stabilnosti in neprekinjenosti oskrbe ⁽²²¹⁾. Skrbnik mora biti vključen v vse odločitve o razporeditvi in razporeditvi dodelitvi, vključno s tem, da sorojenci ostanejo skupaj, kadar je to v največjo korist otroka. Skrbniki so podvrženi nadzoru in rednim pregledom ⁽²²²⁾, otroci pa imajo pravico vložiti pritožbo, če zastopstvo ni ustrezno ⁽²²³⁾. Skrbnike je treba menjati redko, vendar je spremembe treba po potrebi izvesti, zlasti če se naloge ne izvajajo ustrezno ⁽²²⁴⁾.



Primeri – Uporaba največje koristi otroka pri sprejemu

Primer 1 – Alternativne oblike izobraževanja do vključitve v redno šolanje

13-letni otrok, ki živi v sprejemnem objektu, se ne more takoj vključiti v splošni izobraževalni sistem zaradi velikih vrzeli v šolanju in ker le omejeno zna jezik države gostiteljice.

- Organi za sprejem in izobraževanje proučijo otrokovo izobrazbeno ozadje in učne potrebe.
- Uvedejo sečasne alternative v izobraževanju, med drugim s pripravljalnimi tečaji in jezikovno podporo, za največ en mesec.
- Po potrebi so za odpravo vrzeli v izobraževanju otroka na voljo programi pospešenega učenja ali premostitve, ki se lahko nadaljujejo tudi po začetnem enomesečnem obdobju. V vsakem primeru se vpis v sistem splošnega izobraževanja zagotovi najpozneje en mesec po prihodu, hkrati pa se nadaljujejo tudi podporni

⁽²¹⁶⁾ Uvodna izjava 43 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽²¹⁷⁾ Člen 25(1) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽²¹⁸⁾ Uvodna izjava 35 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽²¹⁹⁾ Člen 27(9) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽²²⁰⁾ Člen 27(9) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽²²¹⁾ Člen 26(2) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽²²²⁾ Člen 27(8) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽²²³⁾ Člen 27(8) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽²²⁴⁾ Člen 27(6) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.



ukrepi. Otrok ima na voljo učno gradivo in podporo za sodelovanje v izobraževalnih dejavnostih, primernih njegovi starosti.

- Redno se spremlja otrokov napredek, da bi se čim prej vključil v sistem splošnega izobraževanja.

Uporaba največje koristi otroka: zagotavljanje kontinuitete učenja, podpora kognitivnemu in socialnemu razvoju otroka ter preprečevanje dolgotrajne izključenosti pri izobraževanju, hkrati pa spodbujanje pravočasne vključitve v redno izobraževanje.

Primer 2 – Sodelovanje skrbnika pri spremembi nastanitve otrok

16-letni otrok brez spremstva že več mesecev živi v sprejemnem objektu. Organi razmišljajo o premestitvi otroka v drug center zaradi omejenih zmogljivosti.

- Preden se sprejme katera koli odločitev, se posvetujejo s skrbnikom in ga vključijo v ugotavljanje starosti.
- Otrokovo mnenje se pridobi na način, primeren njegovi starosti, in se ustrezno upošteva.
- Prouči se morebitni vpliv selitve na otrokovo dobrobit, izobraževanje, zdravstveno oskrbo in obstoječe podporne mreže.
- Ugotovi se, da otrok hodi v šolo in je deležen psihosocialne podpore v bližini trenutnega objekta.
- Organi sklenejo, da bi premestitev ogrozila stabilnost otroka in neprekinjenost oskrbe.
- Otrok ostane v trenutni namestitvi, sočasno pa se proučujejo alternativne rešitve glede zmogljivosti.

Uporaba največje koristi otroka: stabilnost, neprekinjena oskrba in čustvena dobrobit otroka pretehtajo nad upravno priročnostjo, s čimer se zagotovi, da odločitve, ki vplivajo na pogoje za sprejem, podpirajo otrokov dolgoročni razvoj.



Evropska komisija v sporočilu o zaščiti otrok pri migracijah ⁽²²⁵⁾ države članice spodbuja tudi, naj:

- zagotovijo, da se ob prihodu opravijo individualne ocene ranljivosti in potreb otrok, prilagojene spolu in starosti otroka, ter da se njihovi rezultati upoštevajo v vseh nadaljnjih postopkih;
- vsem otrokom zagotovijo pravočasen dostop do zdravstvenega varstva (vključno s preventivnim zdravstvenim varstvom) in psihosocialne podpore, pa tudi do vključujočih oblik formalnega izobraževanja, ne glede na status otroka in/ali njegovih staršev;
- zagotovijo, da so na voljo številne alternativne možnosti za oskrbo otrok brez spremstva, tudi rejništvo in družinska oskrba;

⁽²²⁵⁾ Evropska komisija, [Zaščita otrok pri migracijah](#), glejte opombo 5.



- vključijo politike za zaščito otrok v vse objekte za sprejem, ki sprejemajo otroke, vključno z imenovanjem odgovorne osebe za zaščito otrok;
- zagotovijo in spremljajo razpoložljivost ter dostopnost izvedljivih nadomestnih rešitev upravnemu pridržanju otrok pri migracijah;
- zagotovijo, da je vzpostavljen ustrezen in učinkovit sistem spremljanja v zvezi s sprejemom otrok pri migracijah.



Agencija EUAA, *Operational Standards and Indicators on Reception including Vulnerability-related Aspects (Operativni standardi in kazalniki na področju sprejema, vključno z vidiki, povezanimi z ranljivostjo)*, marec 2026, <https://www.euaa.europa.eu/publications/operational-standards-indicators-reception-including-vulnerability-aspects>.

6.4. Pridržanje in alternative pridržanju

V skladu s poročilom agencije EUAA o azilu za leto 2025 ⁽²²⁶⁾ pridržanje otrok v državah EU+ še vedno močno vzbuja skrb. V zakonodaji EU je jasno določeno, da praviloma **otroci ne smejo biti pridržani** ⁽²²⁷⁾. Pridržanje otrok je dovoljeno le, če se ugotovi, da je v njihovo največjo korist, in kot **zadnja možnost**, v izjemnih okoliščinah za najkrajše možno obdobje in če ni mogoče učinkovito uporabiti drugih manj prisilnih alternativnih ukrepov ⁽²²⁸⁾.

Poleg tega je v direktivi o pogojih za sprejem iz leta 2024 poudarjeno, da morajo države članice pri obravnavanju položajev, v katere so vključeni otroci, upoštevati smernice Odbora ZN za otrokove pravice ⁽²²⁹⁾. V pravnem okviru je poudarjeno, da je treba otroke vedno nastaniti v **ustreznih, otrokom primernih okoljih**, po možnosti **v objektih brez odvzema prostosti in znotraj skupnosti**. Države članice so dolžne zagotoviti, da je otrokom, tudi otrokom brez spremstva in družinam z otroki, na voljo in dostopen **širok nabor učinkovitih in dostopnih alternativ pridržanju** ⁽²³⁰⁾.

Kadar je treba izvršiti pridržanje, je **najprimernejši pristop skupna nastanitev družine**, pri čemer je treba zagotoviti, da se vsi zaščitni ukrepi, določeni v direktivi o pogojih za sprejem iz leta 2024, v celoti upoštevajo tako za otroka kot za člana njegove družine. **Kadar skupna**

⁽²²⁶⁾ Agencija EUAA, *Poročilo o azilu za leto 2025: Povzetek*, junij 2025, <https://www.euaa.europa.eu/publications/asylum-report-2025-executive-summary>.

⁽²²⁷⁾ Obstaja široko mednarodno soglasje (npr. Odbora ZN za otrokove pravice, Odbora za varstvo pravic vseh delavcev migrantov in članov njihovih družin ter delovne skupine ZN za samovoljna pridržanja) o tem, da otroci ne bi smeli biti pridržani za namene, povezane s priseljevanjem, ne glede na svoj pravni/migracijski položaj ali pravni/migracijski položaj svojih staršev, in da pridržanje nikoli ni v njihovo korist. Škodljivi učinki pridržanja na otroke so dobro dokumentirani in nesporni. Ne glede na trajanje in razmere, v katerih so otroci pridržani, lahko pridržanje močno in negativno vpliva na otrokovo zdravje in razvoj.

⁽²²⁸⁾ Uvodna izjava 40 in člen 13(2) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽²²⁹⁾ V uvodni izjavi 40 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024 je navedeno, da „[...] bi morale države članice upoštevati Newyorško deklaracijo o beguncih in migrantih z dne 19. septembra 2016, upoštevne veljavne usmeritve organa Združenih narodov za spremljanje Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah iz leta 1989 ter upoštevno sodno prakso“.

⁽²³⁰⁾ Uvodna izjava 40 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.



nastanitev ni mogoča in za družino ni mogoče uporabiti alternativ pridržanju, **je treba zagotoviti redne in smiselne stike med pridržanim družinskim članom in otrokom**, kar vključuje obiske v objektih, ki niso namenjeni pridržanju.

Vsakršen odvzem prostosti, ki zadeva otroke, bodisi v obliki skupne nastanitve bodisi na drug način, se mora uporabiti **izključno kot zadnja možnost**, za **čim krajše obdobje** ter v strogi skladnosti z **največjo koristjo otroka**.

Če se uporabi pridržanje, je treba otroke brez spremstva nastaniti v objektih, ki so posebej prilagojeni otrokom in ločeni od odraslih ter v katerih dela usposobljeno osebje, sposobno varovati otrokove pravice in zadovoljiti njihove posebne potrebe ⁽²³¹⁾. Vsi zaščitni ukrepi, ki veljajo za pridržane prosilce in pridržane otroke, veljajo enako tudi za otroke brez spremstva ⁽²³²⁾.

Če teh zaščitnih ukrepov v priporu ni mogoče zagotoviti, se otrok ne sme pridržati ali pa ga je treba **nemudoma izpustiti** in namestiti v ustrezno nastanitev.

Vloga ugotavljanja največje otrokove koristi, nujnosti in sorazmernosti

Vsaka odločitev v zvezi s pridržanjem otroka mora temeljiti na individualiziranem ugotavljanju največje otrokove koristi. Ugotavljanje največje otrokove koristi ne nadomešča pravnih preizkusov nujnosti in sorazmernosti, temveč ju dopolnjuje in zagotavlja, da je dobrobit otroka glavno vodilo pri ugotavljanju, ali je pridržanje v konkretnem primeru zakonito in upravičeno.

Preizkus nujnosti od organov zahteva, da ocenijo, ali je pridržanje nujno potrebno in ali načrtovanih ciljev ni mogoče doseči z manj omejujočimi ukrepi. Organi morajo ugotoviti, da ni nobenih izvedljivih alternativ – kot so nastanitev v lokalni skupnosti ali druge rešitve brez odvzema prostosti.

Pri **preizkusu sorazmernosti** je treba oceniti, ali škoda, ki jo povzroči pridržanje, presega morebitno korist. To vključuje oceno verjetnega vpliva pridržanja na otrokovo telesno zdravje, psihološko dobro počutje, čustveni razvoj in splošno dobrobit. Če je mogoče iste cilje doseči z manj škodljivimi sredstvi, pridržanja ni mogoče šteti za sorazmerno in se mu je treba izogniti.

⁽²³¹⁾ Člen 13(3) direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024.

⁽²³²⁾ Člen 12 in člen 13 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024, in sicer: najkrajše možno obdobje, prepoved uporabe objektov za prestajanje zaporne kazni, dostop do površin na prostem, posebna pozornost zdravju in duševnemu zdravju, pravica do izobraževanja, priložnosti dejavnosti, primerne njihovi starosti, ločitev moških in žensk, možnost za srečanje s predstavniki UNHCR, družinskimi člani, pravnimi svetovalci in nevladnimi organizacijami ob spoštovanju zasebnosti ter učinkovit dostop do pravnih sredstev.





Agencija EUAA, Smernice o alternativah pridržanju, 2024 <https://www.euaa.europa.eu/publications/guidelines-alternatives-detention>

Vodnik vsebuje smernice za opredelitev, določitev, odločanje, izvajanje, pregled in končanje alternativ pridržanju ter posebne vidike, ki jih je treba upoštevati v zvezi z njihovo uporabo v okviru **postopka na meji**.

Določbe za razporeditev prosilcev na geografsko območje in omejitve svobode gibanja so vsebovane v členih 8 in 9 direktive o pogojih za sprejem (2024). Te določbe **niso** neposredno povezane s pridržanjem. Opisujejo način, na katerega države članice upravljajo svoje sisteme za sprejem. Čeprav bi se lahko v praksi alternative pridržanju in omejitve svobode gibanja na podlagi člena 9 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024 nekoliko prekrivale, je **ključno merilo, ki ga je treba upoštevati, to, da se alternative pridržanju uporabijo le, če obstaja legitimen razlog za pridržanje** (glejte smernico 1).

Omejitve svobode gibanja na podlagi člena 9 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024 so **avtonomni ukrepi**, ne pa alternativa pridržanju. Čeprav ni potrebe po razlogu za pridržanje, je pri uporabi omejitev svobode gibanja še vedno **potrebna posamezna odločitev**.



Pomnite!

Preden organi otroka pridržijo, **morajo** vedno upoštevati strukturiran postopek ocenjevanja, ki temelji na pravicah, in izvesti naslednje korake.

- **Preveriti je treba obstoj zakonitih razlogov za pridržanje** ⁽²³³⁾ v skladu z veljavnimi pravnimi standardi.
- **Najprej je treba preučiti vse alternative, ki ne vključujejo odvzema prostosti** (npr. namestitve v lokalni skupnosti, združitev z družino, rejništvo, namenske sprejemne centre). Če so alternative izvedljiva rešitev, se pridržanje **ne** sme uporabiti
- Zagotoviti je treba, da se pridržanje uporabi zgolj kot **zadnja možnost**. **Oceniti je treba, ali je pridržanje resnično potrebno** ali pa je mogoče uporabiti manj omejujoče alternative (npr. namestitve v lokalni skupnosti, rejništvo, skrbništvo) ter ali bi pridržanje povzročilo škodo, ki bi presegla predvidene koristi. Če se uporabijo alternativne rešitve, morajo biti tudi te nujne in sorazmerne ter upoštevati vpliv vseh ukrepov skupaj na otroka.
- V primeru, ko se uporabi pridržanje, mora biti to **nujno potrebno, sorazmerno** in trajati čim krajši čas, obenem pa je treba zagotoviti dobrobit otroka.
- **Opredeliti je treba tveganja**, kot so trgovina z ljudmi, nasilje, izkoriščanje, invalidnost, resne težave z duševnim zdravjem in samopoškodovanje, ki jim bo treba nameniti dodatno pozornost in podporo.

⁽²³³⁾ Za otroke se pridržanje lahko uporabi: (a) v primeru mladoletnikov s spremstvom, če je mladoletnikov starš ali običajni skrbnik pridržan, ali (b) v primeru mladoletnikov brez spremstva, kadar se s pridržanjem zaščiti mladoletnika (člen 13 direktive o pogojih za sprejem iz leta 2024).



- **Ugotoviti je treba zdravstveno stanje, težave z duševnim zdravjem**, stisko, povezano s travmo, ter zagotoviti dostop do obravnave duševnih težav, podpore po travmatski izkušnji in zdravstvenih storitev.
- **Oceniti je treba vrsto nastanitve**, prenatrpanost, higieno, dostopnost ter ali je objekt prilagojen otrokom, ločen od odraslih in razdeljen po spolu, ter ali ga upravlja usposobljeno osebje.
- **Zagotoviti je treba, da ima otrok skrbnika**, pravnega zastopnika in **dostop do informacij** o svojih pravicah.
- Redno je treba **preverjati, ali je nadaljnje pridržanje še vedno potrebno ali pa obstaja alternativa pridržanju**, ter pri tem dokumentirati njegove posledice. Še naprej je treba ocenjevati uporabo **možnih alternativ pridržanju**. Zlasti kadar se ugotovijo ranljivosti in druge posebne potrebe, npr. tveganje za trgovino z ljudmi, zdravstvene potrebe ali psihološke težave, je treba potrebe po namestitvi ustrezno **prilagoditi**, prosilca pa namestiti v primerno nastanitev.
- Poskrbeti je treba, da otrok **razume svojo pravico do izpodbijanja pridržanja ter alternativ pridržanju**.
- Zagotoviti je treba **sodni nadzor ter dostop do brezplačne pravne pomoči in zastopanja** za otroka.
- Poskrbeti je treba za **neprekinjeno psihološko in zdravstveno podporo**, da se zmanjša škoda.
- Zagotoviti je treba **dostop do izobraževanja, zdravstvenega varstva in rekreativnih dejavnosti** znotraj objekta.
- Takoj ko **ni več razlogov za pridržanje, je treba otroka nemudoma izpustiti v varno okolje brez odvzema prostosti**. V primeru **alternative pridržanju** je treba oceniti, kaj je v največjo korist otroka in ali je potrebna sprememba bivalnega okolja.
- Spremljati je treba otrokovo **dobro počutje po pridržanju/po alternativni pridržanju**, da se zmanjša dolgoročna škoda.
- Po potrebi je treba poskrbeti za **psihosocialno podporo in storitve ponovnega vključevanja**. Redno je treba **posodabljati [obrazec za ugotavljanje največje otrokove koristi](#)**, saj se razmere spreminjajo.



Priloge

Priloga I – Osebni razgovor za azil z otrokom



Kako voditi osebni razgovor ob upoštevanju največje koristi otroka ⁽²³⁴⁾

Priprava na razgovor: priprava je ključna za zagotovitev, da je postopek razgovora za azil dostopen, spoštljiv in v skladu z največjo koristjo otroka. V skladu z obveznostmi posredovanja informacij iz uredbe o azilnem postopku je treba otroke na način, ki ga lahko razumejo, obvestiti o namenu osebnega razgovora, posameznih korakov ter vlogah prisotnih oseb. Skrbniki ter, kadar je to upošteveno, pravni svetovalci in pravni zastopniki/odvetniki imajo pomembno vlogo pri obveščanju in pripravi otroka na razgovor, med drugim tako, da mu v jeziku, ki je primeren njegovi starosti in upošteva kulturne razlike, pojasnijo postopek, njegove pravice in obveznosti ter kaj lahko pričakuje med razgovorom. Informacije se lahko po potrebi posredujejo v okviru predhodnih informativnih sestankov, skupinskih informativnih srečanj ali svetovalnih sestankov. V skladu z dobro prakso bi moral organ za presojo pred začetkom osebnega razgovora preveriti, ali je bil otrok ustrezno obveščen in ali je razumel namen razgovora ter svoje pravice in obveznosti. Te informacije se lahko posredujejo pred razgovorom ali na začetku osebnega razgovora. Skrbniki morajo biti vključeni v celoten postopek, da so otroku v podporo, omogočajo njegovo učinkovito sodelovanje ter zagotovijo varovanje njegovih pravic in njegove največje koristi.

Ustvarjanje varnega in ugodnega okolja: fizično in čustveno okolje razgovora lahko pomembno vpliva na otrokovo sposobnost, da učinkovito sodeluje. Razgovori morajo potekati v okolju, ki otroka ne straši in mu je prijazno ⁽²³⁵⁾ ter ki je zasnovano tako, da zmanjša tesnobo in okrepi občutek varnosti. Redno je treba ponuditi odmore, da se upoštevajo čustvene in fizične potrebe otroka ter se tako zagotovi, da otrok zaradi trajanja razgovora ni preobremenjen.

Prilagajanje komunikacije: učinkovita komunikacija je ključna za razgovor, ki je prilagojen otroku. Organi morajo uporabljati preprost in jasen jezik ter se izogibati pravnemu žargonu ali zapleteni terminologiji. Alternativne oblike izražanja, kot so risanje ali pripovedovanje zgodb, lahko mlajšim otrokom pomagajo, da lažje izrazijo svoje izkušnje. Tolmači morajo biti usposobljeni za komunikacijo, prilagojeno otrokom, ter biti dovzetni za kulturne razlike, da lahko učinkovito premostijo jezikovne ovire. Za zagotavljanje otrokovih pravic je ključno, da otrok razume vprašanja in se počuti slišane.

⁽²³⁴⁾ Za podrobnejše informacije glejte UNHCR, *Technical Guide: Child Friendly procedures* (Tehnični priročnik: otrokom prijazni postopki), 2021, <https://www.refworld.org/policy/opguidance/unhcr/2021/en/124121>, zlasti poglavje 3.

⁽²³⁵⁾ Za več informacij glejte poglavje 7 publikacije IOM, *Working with migrant children at the borders of the European union* (Delovanje z migrantskimi otroki na mejah Evropske unije, Islandije, Norveške, Švice in Združenega kraljestva – Priročnik za delavce na terenu), 2023, <https://eca.iom.int/sites/g/files/tmzbd1666/files/documents/2023-11/pub2022-040-el-working-with-migrant-children.pdf>.



Zadovoljevanje čustvenih in psiholoških potreb: otroci so morda doživeli travmo ali pretresljive dogodke, ki vplivajo na njihovo sposobnost, da se dosledno spomnijo informacij. Osebe, ki vodijo razgovor, bi se morale zavedati vpliva travme na spomin in komunikacijo ter ravnati podporno, da se prepreči ponovna travmatizacija. V stiku s psihologi ali strokovnjaki za zaščito otrok se lahko pridobijo dodatne informacije o otrokovih potrebah in čustvenem stanju, s čimer se zagotovi, da postopek razgovora prispeva k njegovemu splošnemu dobremu počutju.



Priloga II – Zaščitni ukrepi in odgovornost

Za zagotovitev pravičnosti, preglednosti in učinkovitosti azilnih sistemov ter sistemov za sprejem so nujni zaščitni ukrepi in mehanizmi odgovornosti. Z njimi se varujejo pravice posameznikov, zlasti ranljivih skupin, kot so otroci, hkrati pa se spodbuja zaupanje v postopke. Jasni standardi, neodvisen nadzor in redno spremljanje pomagajo preprečevati zlorabe, zagotavljajo doslednost in ohranjajo integriteto odločitev, ki vplivajo na življenja ljudi. S preglednim odločanjem, podprtim z jasno dokumentacijo in mehanizmi za pregled, je zagotovljeno, da so ukrepi dosledni in etični.

Neodvisen nadzor in spremljanje pomagata ohranjati skladnost s pravnimi standardi, s pristopi, osredotočenimi na otroka, pa je zagotovljeno, da je prednost dana njihovi največji koristi.

Poleg tega dostopni mehanizmi za povratne informacije in pritožbe posameznikom omogočajo, da izpodbijajo odločitve in ohranijo zaupanje v sistem.

Nenehna prizadevanja za krepitev zmogljivosti strokovnjakov še dodatno krepijo spoštovanje zaščitnih ukrepov in ukrepov za zagotavljanje odgovornosti.

Preglednica 1: Pregled glavnih vlog in ključnih ukrepov za izboljšanje odgovornosti

Akter	Vloga	Ključni ukrepi
Organi, pristojni za odločanje o azilu	Obravnavajo prošnje za mednarodno zaščito. Sprejemajo odločitve glede otrokove prošnje za mednarodno zaščito.	Zagotavljajo, da se azilni postopki otroku prijazni. Zagotavljajo, da se pri registraciji, razgovorih in sprejemanju odločitev daje prednost največji koristi otroka; razgovore vodijo na način, ki je prilagojen otrokovim potrebam; sodelujejo s skrbniki, službami za zaščito otrok in otrokom; opirajo se na dokaze, ki upoštevajo otrokove potrebe in ranljivosti. Pri ocenjevanju dokazov uporabljajo celosten pristop; poskrbijo, da je glavni dejavnik pri vseh odločitvah največja korist otroka; zagotavljajo pravočasna pisna obvestila, ki so primerna otrokovi starosti in prilagojena njegovi stopnji zrelosti; pri sporočanju odločitev uporabljajo otrokom prijazne oblike; usklajujejo se z zadevnimi organi, da so vključeni večdisciplinarni vidiki. Proaktivno sodelujejo z drugimi organi, da so vključene večdisciplinarne vsebine.



Akter	Vloga	Ključni ukrepi
Službe za zaščito otrok ali socialne službe	Ocenjujejo in obravnavajo otrokove potrebe, vključno s preprečevanjem tveganj in primerov zlorabe, izkoriščanja ali zanemarjanja.	Zagotavljajo takojšnjo pomoč; poskrbijo za varno nastanitev; obravnavajo potrebe otrok; usklajujejo celostni pristop k zaščiti otrok ⁽²³⁶⁾ . Redno pregledujejo zadeve in nadalje ukrepajo v skladu z individualnim načrtom zadeve.
Skrbnik/primerna oseba, ki začasno deluje kot zastopnik	Podpira otroke brez spremstva in se zavzema zanje; zagotavlja varstvo njihovih pravic.	Otroka podpira med azilnim postopkom; skrbi, da se upošteva njegovo mnenje in stopnja zrelosti. Ščiti največjo korist otroka. Udeležuje se programov usposabljanja za skrbnike ⁽²³⁷⁾ .
Pravni svetovalci/odvetniki	Pomagajo otrokom kmariti skozi azilni postopek.	Zagotavljajo pravno svetovanje, pravno pomoč in zastopanje. Otroku in skrbniku med pritožbami zagotavljajo stalno pravno pomoč ter ukrepajo glede morebitnih vrzeli pri zaščiti ali oskrbi otroka. Zagotavljajo, da so varovane otrokove pravice, da se upošteva njegovo mnenje in da se njegova zadeva učinkovito predstavi. Zagotavljajo brezplačno pravno pomoč. Sodelujejo s skrbniki, da se zagotovi, da so odločitve v skladu z največjo koristjo otroka; v vseh fazah postopka nudijo strokovno znanje s poudarkom na poznavanju otrok
Pravni svetovalec	Otrokom zagotavlja smernice in podporo pri razumevanju azilnega postopka in postopka sprejema, tudi glede njihovih pravic, obveznosti in možnih izidov, da se jim omogoči ozaveščeno sodelovanje in odločanje.	Otroku posreduje jasne informacije, primerne njegovi starosti, o azilnem postopku, tudi v zvezi z njegovimi pravicami v tem postopku, posameznimi fazami postopka in posledicami odločitev. Podpira otroka in njegovega skrbnika v različnih fazah azilnega postopka. Skrbi, da je soglasje otroka pridobljeno v skladu z zahtevami. Zagotavlja brezplačna individualna ali skupinska pravna svetovanja. Sodeluje s starši, službami za zaščito otrok in drugimi izvajalci storitev.

⁽²³⁶⁾ Glejte [Priporočilo Komisije \(EU\) 2024/1238](#) o razvoju in krepitvi integriranih sistemov za zaščito otrok v njihovo največjo korist (glejte opombo 6).

⁽²³⁷⁾ Za več informacij o krepitvi odgovornosti glejte European Guardian Network, *7 Standards of Guardianship* (Sedem standardov skrbništva), <https://www.egnetwork.eu/wp-content/uploads/2022/12/7-standards-of-guardianship-Infographic.pdf>.



Akter	Vloga	Ključni ukrepi
Izvajalci zdravstvenih storitev	Skrbijo za telesno in duševno zdravje otrok.	Zagotavljajo celovito zdravstveno oskrbo, vključno s podporo na področju duševnega zdravja in oskrbo pri travmah. Izvajajo zdravstvene preglede v podporo prošnjam za azil; zagotavljajo dostop do cepljenj in specializiranih zdravljenj. Vzpostavljajo partnerstva z lokalnimi izvajalci zdravstvenih storitev.
Organi, pristojni za izobraževanje	Spodbujajo izobraževanje, razvoj in vključevanje otroka.	Zagotavljajo dostop do vključujočega izobraževanja; nudijo jezikovno podporo, psihosocialno pomoč in prilagojene načrte za učenje; odpravljajo vrzeli v predhodnem izobraževanju.
Organi za sprejem	Zagotavljajo vsakodnevno podporo, vključno z nastanitvijo ter zadovoljevanjem drugih materialnih in nematerialnih potreb, pri tem pa upoštevajo primerne zaščitne ukrepe.	Pomagajo pri iskanju stanovanja, materialni pomoči in programih za vključevanje. Usklajujejo zagotavljanje nematerialnih pogojev za sprejem prek podpornih storitev, zagotavljajo specializirano podporo otrokom brez spremstva pri prehodu v stabilno življenjsko okolje; sodelujejo pri multidisciplinarnih ocenah.
Mednarodne organizacije in civilna družba	Zavzemajo se za pravice otrok v azilnem postopku in jih varujejo.	Zagotavljajo tehnično podporo državam članicam; spremljajo skladnost z mednarodnimi standardi in standardi EU. Zagotavljajo pravno svetovanje, programe za krepitev zmogljivosti in ozaveščanje za otroke in njihove skrbnike; zagotavljajo dostop do specializiranih virov.
Državni tožilci	Zagotavljajo varnost otroka.	V nekaterih državah EU+ državni tožilci nadzorujejo imenovanje skrbnikov. Državni tožilci imajo tudi pomembno vlogo pri preiskovanju kaznivih dejanj, storjenih proti otrokom, ali takih, ki vplivajo na otroke, vključno s prosilci za mednarodno zaščito. Njihova ključna odgovornost je zagotoviti, da se odločitve, ki vplivajo na otroke, sprejmejo v skladu z največjo koristjo otroka.



Akter	Vloga	Ključni ukrepi
Policija	Skrbi za varnost otroka, pri čemer upošteva starost, spol in raznolikost oseb, ki prihajajo. Zagotavlja informacije o dostopu do postopka in opravi napotitev tistih, ki izrazijo željo, da bi vložili prošnjo za azil.	Zagotavlja da se pri vseh štirih pregledih oziroma preverjanjih upošteva največja korist otroka: pri varnostnem preverjanju, preverjanju identitete, zdravstvenem pregledu in pregledu ranljivosti. Napoti otroka na takojšnjo pomoč in poskrbi, da bodo preglede opravili usposobljeni strokovnjaki s področja zaščite otrok. Uporablja otrokom prijazen jezik in ob ugotovitvi posebnih potreb ali prekrivajočih se ranljivosti poskrbi za napotitev k zadevnim organom. Poleg tega lahko policija v primeru združitve družine podpre ugotavljanje največje otrokove koristi z informacijami glede varnosti. Če obstajajo varnostna tveganja v zvezi z osebo, s katero bi se otrok združil, lahko policija označi te informacije. Policija je običajno vključena, ko se organizira predaja v odgovorno državo EU+ ali v državo premestitve. Policija je obveščena o datumu in uri predaje ter lahko otroku olajša dostop do letališča ali pa ga v redkih primerih tudi spremlja med predajo, če je to potrebno iz kakršnega koli posebnega razloga. Običajno se priporoča, da otroka med predajo spremlja skrbnik.



Priloga III – Pristop k ugotavljanju starosti, ki temelji na največji koristi otroka

Glavni namen tega je oceniti, kako je treba izvesti ugotavljanje starosti, da bo to v skladu z največjo koristjo otroka. V ta namen morajo organi:

- zbrati osnovne informacije, kot so razpoložljiva dokumentacija, osebne izjave in opažanja, da bi bolje razumeli položaj otroka, tudi njegovo starost, in
- upoštevati morebitne ugotovitve pregledov ranljivosti, kadar se ugotavljanje starosti izvaja v fazi preverjanja.



Ključni dejavniki, ki jih je treba upoštevati pri ugotavljanju starosti na način, ki je prilagojen otrokom

Tveganje za napačno razvrstitev. Oceniti je treba verjetnost za napačno razvrstitev otroka kot odraslega ali obratno ter posledice za njegov dostop do pravic in zaščite.

Čas ugotavljanja starosti. Ugotavljanje starosti je nujen korak, kadar glede starosti obstajajo utemeljeni dvomi. Organi morajo kljub temu presoditi, kdaj je najprimernejši čas za izvedbo postopka, pri čemer morajo upoštevati, ali je otrok fizično in čustveno sposoben, da v njem sodeluje. V primerih zelo nedavnih travmatičnih izkušenj (npr. brodolom) morajo organi najprej poskrbeti, da otrok, medtem ko pripravljajo ugotavljanje starosti, prejme vso potrebno zdravstveno in psihološko podporo. Ta pristop zagotavlja, da se ugotavljanje opravi čim prej – v 30-dnevnem roku – na način, ki varuje največjo korist otroka in zmanjša tveganje za škodo.

Dodatne podporne storitve. Za zmanjšanje stresa ali tesnobe lahko psihosocialna podpora pred postopkom ugotavljanja starosti, med njim in po njem pripomore ne le k temu, da se ohrani otrokovo dobro počutje, temveč tudi k spodbujanju njegove pripravljenosti na sodelovanje.

Uporaba alternativnih dokazov. Ugotoviti je treba, ali so podatki, ki se zbirajo v okviru postopka ugotavljanja starosti, resnično ključni ali pa bi zadostovali alternativni dokazi (kot so listine ali verodostojne izjave drugih oseb, na primer sorodnikov, staršev, prijateljev ali sopotnikov).

Potrebe postopka. Organi bi morali pri odločanju o potrebnosti ugotavljanja starosti oceniti, ali okoliščine zahtevajo takojšnjo razjasnitev glede otrokove starosti. To vključuje primere, v katerih še niso sprejete ključne odločitve, kot so namestitve v ustrezno nastanitev, primerno za otroka/domnevnega otroka, ali upravičenost do združitve družine, ali v katerih bi zamuda lahko negativno vplivala na dobrobit otroka ali njegov pravni status. Razmisliti morajo tudi o operativni izvedljivosti, tudi o časovnem okviru in možnosti, da rezultati niso dokončni.

- Če tveganja za otroka prevladajo nad postopkovnimi koristmi, se lahko odločitev odloži, osebo pa je treba obravnavati kot otroka.



- Če se ugotavljanje starosti ne opravi, je treba otroka obravnavati kot otroka, ki ima dostop do vseh s tem povezanih zaščitnih ukrepov in ugodnosti v okviru azilnega sistema.

Pristop, osredotočen na otroka. Kadar se šteje, da je ugotavljanje starosti potrebno, morajo organi zagotoviti, da je postopek organiziran in izveden na način, ki upošteva otrokove potrebe. Poleg tega morajo organi na podlagi tehtanja tveganj v okviru ugotavljanja največje otrokove koristi za namene ugotavljanja starosti prilagoditi pristop okoliščinam posameznega otroka. Odločitve morajo odražati načelo najmanjšega možnega posega, pri čemer je treba zagotoviti, da je (so) izbrana(-e) metoda(-e) za ugotavljanje starosti otroka sorazmerna(-e) in spoštuje(-jo) otrokovo dostojanstvo (npr. pregledi, ki vključujejo goloto ali preglede spolnih organov, ne smejo biti dovoljeni).

Zagotavljanje informacij. Skrbnik, pravni svetovalec in ocenjevalci morajo poskrbeti, da se otroku informacije o postopku zagotovijo na jasen in njegovi starosti primeren način. Otrok mora razumeti namen, uporabljene metode in morebitne izide ugotavljanja, tudi v zvezi s prošnjo za azil in tem, kako se pritožiti zoper odločbo.

Dokumentacija. Zagotoviti je treba preglednost v postopku odločanja ter omogočiti ponovni pregled odločitve, če se pojavijo nove informacije ali okoliščine.

Pritožba. Organi zagotovijo, da ima otrok, ki vloži prošnjo in ga podpira skrbnik, dostop do pravnega zastopanja in možnost, da v skladu z nacionalno prakso izpodbija izid ugotavljanja.

Uspešnost in učinkovitost. Občasno se lahko zgodi, da odrasli prosilci lažno trdijo, da so otroci, da bi tako izkoristili zaščitne ukrepe, namenjene otrokom. Nekateri otroci pa se morda predstavijo kot odrasli, na primer kadar so žrtve trgovine z ljudmi in so jih tisti, ki jih izkoriščajo, zavedli, ali pa preprosto zato, ker menijo, da bi kot odrasli lažje dostopali do trga dela (to je pomemben dejavnik zaradi pritiska družin v domovini, naj prispevajo k družinskemu dohodku). To poudarja pomen tega, kako pomemben je natančen in pravičen postopek ugotavljanja starosti za ohranjanje integritete sistema in preprečevanje izkoriščanja, hkrati pa zagotavlja, da otroci, ki resnično izpolnjujejo pogoje, prejmejo potrebno podporo. Ob tem se zahteva, da imajo uradniki, ki delajo v prvi vrsti, tudi tisti, ki sodelujejo pri pregledih ranljivosti in zdravstvenih pregledih (v fazi preverjanja), ustrezna pooblastila in potrebno strokovno znanje za delo z otroki in prepoznavanje kazalnikov ranljivosti.



EUAA, *Praktični vodnik o ugotavljanju starosti*, december 2025 <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-age-assessment-0>.



Priloga IV – Primeri prilagojene podpore otrokom pri sprejemu v skladu z načelom največje koristi otroka

- **Prilagojene ocene:** opraviti je treba temeljite posamične ocene, da bi razumeli otrokove specifične potrebe, okoliščine in želje ter prepoznali morebitne dodatne posebne potrebe.
- **Prilagojeni načrti podpore:** razviti je treba prilagojene načrte podpore na podlagi ocen, s čimer se zagotovi, da so upoštevani vsi vidiki otrokove dobrobiti.
- **Načrt za oskrbo in odzivanje za otroke v ranljivih položajih in z zelo specifičnimi potrebami:** zagotoviti je treba, da se prekrivajoče se ranljivosti ne le ocenijo, ampak tudi dejansko obravnavajo, zlasti tiste, pri kateri so otroci izpostavljeni visokim tveganjem (npr. žrtve trgovine z ljudmi, nasilja na podlagi spola), ali v primeru otrok z drugačno spolno usmerjenostjo, spolno identiteto, spolnim izrazom in spolnimi značilnostmi (SOGIESC).
- **Sodelovanje otroka:** zagotoviti je treba, da so otroci aktivno vključeni v odločitve, ki jih zadevajo, ob tem pa upoštevati njihovo starost in zrelost.
- **Varna nastanitev in otrokom prijazni prostori:** zagotoviti je treba varno in otrokom primerno nastanitev, ki ustreza posebnim potrebam otrok; pomembno je, da so na voljo otrokom prijazni prostori, ki omogočajo igrivo in varno učenje ter druženje ⁽²³⁸⁾.
- **Podpora pri izobraževanju:** ponuditi je treba jezikovne tečaje, ki otrokom pomagajo pri vključevanju v lokalni izobraževalni sistem in pri učinkovitem sporazumevanju; podpirati je treba vpis starejših otrok v šolo, vključno s programi poklicnega usposabljanja.
- **Posebne izobraževalne potrebe:** ponuditi je treba specializirano podporo otrokom s posebnimi učnimi potrebami.
- **Duševno zdravje in psihosocialna podpora:** omogočiti je treba dostop do svetovanja in psiholoških storitev za otroke ⁽²³⁹⁾, ki so doživeli travmo ali stres.
- **Zdravstvena oskrba:** zagotoviti je treba, da otroci s kroničnimi boleznimi ali posebnimi zdravstvenimi težavami prejemajo ustrezno in neprekinjeno zdravstveno oskrbo.
- **Družabne in rekreacijske dejavnosti:** organizirati je treba športne, umetniške in druge rekreativne dejavnosti za podporo otrokovemu socialnemu razvoju in dobrobiti.

⁽²³⁸⁾ Glejte Child-friendly spaces and safe spaces for women and girls (Prostori, prijazni otrokom, ter varni prostori za ženske in dekleta), poglavje 5, v publikaciji agencije EUAA, Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection: Part III (Smernice o duševnem zdravju in dobrem počutju prosilcev za mednarodno zaščito: del III), 2024, <https://www.euaa.europa.eu/publications/mental-health-well-being-applicants-part-iii-toolbox>.

⁽²³⁹⁾ Glejte tudi publikacijo agencije EUAA, [Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection: Part II](#) (Smernice o duševnem zdravju in dobrem počutju prosilcev za mednarodno zaščito: del II), 2024, glejte opombo [84](#).



- **Obravnavanje zadev:** kot osebe, ki vodijo zadevo, je treba dodeliti osebe, specializirane za zaščito otrok, da bodo skrbale za otrokove potrebe in usklajevale podporne storitve.
- **Ozaveščanje o pravicah:** otroke in njihove družine je treba v jeziku in prek kanalov, primernih za njihovo starost, obveščati o njihovih pravicah in razpoložljivih podpornih storitvah.
- **Brezplačno pravno svetovanje, pravna pomoč in pravno zastopanje:** otrok mora imeti dostop do brezplačnega pravnega svetovanja in po potrebi brezplačne pravne pomoči.
- **Kulturna občutljivost:** zagotoviti je treba podporo, ki spoštuje in vključuje otrokovo kulturno in versko ozadje ter prakse.
- **Redno spremljanje** redno je treba preverjati položaj otroka, da je mogoče podporo prilagoditi njegovim potrebam, ki se v času spreminjajo.
- **Mehanizmi za pridobivanje povratnih informacij:** vzpostaviti je treba kanale, prek katerih lahko otroci izrazijo svoja mnenja in povratne informacije o podpori, ki jo prejema, s čimer se zagotovi, da so slišani in upoštevani.
- **Specializirano usposabljanje za osebje:** zagotoviti je treba usposabljanja za vse osebje, ki sodeluje v postopku sprejema, vključno s socialnimi delavci, pravnimi svetovalci in izvajalci zdravstvenih storitev, pri čemer je poudarek na posebnih potrebah otrok in zaščitnih ukrepih zanje.





Priloga V – Obrazec za ugotavljanje največje otrokove koristi

Obrazec za ugotavljanja največje otrokove koristi je novo orodje agencije EUAA in je bilo zasnovano za podporo državam članicam pri izvajanju zahtev, ki izhajajo iz pakta in so značilne za otroke. Obrazec se lahko po končani poskusni fazi spremeni.





Urad za publikacije
Evropske unije

